

مبانی، استانداردها و دستورالعمل ارائه خدمات پیشگیری و مراقبت از گوش و شنوایی نوزادان و کودکان در نظام مراقبت های پایه سلامت

معاونت بهداشت:

دفتر مدیریت بیماریهای غیرواگیر

اداره سلامت گوش و مراقبت از شنوایی

مرکز مدیریت شبکه

دفتر سلامت جمعیت، خانواده و مدارس

دفتر ارزیابی فناوری و تدوین استاندارد و تعرفه سلامت

معاونت درمان:

دفتر مدیریت بیمارستانی و تعالی خدمات بالینی

مرکز تحقیقات گوش، گلو، بینی و سروگردن

دانشگاه علوم پزشکی ایران:

مرکز همکار سازمان جهانی بهداشت در برنامه سلامت گوش و شنوایی، آموزش و تحقیق

WHO Collaborating Centre for Ear and Hearing Care Research and Education

نویسندگان: دکتر سعید محمودیان، دکتر محمد اسلامی، دکتر عباس حبیب الهی

عنوان و نام پدیدآور: شیوه نامه ادغام برنامه پیشگیری از کم شنوایی و مراقبت از سلامت گوش و شنوایی نوزادان و کودکان در نظام مراقبت های پایه سلامت/ نویسنده سعید محمودیان؛ به سفارش وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، معاونت بهداشت، دفتر مدیریت بیماری های غیرواگیر، برنامه ملی سلامت گوش و پیشگیری از کم شنوایی و ناشنوایی.

مشخصات نشر: تهران: .....، ۱۴۰۰.

مشخصات ظاهری: ۷۰ص: مصور (رنگی)، جدول (رنگی)، نمودار (رنگی)؛ .....

شابک: .....

وضعیت فهرست نویسی: فیبا

یادداشت: نویسنده سعید محمودیان،

موضوع: غربالگری شنوایی -- اختلالات شنوایی در نوزادان -- تشخیص -- ایران -- آمار

موضوع: نوزادان کم شنوا -- ایران -- آمار

موضوع: غربالگری پزشکی -- ایران -- آمار

شناسه افزوده: محمودیان، سعید، ۱۳۴۵

شناسه افزوده: ایران. وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی. دفتر مدیریت بیماری های غیرواگیر. اداره سلامت گوش و

پیشگیری از کم شنوایی و ناشنوایی

رده بندی کنگره: .....

رده بندی دیویی: .....

شماره کتابشناسی ملی: .....

نویسندگان

- دکتر سعید محمودیان، متخصص علوم اعصاب شنوایی و تعادل، دانشیار دپارتمان و مرکز تحقیقات گوش، گلو، بینی و سروگردن- پژوهشکده سلامت حواس پنجگانه، دانشگاه علوم پزشکی ایران و رئیس اداره سلامت گوش و مراقبت از شنوایی- دفتر مدیریت بیماری های غیرواگیر، معاونت بهداشت
- مدیر مرکز همکار سازمان جهانی بهداشت در خصوص آموزش و تحقیق سلامت گوش و شنوایی
- دکتر محمد اسلامی، رئیس گروه مدیریت برنامه های سلامت- مرکز مدیریت شبکه و ارتقاء سلامت، معاونت بهداشت
- دکتر عباس حبیب الهی، اداره سلامت نوزادان، دفتر سلامت، جمعیت، خانواده و مدارس، معاونت بهداشت

همکاران تکوین برنامه

- دکتر افشین استوار، مدیر کل دفتر مدیریت بیماری های غیرواگیر، معاونت بهداشت
- دکتر محمد فرهادی، رئیس پژوهشکده سلامت حواس و مرکز تحقیقات گوش، گلو، بینی و سروگردن دانشگاه علوم پزشکی ایران
- دکتر عزیزالله عاطفی، مشاور و معاون اجرایی معاونت بهداشت
- دکتر علیرضا مهدوی، معاون اجرایی دفتر مدیریت بیماری های غیرواگیر، معاونت بهداشت
- دکتر علیرضا مغیثی، معاون فنی دفتر مدیریت بیماری های غیرواگیر، معاونت بهداشت
- فرشته فقیهی، کارشناس گروه برنامه های سلامت، مرکز مدیریت شبکه و ارتقاء سلامت، معاونت بهداشت
- دکتر آمیندا امان الهی، متخصص پزشکی اجتماعی، کارشناس گروه مدیریت برنامه های سلامت، مرکز مدیریت شبکه و ارتقاء سلامت، معاونت بهداشت
- دکتر ناریا ابوالقاسمی، اداره سلامت کودکان، دفتر سلامت، جمعیت، خانواده و مدارس، معاونت بهداشت
- مهندس الهام یوسفی، کارشناس اداره غدد و متابولیک، دفتر مدیریت بیماری های غیرواگیر معاونت بهداشت
- مهندس آریتا افشاری، کارشناس اداره سلامت گوش و پیشگیری از کم شنوایی، دفتر مدیریت بیماری های غیرواگیر

- دکتر فروزان اکرمی، دفتر مدیریت بیماریهای غیرواگیر، معاونت بهداشت
- شیرین امیرجباری، کارشناس اداره سلامت گوش و پیشگیری از کم شنوایی، دفتر مدیریت بیماریهای غیرواگیر
- دفتر ارزیابی فناوری و تدوین استاندارد و تعرفه سلامت
- سرکار خانم فرانک ندرخانی، کارشناس دفتر مدیریت بیمارستانی و تعالی خدمات بالینی، معاونت درمان

همکاران دانشگاهی

- سرکار خانم مطیع دوست، کارشناس معاونت بهداشت، دانشگاه علوم پزشکی ایران
- سرکار خانم صفایی، کارشناس معاونت بهداشت، دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی

با سپاس فراوان از

- ♦ دکتر کمال حیدری، معاون بهداشت- وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی
- ♦ دکتر علی رضا رئیسی، معاون سابق بهداشت
- ♦ دکتر عزیزالله عاطفی، مشاور و معاون اجرایی معاونت بهداشت
- ♦ دکتر افشین استوار، مدیر کل دفتر مدیریت بیماریهای غیرواگیر، معاونت بهداشت
- ♦ دکتر مصطفی رضائی، مدیر کل مرکز مدیریت شبکه- وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی
- ♦ دکتر جعفر صادق تبریزی، مدیر کل سابق مرکز مدیریت شبکه
- ♦ دکتر سید حامد برکاتی، مدیر کل محترم دفتر سلامت، جمعیت، خانواده و مدارس
- ♦ دکتر علیرضا مهدوی، معاون اجرایی دفتر مدیریت بیماریهای غیرواگیر، معاونت بهداشت
- ♦ دکتر علیرضا مغیثی، معاون فنی دفتر مدیریت بیماریهای غیرواگیر، معاونت بهداشت
- ♦ زنده یاد دکتر بهزاد دماری، رئیس محترم گروه تحقیقات مولفه های اجتماعی سلامت

و همکاری صمیمانه

- ♦ کلیه همکاران محترم و پر تلاش سازمان بهزیستی کشور در اجرای برنامه ملی غربالگری شنوایی نوزادان
- ♦ هیئت مدیره انجمن علمی شنوایی شناسی ایران
- ♦ کلیه ادیولوژیست های مجری برنامه ملی غربالگری شنوایی نوزادان و کودکان کشور
- ♦ کلیه کارشناسان و مسئولین اجرایی برنامه در دانشگاه های علوم پزشکی کشور
- ♦ کلیه پزشکان معالج و فو کال پوینت های علمی برنامه

پیش گفتار

نقص شنوایی نوعی معلولیت پنهان و یکی از شایعترین ناهنجاریهای بدو تولد محسوب شده و در جوامع مختلف به دلایلی نظیر فقدان نمود ظاهری آن در کودک، ناآشنا بودن خانواده ها با علایم اولیه آن، عدم اطلاع از خدمات موجود، و دانش ناکافی متخصصین درباره میزان شیوع و عوارض بسیار جدی آن که با تأخیر زیاد شناسایی میگردد، باعث بروز اثرات منفی جدی بر روند رشد گفتار، زبان و شناخت کودک خواهد شد. نتایج تحقیقات حاکی از آن است که برنامه های غربالگری موثرترین راه برای شناسایی زودهنگام ابتلا به آسیب های شنوایی در میان نوزادان است. مطالعات مختلف نشان داده اند نوزادانی که آسیب شنوایی آنها قبل از ۶ ماهگی تشخیص داده شود، دارای توانمندی های به مراتب بالاتر نسبت به کودکانی هستند که آسیب شنوایی آنها دیرتر تشخیص داده شود. مداخله درمانی زودهنگام به کودکان امکان توسعه مهارتهای زبانی و نیز شناختی را میدهد. سازمان جهانی بهداشت در سال ۲۰۱۷ کشورهای مختلف را ملزم به ارائه برنامه های راهبردی و اقدامات لازم در جهت پیشگیری و کنترل کم شنوایی و افزایش بار ناشی از آن کرده است. این نهاد بین المللی گزارشی را ارائه کرده است که بنابر آن آمار کم شنوایی ناتوان کننده از میزان ۳۶۰ میلیون نفر در سال ۲۰۱۳ به ۴۶۶ میلیون نفر در سال ۲۰۱۸ در جهان رسیده است. حداقل دو سوم این افراد در کشورهای در حال توسعه زندگی میکنند. براساس این برآورد، آمار میتلایان به کم شنوایی ملایم و سایر بیماریهای گوش در جهان بسیار بالاتر از رقم فوق تخمین زده می شود. وضعیت حاضر میتواند منجر به بروز مشکلات عدیده و دراز مدت و در نهایت تهدیدکننده زندگی در این افراد گردد. همچنین کم شنوایی میتواند باعث بروز اثرات مخربی بر توانایی برقراری ارتباط افراد با یکدیگر، تحصیل دانش، یافتن و حفظ شغل و ارتباطات اجتماعی و در نهایت برچسب کم شنو خوردن به این افراد گردد. کم شنوایی و مشکلات متعاقب آن همچنین بار اقتصادی زیادی را بر جوامع تحمیل می سازند. شیوع بالای کم شنوایی نوزادان و کودکان و امکان تشخیص به موقع و درمان آن، موید اهمیت برنامه ملی غربالگری شنوایی می باشد. بیش از ۵۰ درصد از بار این بیماری با اجرای برنامه های بهداشتی قابل پیشگیری می باشد. همچنین سازمان جهانی بهداشت در سال ۲۰۲۰ کشورهای مختلف را ملزم به ارائه برنامه های راهبردی و اقدامات لازم در جهت پیشگیری و کنترل کم شنوایی و افزایش بار ناشی از آن کرده است. در کشورهای در حال توسعه، برنامه های اندکی درباره پیشگیری و درمان بیماریهای گوش و کمک به افراد کم شنو وجود دارد و در بسیاری از این کشورها، مراقبین بهداشتی آموزش اندکی برای اجرای این برنامه ها دیده اند. برخی از موثرترین و مقرون به صرفه ترین مداخلات در قبال اختلالات گوش و شنوایی، میتواند توسط مراقبین سلامت/ بهورز آموزش دیده در سطوح اولیه اجرا شود. اگر این مداخلات در مقیاس کشوری بکار روند، تاثیرات زیادی بر کاهش بار بیماریهای مربوط به گوش و شنوایی خواهد داشت. مراقبت سلامت اولیه، شامل مراقبتهای ضروری می باشند که بوسیله افراد و خانواده ها و ابزارهای قابل قبول در جوامع از طریق مشارکت کامل آنها و با هزینه ای که جامعه و کشور می تواند از پس آن بر بیاید، در دسترس همگان قرار میگیرد. مراقبتهای بهداشتی اولیه (PHC)، بخش اساسی سیستم سلامت یک کشور محسوب می شود که هسته سیستم سلامت و پیشرفت کلی اجتماعی و اقتصادی یک جامعه می باشد. "پیشگیری اولیه در واقع عبارتست از فعالیتهایی که به منظور حفظ سلامتی افراد سالم و جلوگیری از بروز معلولیت در آنها صورت میگیرد که به منظور ارتقای سطح آگاهی عموم مردم در خصوص علل و عوامل معلولیت و راههای پیشگیری از آن، بواسطه راههای مختلف آگاه سازی انجام میگردد. بنابراین مقصود از پیشگیری اولیه، پیشگیری قبل از ایجاد معلولیت با کنترل علل و عوامل خطر میباشد. پیشگیری ثانویه نیز عبارتست از فعالیتهایی که به منظور کاهش پیامدهای شدیدتر معلولیت از طریق تشخیص به موقع و درمان انجام می پذیرد. پیشگیری ثانویه را می توان به صورت راههای موجود برای تشخیص زودهنگام و به موقع معلولیت، مداخله موثر و قاطع برای پیشگیری از بروز معلولیت و عوارض ناشی از آن، در سطح فردی و اجتماعی تعریف کرد. امید است که کتاب راهنمای حاضر که به همت مدیر گروه برنامه ملی سلامت شنوایی دفتر مدیریت بیماری های غیرواگیر تدوین و نگاشته شده است بتواند در نظام مراقبت های اولیه بهداشتی کشور نقش موثری را ایفا نماید و موجبات کاهش اساسی بار منتسب به این بیماری در کشور را فراهم کند.

دکتر کمال حیدری

معاون بهداشت

بر اساس آخرین برآوردهای منتشر شده توسط سازمان جهانی بهداشت به مناسبت روز جهانی شنوایی در سوم مارس ۲۰۱۸، قریب بر ۹۰۰ میلیون نفر در سراسر جهان تا سال ۲۰۵۰ از کم شنوایی ناتوان کننده رنج خواهند برد. در حال حاضر ۴۶۶ میلیون نفر در سراسر جهان از کم شنوایی رنج می‌برند، که ۳۴ میلیون نفر از آنها کودک هستند. آمارهای رسمی منتشر شده توسط این سازمان حکایت از رشد روز افزون کم شنوایی ناتوان کننده طی سال‌های گذشته بخصوص در پنج سال اخیر دارد که از ۳۶۰ میلیون نفر در سال ۲۰۱۳ به ۴۶۶ میلیون نفر طی سال ۲۰۱۷ رسیده است. متأسفانه دو سوم افراد دچار کم شنوایی در کشورهای در حال توسعه زندگی می‌کنند. از نظر بار کلی بیماریها (GBD)، کم شنوایی ۶/۸ درصد از بار کلی بیماری‌ها را شامل می‌شود و بر اساس سالهای سپری شده با ناتوانی (YLD) سومین عامل اصلی را به خود اختصاص می‌دهد. عدم شناسایی و مداخله زودهنگام کم شنوایی، سالانه ۷۵۰ میلیارد دلار در هزینه‌های مستقیم سلامت کشورها صدمه تحمیل می‌کند و باعث از دست دادن بهره وری در کشورها می‌شود.

دلایل اصلی رشد بالای کم شنوایی در جهان طی این سالها، افزایش جمعیت سالمندی، افزایش عوامل خطر مانند ابتلا به عفونت‌های گوش و دیگر عفونت‌ها و بیماری‌هایی مانند سرخک، اوریون، سرخجه، مننژیت، سیتومگالوویروس، استفاده بی‌رویه و نابجا از داروهای آسیب رسان به شنوایی مانند داروهای سل و مالاریا و مصرف ناصحیح از آنتی بیوتیک‌های اتوتوکسیک آمینوگلیکوزیدی، قرار گرفتن افراد در معرض اصوات بلند مثل محیط‌های شغلی و نظامی و استفاده بی‌رویه از تلفن‌های همراه و دستگاه‌های صوتی شخصی در اماکن تفریحی و محل کار می‌باشد. کم شنوایی بر بسیاری از شئون زندگی افراد تاثیر مستقیم و غیر مستقیم می‌گذارد. اثرات این بیماری بر توانایی افراد برای برقراری ارتباط، معاشرت، یادگیری، کار و لذت در زندگی، کمک به فقر خانواده، انزوای اجتماعی و احساس تنهایی بسیار تاثیر گذار می‌باشد. در افراد مسن به طور خاص، کم شنوایی می‌تواند منجر به زوال شناختی، افزایش خطر ابتلا به افسردگی و زوال عقل می‌شود.

خوشبختانه بیش از ۵۰ درصد از انواع کم شنوایی و ناشنوایی بزرگسالان و ۶۰ درصد از انواع کم شنوایی و ناشنوایی کودکان با اجرای برنامه‌های پیشگیری و مراقبتی در نظام سلامت قابل پیشگیری اولیه هستند. ایمن‌سازی کودکان در برابر بیماری‌های عفونی، غربالگری شنوایی نوزادان و کودکان و تشخیص و درمان زودهنگام کم شنوایی، درمان افراد مبتلا به عفونت مزمن گوش؛ ترویج زایمان طبیعی برای کاهش خطر آسفیکسی و عفونت نوزادان همراه با کاهش شنوایی؛ پیشگیری از مصرف مواد مخدر سینتتیک و روان گردان که دارای خطر ایجاد کم شنوایی در افراد هستند؛ کنترل مواجهه با صداهای بلند در محیط‌های شغلی و تفریحی و افزایش آگاهی در مورد شیوه مراقبت از سلامت گوش و شنوایی از جمله موارد کاهش بار بیماری محسوب می‌شوند.

تشخیص و مداخله زودهنگام کم شنوایی در به حداقل رساندن عواقب کم شنوایی به ویژه برای کودکان بسیار حائز اهمیت است. در مواردی که آسیب شنوایی دیگر اجتناب‌ناپذیر است، حصول اطمینان از دستیابی افراد کم شنوا به فن‌آوری‌های مناسب و مقرون به صرفه کمک شنوایی از اقدامات اساسی محسوب می‌شود.

یکی از مهمترین راه‌های پیشگیری و کنترل کم شنوایی، استانداردسازی خدمات تشخیص و مداخله‌های درمانی زودهنگام کم شنوایی و اقدامات مراقبتی مربوط به آن در سطوح مختلف می‌باشد که لازمه این امر تدوین دستورالعمل‌های ملی با توجه به شرایط و امکانات بومی و منطقه ای است. بر همین اساس دفتر مدیریت بیماری‌های غیرواگیر در سال ۱۳۹۳ با تشکیل کمیته کشوری کم شنوایی در وزارت بهداشت اولین راهنمای ملی برنامه غربالگری شنوایی نوزادان و کودکان، دستورالعمل ویژه کارشناس و مسئولین مراکز ارائه خدمات را تدوین نمود و در سال ۱۳۹۶ به کلیه دانشگاه‌های سراسر کشور ارسال نمود. همچنین ۴ جلد کتاب دیگر در خصوص محتواهای آموزشی مربوط به مراقبت های اولیه گوش و شنوایی (محتوای آموزشی- کتاب کار بهروز/مراقب سلامت)، کتاب مراقبت های اولیه گوش و شنوایی (راهنمای آموزش بهروز/ مراقب سلامت)، کتاب مراقبت های اولیه گوش و شنوایی (محتوای آموزشی ویژه پزشک)، کتاب مراقبت های اولیه گوش و شنوایی (محتوای آموزشی سطح پایه/ دریافت کنندگان خدمت) در اداره سلامت گوش و پیگیری از کم شنوایی و ناشنوایی تدوین و به دانشگاهها ارسال گردید

با توجه به ضرورت به روز رسانی راهنماهای مذکور و همچنین به منظور ادغام خدمات تشخیص، درمان و مراقبت از کم شنوایی در شبکه مراقبت‌های بهداشتی اولیه (PHC)، اداره سلامت گوش و شنوایی دفتر مدیریت بیماری‌های غیرواگیر، شیوه

نامه و راهنمای ملی برنامه پیشگیری و مراقبت از شنوایی نوزادان و کودکان را بازنگری نمود. مجموعه مستند ارزشمند حاضر که به همت مدیر اداره سلامت گوش و پیشگیری از کم شنوایی و ناشنوایی دفتر مدیریت بیماری های غیرواگیر، به منظور ایجاد چارچوبی یکپارچه و استاندارد در ارزیابی، تشخیص، مداخله درمانی و توانبخشی و مراقبت از سلامت شنوایی تهیه و ارائه شده است، بر اساس جلسات متعدد کارشناسی و ستادی آن اداره با همکاران مرکز مدیریت شبکه و ارتقاء سلامت و اداره سلامت نوزادان، دفتر سلامت، جمعیت، خانواده و مدارس و بر اساس آخرین راهنماهای معتبر بین‌المللی و دستورالعمل‌های سازمان جهانی بهداشت تهیه و به انتشار رسیده است. امید آنکه با بهره‌گیری از آن بتوان گام‌های موثری در پیشگیری و کاهش بار مربوط به کم شنوایی در کشورمان برداشته شود.

دکتر افشین استوار

مدیر کل دفتر مدیریت بیماری‌های غیرواگیر

وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی

غربالگری شنوایی: ملاحظات برای اجرا

کم شنوایی شایع ترین معلولیت حسی محسوب می شود که شیوع آن بشدت در حال افزایش است. ناشنوایی دایمی کودکان یک اختلال شایع است که بروز آن از تمام بیماری های متابولیک که تحت پوشش غربالگری نوزادی هستند بیشتر می باشد. هر چقدر مشکل شنوایی زودتر تشخیص داده شود، پیش آگهی آن بهتر است. سن معمول تشخیص آسیب شنوایی در کشورهای که برنامه غربالگری وجود ندارد ۱۸ تا ۳۰ ماهگی (و حتی در موارد کم شنوایی خفیف تر دیرتر) است. درصد قابل توجهی از مبتلایان به آسیب شنوایی می توانند از تشخیص و مداخله زودهنگام، و درمان مناسب سود ببرند. تشخیص و مداخله زودهنگام مهمترین عامل برای کاهش آثار تاخیر در تکامل گفتاری و زبانی و تحصیلی ناشی از آسیب شنوایی در کودکان است. در شیرخواران و کودکان مبتلا به کم شنوایی، تشخیص و درمان زودهنگام از طریق برنامه های غربالگری دوران نوزادی می تواند باعث بهبود آثار تحصیلی و گفتاری کودکان بشود. کودکان ناشنوا و خانواده آنها باید زبان اشاره را یاد بگیرند. غربالگری دوران نوزادی، پیش از مدرسه و حین تحصیل و شغلی برای شناسایی بیماری های گوش و مشکلات شنوایی می تواند در تشخیص و درمان زودهنگام آسیب شنوایی بسیار موثر باشد. برنامه های غربالگری دوران نوزادی و شیرخواری راه کار موثر برای مداخله زودهنگام در موارد کم شنوایی مادرزادی است. سازمان جهانی بهداشت (WHO) در گزارش جهانی خود در مورد مراقبت گوش و شنوایی، برآورد کرده است که تا سال ۲۰۵۰ قریب به ۲/۵ میلیارد نفر در سراسر جهان با درجاتی از کم شنوایی زندگی خواهند کرد که در حدود ۷۰۰ میلیون نفر از آنها به خدمات توانبخشی دسترسی دارند. در حال حاضر، حدود ۴۳۰ میلیون نفر با درجات متوسط یا شدید کم شنوایی زندگی خود را سپری می کنند که می توانند از خدمات توانبخشی شنوایی بخوبی بهره مند شوند. اکثریت قریب به اتفاق این افراد در کشورهای با درآمد کم و متوسط زندگی می کنند، جایی که دسترسی به مراقبت از گوش و شنوایی (EHC) اغلب محدود است. شکاف قابل ملاحظه در نیاز افراد کم شنوا و سطح دسترسی آنها به خدمات EHC با این واقعیت خود را بخوبی مشخص می سازد که تنها ۱۷ درصد از افرادی که می توانند از سمعک بهره کافی ببرند، در واقع به آن دسترسی دارند یا از آن استفاده می کنند. افراد مبتلا به آسیب شنوایی می توانند از وسایلی مانند سمعک، کاشت حلزون، استفاده از زیر نویس برنامه های تصویری تلویزیون، آموزش زبان اشاره، گفتارخوانی، حمایت های اجتماعی و آموزشی سود ببرند. تولید تجهیزات تقویت شنوایی امروزه کمتر از ۱۰٪ نیازهای جهانی را پوشش می دهد. در کشورهای در حال توسعه کمتر از یک

چهارم افراد نیازمند به تجهیزات کمکی از آن برخوردارند. به علاوه، کمبود خدمات مناسب برای ارایه اینگونه تجهیزات و نیز کمبود باتری یکی دیگر از مشکلات این کشورها است. در دسترس بودن تجهیزات ارزان قیمت و خدمات در دسترس برای مراقبت ها، می تواند برای افراد بسیاری در سراسر جهان سودمند باشد. ارایه زیر نویس برنامه های تصویری و زبان اشاره در تلویزیون می تواند دسترسی به اطلاعات را تسهیل کند. برآورد می شود که حدود ۴ تا ۶ درصد مردم نیازمند وسایل کمک شنوایی هستند. یکی از جنبه های مهم درمانی، ارتقای برقراری ارتباط از طریق تجهیزات تقویت شنوایی (انواع سمعک ها)، مهارت لب خوانی، گفتارخوانی، بازتوانی شنوایی (توانبخشی شنیداری) و سایر خدمات حمایتی است. کم شنوایی بدون رسیدگی، از بعد سلامت و رفاه و

Box 1 H.E.A.R.I.N.G. set of interventions	اصول ۷ گانه مراقبت از شنوایی
H Hearing screening across the life course	H انجام غربالگری شنوایی در طول زندگی
E Ear disease prevention and management	E پیشگیری از بیماری های گوش و مدیریت درمانی
A Access to technologies	A دسترسی به فناوری های شنوایی
R Rehabilitation services	R خدمات توانبخشی
I Improved communication	I بهبود ارتباطات
N Noise reduction	N کاهش سروصدا
G Greater community engagement	G مشارکت بیشتر جامعه

ضررهای مالی ناشی از محرومیت اینگونه افراد آسیب دیده از ارتباطات، تحصیل و اشتغال بسیار هزینه بر است. عدم توجه به کم شنوایی افراد در کشورها، سالانه نزدیک به یک تریلیون دلار ضرر تحمیل می کند.

گزارش جهانی شنوایی، راه حل های فناوری نوآورانه و مقرون به صرفه بالینی را ارائه می دهد که می تواند زندگی اکثر افراد مبتلا به کم شنوایی را بهبود بخشد. میلیون ها نفر در حال حاضر از این تحولات سود می برند. ترکیب قدرت فناوری با استراتژی های درست بهداشتی در سطح عموم می تواند اطمینان ایجاد نماید که این مزایا به همه مردم می رسد و در نتیجه بینش پوشش جهانی سلامت را به پیش می برد. در این راستا، بیانیه گزارش جهانی شنوایی، اتخاذ رویکرد ادغام مراقبت از گوش و شنوایی فرد محور (IPC-EHC) را در سیستم های بهداشتی در سطح ملی توصیه می کند و مجموعه ای از مداخلات H.E.A.R.I.N.G. (چارچوب ۱) را به منظور اطمینان از دسترسی افراد مبتلا به کم شنوایی یا بیماری های گوش از خدمات مراقبتی و توانبخشی را بیان می سازد. مداخله زودهنگام برای حصول به نتایج موفق توانبخشی در افراد مبتلا به کم شنوایی از اهمیت بسزایی برخوردار است، زیرا هر گونه تأخیر در زمان شروع مداخله، بر تکامل زبان، ارتباطات، رفاه اجتماعی و شناخت تأثیر منفی می گذارد. از آنجا که کم شنوایی به صورت خاموش و نامحسوسی بروز می کند، معمولاً در کودکان و بزرگسالان تشخیص داده نمی شود. به همین دلیل، مهم است که اقدامات خاصی برای غربالگری شنوایی در مراحل مختلف در طول زندگی انجام شود. کسانی که به احتمال زیاد در معرض خطر هستند عبارتند از:

- نوزادان و شیرخواران؛
- کودکان، به ویژه در شرایط پیش دبستانی و مدرسه رو؛
- افراد مسن؛
- کسانی که در معرض سر و صدا، مواد شیمیایی اتوتوکسیک و داروهای اتوتوکسیک هستند و بنابراین در معرض خطر کم شنوایی هستند.

شناسایی بموقع کم شنوایی در طول مسیر زندگی افراد

انجام آزمایشات علامت محور انجام غربالگریهای شنوایی در سراسر مسیر زندگی

بزرگسالان یا سن بالاتر:	بزرگسالی:	دوران کودکی:	دوران نوزاد:
غربالگریهای منظم	غربالگری شنوایی در مشاغل پرخطر	غربالگری شنوایی دوران پیش دبستان و مدرسه	غربالگری شنوایی نوزادی

دکتر سعید محمودیان

رئیس اداره سلامت گوش و پیشگیری از کم شنوایی
 دفتر مدیریت بیماری های غیرواگیر، معاونت بهداشت
 وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی

نکات کلیدی برنامه

- ❖ ناشنوایی معلولیت خاموش نامیده می‌شود. بیماری‌های عفونی (مثل مننژیت، سرخک، اوریون و عفونت‌های مزمن گوش)، اختلالات ژنتیکی، مواجهه فرد با صداهای بلند، آسیب سر و گوش، سالمندی و مصرف داروهایی با اثر سمی از علل عمده ناشنوایی محسوب می‌شوند.
- ❖ نیمی از موارد کم‌شنوایی و ناشنوایی‌ها با اقدامات پیشگیرانه اولیه قابل پیشگیری هستند و درصد بسیار زیادی از آنها از طریق تشخیص زودهنگام و مدیریت مناسب، از طریق جراحی و استفاده از وسایلی همچون سمعک و کاشت حلزون قابل درمان هستند.
- ❖ ۳-۵ درصد جمعیت کشور دارای اختلالات شنوایی متوسط تا عمیق هستند. سالانه ۵-۴ هزار نوزاد کم‌شنوا در کشور متولد می‌شوند و میزان اختلالات شنوایی ناشی از ازدواج فامیلی در ایران نسبت به آمار جهانی بالاتر است.
- ❖ غربالگری شنوایی کودکان در دونوبت: دوره نوزادی و ۳-۵ سالگی انجام می‌گردد و در این فاصله ارزیابی بروزی عوامل خطر شنوایی صورت می‌گیرد. غربالگری نوزادی در بدو تولد در بیمارستان یا پس از آن در مراکز خدمات جامع سلامت قابل انجام است.
- ❖ زمان طلایی برای انجام تست غربالگری به‌هنگام تا یک ماهگی، تست تشخیصی به‌هنگام تا ۳ ماهگی و مداخله به‌هنگام تا ۶ ماهگی است (استاندارد ۶-۳-۱).
- ❖ افزایش سواد سلامت جامعه در زمینه سلامت گوش و شنوایی، ارتقای رفتارهای پیشگیرانه در محل‌های کاری، تفریحی و زندگی، پرهیز از مصرف خودسرانه داروها، ایمن‌سازی کودکان و دختران، و آگاه‌سازی مردم استان‌های پرخطر بامیزان بالای ازدواج فامیلی، افزایش پوشش برنامه غربالگری ناشنوایی موالید و کودکان ۳ تا ۵ سال ضرورت دارد.
- ❖ دو روش مورد استفاده در غربالگری شنوایی نوزادان شامل آزمایش خودکار گسیل‌های صوتی گوش (OAE) و پاسخ‌های خودکار شنوایی ساقه مغز (AABR) می‌باشد.
- ❖ در گام نخست آزمایش OAE انجام شود (۳-۵ روزگی) و در صورت حصول پاسخ "ارجاع" در یک یا هر دو گوش، و یا وجود حداقل یک عامل خطر در سلامت شنوایی، ارجاع برای انجام آزمون غربالگری به روش AABR باید انجام پذیرد و در مراقبت ۱۴-۱۵ روزگی نتیجه ثبت شود.
- ❖ تمامی نوزادانی که در غربالگری شنوایی نوبت دوم (AABR)، دارای نتیجه مثبت یا ارجاع بکطرفه یا دوطرفه هستند باید برای انجام آزمون‌های تشخیصی دقیق ادیولوژیک به نزدیکترین کلینیک شنوایی شناسی منطقه خود ارجاع شوند.
- ❖ نتایج آزمون‌های تشخیصی ادیولوژیک شیرخوار با نتیجه ارجاع غربالگری باید حداکثر ظرف ۴ هفته بعد از غربالگری دوم مشخص و ثبت شود (قبل از ۳ ماهگی) و در صورت تایید کم‌شنوایی یک و یا دو طرفه تشخیصی، در اولین زمان ممکن حداکثر تا یک هفته بعد، به پزشک متخصص گوش، گلو، بینی و شنوایی شناس برای مداخله‌های درمانی / توانبخشی ضروری ارجاع شود.

فهرست مطالب

۱	مقدمه
۲	تاریخچه برنامه
۴	اپیدمیولوژی کم شنوایی در جهان و ایران
۴	علل افزایش شیوع کم شنوایی
۶	فصل اول: اهداف و راهبردهای اجرای ملی غربالگری برنامه شنوایی نوزادان
۷	۱-۱. نیاز و مطلق برنامه
۸	۱-۲. اهداف و راهبردها
۸	۱-۲-۱. هدف کلی
۸	۱-۲-۲. اهداف اختصاصی
۸	۱-۳. راهبردها
۹	۱-۴. گروه هدف برنامه
۹	۱-۵. استانداردهای برنامه
۹	۱-۵-۱. خدمت ارزیابی و غربالگری شنوایی نوزادان و کودکان
۹	۱-۵-۲. عوامل خطر ابتلا به کم شنوایی در نوزادان سالم
۹	۱-۵-۳. عوامل خطر ابتلا به کم شنوایی نوزادان بستری در بخش نوزادان
۱۰	۱-۵-۴. عوامل خطر ابتلا به کم شنوایی نوزادان بستری در بخش مراقبت های ویژه (NICU)
۱۱	فصل دوم: نحوه انجام آزمون های غربالگری شنوایی نوزادان و شیرخواران
۱۲	۲-۱. آزمایشهای غربالگری نوزادان (فیزیولوژیک / الکتروفیزیولوژیک)
۱۲	۲-۲. آزمایش غربالگری شنوایی به روش OAEs (فیزیولوژیک)
۱۳	۲-۲-۱. چه خدمتی
۱۳	۲-۲-۲. چه موقع
۱۳	۲-۲-۳. کجا
۱۴	۲-۲-۴. چه کسی
۱۴	۲-۲-۵. چگونه
۱۵	۲-۲-۶. شرایط مطلوب فضای فیزیکی، تجهیزات لازم و نحوه اجرای غربالگری
۱۶	۲-۳. آزمایش غربالگری شنوایی به روش AABR (الکتروفیزیولوژیک)
۱۶	۲-۳-۱. چه خدمتی
۱۶	۲-۳-۲. چه موقع
۱۸	۲-۳-۳. چه کسی
۱۸	۲-۳-۴. چگونه
۱۸	۲-۳-۵. فضای فیزیکی و تجهیزات لازم

۱۹	۲-۳-۶. مکان انجام آزمایشات غربالگری شنوایی .....
۱۹	۲-۳-۷. ملاحظات مربوط به حین انجام تست .....
۲۰	۲-۴. ثبت سامانه پرونده الکترونیک سلامت .....
۲۱	۲-۵. تعرفه غربالگری شنوایی .....
۲۱	۲-۵-۱. اجرای استاندارد های خدمت غربالگری شنوایی نوزادان و کودکان .....
۲۱	۲-۵-۲. ضرایب تعرفه های خدمات غربالگری شنوایی نوزادان و کودکان .....
۲۲	فصل سوم: فرایند نحوه انجام و مقاطع زمانی اجرای آزمونهای غربالگری شنوایی کودکان .....
۲۳	۳-۱. نیازها و منطق غربالگری شنوایی کودکان : .....
۲۳	۳-۲. اصول راهنمای غربالگری شنوایی کودکان: .....
۲۴	۳-۳. گروه هدف و اهداف غربالگری : .....
۲۵	۳-۴. سن مناسب بدای غربالگری و توالی مراقبت ها : .....
۲۶	۳-۵. پرسنل مجاز برای غربالگری : .....
۲۶	۳-۶. آزمایشات غربالگری : .....
۲۷	۳-۷. مکان اجرای غربالگری شنوایی : .....
۲۷	۳-۸. نحوه اجرای غربالگری شنوایی: .....
۳۱	۳-۹. معیارهای ارجاع: .....
۳۱	۳-۹-۱. نتیجه گذر .....
۳۱	۳-۹-۲. نتیجه ارجاع .....
۳۱	۳-۹-۳. اعلام هشدار .....
۳۲	۳-۱۰. ارزیابی های تشخیصی کودک: .....
۳۲	۳-۱۱. مداخله های درمانی / توانبخشی .....
۳۳	۳-۱۲. ارتقای سلامت شنوایی .....
۳۴	۳-۱۳. مدیریت داده ها .....
۳۴	۳-۱۴. پیش نیازهای ادغام برنامه غربالگری گوش و شنوایی در کودکان .....
۳۵	۳-۱۵. بهره گیری از تله مدیسین برای غربالگری کودکان مدرسه رو .....
۳۵	۳-۱۶. عوامل خطر کم شنوایی .....
۳۷	فصل چهارم: فرایند خدمت منطبق بر سامانه یکپارچه پرونده الکترونیک سلامت .....
۳۸	۴-۱. چگونه نوزاد را در مراقبت اول (۳-۵ روزگی) از نظر سلامت شنوایی ارزیابی کنید .....
۳۸	۴-۱-۱. آیا تست غربالگری شنوایی نوبت اول (نوزادی) انجام شده است؟ .....
۳۹	۴-۱-۱-۱ الف. نوزاد عامل خطر ندارد .....
۳۹	۴-۱-۱-۲ ب. نوزاد عامل خطر دارد .....
۴۰	۴-۱-۲ در صورتی که تست غربالگری شنوایی انجام نشده باشد، نوزاد را از نظر عوامل خطر ارزیابی کنید .....

- ۴-۱-۲-۱ الف. نوزاد عامل خطر ندارد: ۴۰
- ۴-۱-۲-۲ ب. نوزاد عامل خطر دارد: ۴۰
- ۴-۲ چگونه نوزاد را در مراقبت دوم (۱۴-۱۵ روزگی) از نظر شنوایی ارزیابی کنید..... ۴۲
- ۴-۲-۱ در صورتی که ارزیابی و غربالگری شنوایی در بدو تولد و یا مراقبت ۳-۵ روزگی انجام نشده باشد، ۴۲
- ۴-۲-۱-۱ الف. نوزاد عامل خطر ۱۴-۱۵ روزگی دارد و فاقد عامل خطر ۳-۵ روزگی می باشد: ۴۲
- ۴-۲-۱-۲ ب. نوزاد عامل خطر ۱۴-۱۵ روزگی ندارد و فاقد عامل خطر ۳-۵ روزگی می باشد: ۴۳
- ۴-۲-۱-۳ ج. نوزاد عامل خطر ۱۴-۱۵ روزگی دارد و دارای عامل خطر ۳-۵ روزگی نیز می باشد: ۴۴
- ۴-۲-۱-۴ د. نوزاد فاقد عامل خطر ۱۴-۱۵ روزگی می باشد و دارای عامل خطر ۳-۵ روزگی نیز می باشد: ۴۵
- ۴-۲-۲ در صورتی که ارزیابی و غربالگری شنوایی در بدو تولد و یا مراقبت ۳-۵ روزگی انجام شده باشد: ۴۷
- ۴-۲-۲-۱ الف: نوزاد دارای عامل خطر ۳-۵ روزگی بوده و واجد عامل خطر ۱۴-۱۵ روزگی نیز می باشد: ۴۷
- ۴-۲-۲-۲ ب: نوزاد دارای عامل خطر ۳-۵ روزگی بوده و عامل خطر ۱۴-۱۵ روزگی ندارد: ۴۷
- ۴-۲-۲-۳ ج: نوزاد بدون عامل خطر ۳-۵ روزگی بوده و عامل خطر ۱۴-۱۵ روزگی دارد: ۵۰
- ۴-۲-۲-۴ د: نوزاد بدون عامل خطر ۳-۵ روزگی بوده و همچنین فاقد عامل خطر ۱۴-۱۵ روزگی می باشد: ۵۱
- فصل پنجم: تولید و پاسخگویی: تضمین کیفیت، دسترسی عادلانه و تداوم مراقبت الکترونیک سلامت ۵۴
۵. تولید و پاسخگویی: تضمین کیفیت، دسترسی عادلانه و تداوم مراقبت ۵۵
- ۵-۱ وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی ۵۵
- ۵-۱-۱ معاونت بهداشت ۵۶
- ۵-۱-۱-۱ دفتر مدیریت بیماریهای غیر واگیر، اداره سلامت گوش و پیشگیری از کم شنوایی ۵۶
- ۵-۱-۱-۲ دفتر سلامت جمعیت، خانواده و مدارس ۵۶
- ۵-۱-۱-۳ مرکز مدیریت شبکه ۵۶
- ۵-۱-۲ معاونت درمان ۵۷
- ۵-۲ سازمان بهزیستی کشور ۵۷
- ۵-۳ شرح وظایف دانشگاههای علوم پزشکی و ارایه دهندگان خدمت ۵۸
- ۵-۳-۱ وظایف دانشگاه های علوم پزشکی ۵۸
- ۵-۳-۲ معاونت بهداشت دانشگاه ۵۸
- ۵-۳-۳ کارشناس مسوول برنامه در سطح ستاد معاونت بهداشت دانشگاه ۵۸
- ۵-۳-۴ مرکز بهداشت شهرستان ۵۹
- ۵-۳-۵ مرکز خدمات جامع سلامت (روستایی / شهری) ۵۹
- ۵-۳-۶ خانه بهداشت / پایگاه سلامت (بهورز / مراقب سلامت) ۶۰
- ۵-۴ واحد غربالگری ۶۰
- ۵-۵ عنوان خدمت: تشخیص کم شنوایی / ناشنوایی نوزادان و کودکان ۶۰
- ۵-۵-۱ استانداردهای سطح دوم ارجاع: آزمایش های تشخیصی شنوایی شناسی ۶۰

- ۶۱-۱-۵-۵ ادیومتری پاسخ های شنوایی ساقه مغز (ABR) ۶۱
- ۶۱-۲-۵-۵ تیمپانومتري با پروب تون فرکانس بالا High Frequency Probe Tone Tympanometry ۶۱
- ۶۱-۳-۵-۵ آزمایش تشخیصی گسیل های صوتی ناشی از اعوجاج گوش DPOAE ۶۱
- ۶۲-۴-۵-۱-۵ آزمایش تشخیصی پاسخ های حالت پایدار شنیداری ASSR ۶۲
- ۶۳-۶-۵. ارجاع به سطوح بالاتر ۶۳
- ۶۴-۷-۵. عنوان خدمت: درمان و توانبخشی کم شنوایی / ناشنوایی نوزادان و کودکان ۶۴
- ۶۴-۸-۵. استانداردهای خدمت ۶۴
- ۶۴-۱-۵-۸. آموزش ۶۴
- ۶۵-۲-۵-۸. قراردادهای ۶۵
- ۶۵-۳-۵-۸. پایش و ارزشیابی ۶۵
- ۶۵-۴-۵-۸. شاخص های ارزیابی برنامه ۶۵
- ۶۸-۵-۵-۸. شاخص های فرایندی برنامه ۶۸
- ۶۸-۱: اطلاع رسانی به مادران باردار ۶۸
- ۶۹-۲: اجرای غربالگری شنوایی مرحله اول (OAE) قبل و پس از یک ماهگی به تفکیک در سال پایه (پوشش برنامه) ۶۹
- ۷۰-۳: شاخص ۳: آمار نوزادان با نتیجه "گذر" و بدون عامل خطر کم شنوایی، قبل / بعد از یک ماهگی کودک، در غربالگری نوبت اول (OAE) ۷۰
- ۷۱-۴: شاخص ۴: آمار نوزادان با نتیجه گذر و دارای عامل خطر کم شنوایی، قبل / بعد از یک ماهگی کودک، در غربالگری نوبت اول (OAE) ۷۱
- ۷۲-۵: شاخص ۵: آمار نوزادان با نتیجه ارجاع و بدون عامل خطر کم شنوایی، قبل / بعد از یک ماهگی کودک، در غربالگری نوبت اول (OAE) ۷۲
- ۷۳-۶: شاخص ۶: آمار نوزادان با نتیجه ارجاع و دارای عامل خطر کم شنوایی، قبل / بعد از یک ماهگی کودک، در غربالگری نوبت اول (OAE) ۷۳
- ۷۳-۷: شاخص ۷: آمار نوزادان با نتیجه گذر و بدون عامل خطر کم شنوایی، قبل / بعد از یک ماهگی کودک، در غربالگری نوبت دوم (AABR) ۷۳
- ۷۴-۸: شاخص ۸: آمار نوزادان با نتیجه گذر و دارای عامل خطر کم شنوایی، قبل / بعد از یک ماهگی کودک، در غربالگری نوبت دوم (AABR) ۷۴
- ۷۵-۹: شاخص ۹: آمار نوزادان با نتیجه ارجاع و بدون عامل خطر کم شنوایی، قبل / بعد از یک ماهگی کودک، در غربالگری نوبت دوم (AABR) ۷۵
- ۷۶-۱۰: شاخص ۱۰: آمار نوزادان با نتیجه ارجاع و دارای عامل خطر کم شنوایی، قبل / بعد از یک ماهگی کودک، در غربالگری نوبت دوم (AABR) ۷۶
- شاخص ۱۱: آمار نوزادان با نتیجه ارجاع در غربالگری نوبت دوم (AABR) نسبت به آمار نتایج گذر و دارای عامل خطر کم شنوایی در مرحله اول
 ۷۷- غربالگری با OAE ۷۷
- ۷۸-۱۲: شاخص ۱۲: آمار نوزادانی که دارای حداقل یک عامل خطر کم شنوایی در ۳-۵ روزگی بوده اند ۷۸
- ۷۸-۱۳: شاخص ۱۳: آمار نوزادانی که دارای حداقل یک عامل خطر کم شنوایی در ۱۴-۱۵ روزگی بوده اند ۷۸
- ۷۹-۱۴: شاخص ۱۴: تعداد شیرخواران ارجاع شده از مرحله غربالگری به مراکز تشخیصی در قبل و پس از ۳ ماهگی ۷۹
- ۱۵: شاخص ۱۵: تعداد کودکان شیرخوار دارای نتیجه ارجاع در غربالگری نوبت دوم و با نتیجه کم شنوایی اثبات شده در مرحله تشخیص قطعی
 ۸۰- (کل کم شنوایی ها) ۸۰
- ۱۶: شاخص ۱۶: تعداد کودکان شیرخوار دارای نتیجه کم شنوایی اثبات شده در مرحله تشخیصی به تفکیک درجه کم شنوایی (ملايم، متوسط،
 متوسط تا شدید، شدید و عمیق) و گوش کم شنوا ۸۱
- ۱۷: شاخص ۱۷: تعداد کودکان شیرخوار با پاسخ های OAE نرمال و نتیجه غیرطبیعی در آزمایش ABR تشخیصی ۸۲
- ۱۸: شاخص ۱۸: آمار تعداد کل کودکان شیرخوار با نتیجه قطعی کم شنوایی (با هر درجه و هر نوع به تفکیک گوش مبتلا) ۸۳

شاخص ۱۹: تعداد کودکان شیرخوار ارجاع شده از مرحله تشخیصی به مداخله درمانی / توانبخشی شنوایی قبل و بعد از ۶ ماهگی.....	۸۴
شاخص ۲۰: تعداد کودکان شیرخوار تحت مراقبت های درمانی / توانبخشی شنوایی به تفکیک نوع مداخله.....	۸۵
۵.۸.۶ شاخص های کیفی اجرای برنامه جهت پایش ها	۸۵
۵.۸.۶.۱ فرآیندهای پیش از انجام آزمایش (غربالگری) ..... Pre-analytic Processes	۸۶
۵.۸.۶.۲ فرآیندهای حین انجام آزمایش (غربالگری)..... Analytic Processes	۸۶
۵.۸.۶.۳ فرآیندهای پس از انجام آزمایش (غربالگری) ..... Post-analytic Processes Analytic Processes	۸۷
۵-۸-۷. پژوهش های کاربردی	۸۸
۵-۸-۸. اولویت های پژوهشی در این برنامه	۸۸
پیوست ها	۹۰
پیوست ۱	۹۱
اجزای برنامه آموزشی غربالگری شنوایی نوزادان.....	۹۱
تعیین مربیان	۹۱
برنامه آموزش	۹۱
ارتقاء و بروز رسانی آموزش ها	۹۱
کارآموزان باید حداقل یک دوره آموزشی اولیه را تکمیل کنند و شایستگی و مهارت آنها در زمینه های زیر اثبات شوند	۹۱
کم شنوایی در نوزادان و کودکان.....	۹۳
ملاحظات مربوط به آرایه دهندگان خدمات اولیه مراقبت کودکان	۹۳
نکات اصلی برنامه	۹۴
ارزیابی کلامی - شنیداری کودک	۹۵
آموزش به والدین	۹۷
پیوست ۲	۹۹
آزمایش حواس پرتی برای شناسایی کم شنوایی کودکان	۹۹
پیوست ۳	۱۰۱
آزمایش شنوایی نجوا	۱۰۱
نحوه انجام آزمون غربالگری شنوایی نجوا.....	۱۰۱
کارت گزارش غربالگری، تشخیص و مداخله زودهنگام کم شنوایی نوزادان و شیرخواران کشور.....	۱۰۳
جدول ۲.۱ مقدار و درجه کم شنوایی بر اساس پیشنهاد سازمان جهانی بهداشت.....	۱۰۴
جدول ۲.۲ میزان درجات آسیب شنوایی بر اساس پیشنهاد سازمان جهانی بهداشت.....	۱۰۴
کارت مراقبت کودکان در نظام شبکه بهداشت	۱۰۵
راهنمای ملی برنامه غربالگری کم شنوایی نوزادان و کودکان	۱۰۵

چک لیست پایش عملکرد فنی.....۱۰۶

فهرست مراجع:.....۱۱۰

غربالگری شنوایی

ملاحظات ادغام

در مراقبت های اولیه

۱. مقدمه

پیشگیری از کم شنوایی و اقدامات مراقبتی مربوط به آن در جهت ارتقای سلامت عموم، کاهش آسیب‌های مرتبط و کاستن از هزینه‌های بهداشتی در کشورها نقش عمده‌ای ایفا می‌نماید. طی سال‌های اخیر توجه بیشتری به موضوع تشخیص به موقع کم شنوایی در دوران نوزادی و مداخلات درمانی معطوف گردیده است. نقص شنوایی به عنوان یکی از اصلی‌ترین عوامل ناتوانی و معلولیت نوزادان در سراسر جهان مطرح بوده و عوارض کوتاه و بلند مدتی در زمینه‌های مختلف رشد و تکامل کودک از جمله زبان و تکلم، فعالیت‌های فیزیکی، قوه درک یا شناخت و نیز مهارت‌های ذهنی - اجتماعی برجای گذارده و نیز بر سطح تحصیلات و مهارت‌های شغلی افراد اثر منفی دارد. حداقل یک سوم کودکان مبتلا به نقص شنوایی در آینده مبتلا به نقص تکامل سیستم عصبی خواهند شد. عوامل خطر ابتلا به نقص شنوایی بسیار متعدد بوده و مهم‌ترین آن عبارت از عوامل ژنتیکی و بروز جهش‌های ژنی و ازدواج‌های فامیلی، ابتلای مادر به بیماری‌های عفونی در دوران بارداری، مصرف داروهای اتوتوکسیک، صدمات وارده حین زایمان، زردی نوزادی، و عفونت گوش و اصوات صدمه‌زا و مخرب می‌باشند.

نقص شنوایی نوعی معلولیت پنهان و یکی از شایع‌ترین ناهنجاری‌های بدو تولد محسوب شده و در جوامع مختلف به دلایلی نظیر فقدان نمود ظاهری آن در کودک، ناآشنا بودن خانواده‌ها با علایم اولیه آن، عدم اطلاع از خدمات موجود، دانش ناکافی متخصصین درباره میزان شیوع و عوارض بسیار جدی آن با تأخیر بسیار زیاد شناسایی می‌گردد و اثرات منفی بر رشد گفتار، زبان و شناخت برجای می‌گذارد. نتایج تحقیقات حاکی از آن است که برنامه‌های غربالگری موثرترین راه برای شناسایی زودهنگام ابتلا به نقص شنوایی در میان نوزادان است. مطالعات مختلف نشان داده‌اند کودکانی که نقص شنوایی آنها قبل از ۶ ماهگی تشخیص داده شده است، دارای توانمندی‌های بیشتری نسبت به کودکانی هستند که نقص شنوایی آنها دیرتر تشخیص داده شده است. مداخله درمانی به موقع به کودکان امکان توسعه مهارت‌های زبانی و نیز شناختی را می‌دهد.

سازمان جهانی بهداشت در سال ۲۰۱۷ کشورهای مختلف را ملزم به ارائه برنامه‌های راهبردی و اقدامات لازم در جهت پیشگیری و کنترل کم‌شنوایی و افزایش بار ناشی از آن کرده است. این نهاد بین‌المللی در سال ۲۰۰۵ گزارشی را ارائه کرده است که بنا بر آن در حدود ۲۷۸ میلیون نفر در سراسر جهان با کم‌شنوایی ناتوان‌کننده بسر می‌برند. گزارش‌های بعدی سازمان جهانی بهداشت نشان‌دهنده افزایش آمار کم‌شنوایی ناتوان‌کننده به میزان ۳۶۰ میلیون نفر (در سال ۲۰۱۳) و ۴۶۶ میلیون نفر (در سال ۲۰۱۸) در جهان بوده است. حداقل دو سوم این افراد در کشورهای در حال توسعه زندگی می‌کنند. طبق این آمار تعداد بالاتری از افراد دارای کم‌شنوایی ملایم و سایر بیماری‌های گوش می‌باشند. وضعیت حاضر می‌تواند منجر به بروز مشکلات عدیده و دراز مدت و در نهایت تهدیدکننده زندگی در این افراد گردد. همچنین کم‌شنوایی می‌تواند باعث بروز اثرات مخربی بر توانایی برقراری ارتباط افراد با یکدیگر، تحصیل دانش، یافتن و حفظ شغل و ارتباطات اجتماعی و در نهایت برچسب کم‌شنوای خوردن به این افراد گردد. کم‌شنوایی و مشکلات متعاقب آن همچنین بار اقتصادی زیادی بر جوامع تحمیل می‌سازند.

سازمان بهداشت جهانی در گزارش خود بیان می‌کند که "مراقبت سلامت اولیه، شامل مراقبت‌های ضروری می‌باشند که بوسیله افراد و خانواده‌ها و ابزارهای قابل قبول در جوامع از طریق مشارکت کامل آنها و با هزینه‌ای که جامعه و کشور می‌تواند از پس آن بر بیاید، بطور جهانی در دسترس همگان قرار می‌گیرد".

شیوع بالای کم شنوایی نوزادان و کودکان و امکان تشخیص به موقع و درمان آن، موید اهمیت برنامه ملی غربالگری شنوایی می‌باشد. در کشورهای در حال توسعه، برنامه‌های جدی برای پیشگیری و درمان بیماری‌های گوش و کمک به افراد کم شنوا وجود ندارد و در بسیاری از این کشورها، مراقبین بهداشتی آموزش اندکی برای اجرای این برنامه‌ها دیده‌اند. در جمهوری اسلامی ایران برخی از موثرترین و مقرون به صرفه‌ترین مداخلات می‌تواند توسط مراقبین سلامت/ بهورز آموزش دیده در سطوح اولیه اجرا شود. اگر این مداخلات در سطح کشوری بکار روند، تاثیر زیادی بر آسیب بار بیماری‌های گوش و کم شنوایی خواهد داشت. تشخیص و مداخله زودهنگام کم شنوایی در به حداقل رساندن عواقب کم شنوایی به ویژه برای کودکان بسیار حائز اهمیت است. در مواردی که آسیب شنوایی اجتناب‌ناپذیر است، حصول اطمینان از دستیابی افراد کم شنوا به فن‌آوری‌های مناسب و مقرون به صرفه کمک شنوایی از اقدامات اساسی محسوب می‌شود. یکی از مهم‌ترین راه‌های پیشگیری و کنترل کم شنوایی، استانداردسازی خدمات تشخیص و مداخله‌های درمانی به موقع کم‌شنوایی و اقدامات مراقبتی مربوط به آن در سطوح مختلف می‌باشد که لازمه آن تدوین شیوه نامه‌های ملی توسط نهاد تولیتی وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی با توجه به شرایط و امکانات بومی و منطقه‌ای است.

۲. تاریخچه برنامه

موضوع غربالگری کم‌شنوایی بدو تولد از سال ۱۳۷۶ در معاونت پیشگیری از معلولیت‌های سازمان بهزیستی کشور مطرح شد و در دستور کار این سازمان قرار گرفت. پس از حدود سه سال بررسی و مقایسه آزمایش‌های مختلف غربالگری شنوایی، سرانجام سازمان بهزیستی کشور پس از استعلام ابعاد فنی برنامه از مرکز تحقیقات گوش، گلو، بینی و سرو گردن، دانشگاه علوم پزشکی ایران (قطب منتخب کشور) و مرکز همکار رسمی سازمان جهانی بهداشت در خصوص آموزش و تحقیق سلامت گوش و مراقبت از شنوایی، آزمایش غربالگری شنوایی به روش گسیل‌های صوتی گوش (TEOAE) را بعنوان تست فیزیولوژیک عینی با حساسیت و ویژگی بالا جهت غربالگری شنوایی نوزادان مورد تایید قرار داد و پس از آن سازمان بهزیستی کشور شیوه نامه برنامه غربالگری شنوایی نوزادان را برای اجرا به مراکز مجری خود در استانهای مختلف کشور ابلاغ نمود. بر اساس درخواست رسمی سازمان بهزیستی آموزش اجرای مراحل مختلف برنامه به اعضای هیئت علمی دپارتمان و مرکز تحقیقات گوش، گلو، بینی و سروگردن دانشگاه علوم پزشکی ایران واگذار گردید و بدین ترتیب کارگاههای آموزشی مختلف در

¹ Transient Evoked Otoacoustic Emissions (TEOAEs)

سطح استانی ویژه مجریان برنامه غربالگری نوزادان و با هماهنگی و میزبانی سازمان بهزیستی در سراسر کشور برپا و اجرا گردید.

از سال ۱۳۸۴ سازمان بهزیستی کشور اجرای برنامه غربالگری شنوایی نوزادان را به شکل همگانی و با هدف کاهش بار معلولیت ناشی از کم شنوایی و ناشنوایی کلید زد. در سال ۱۳۹۳ تفاهم نامه‌ای بین رئیس سازمان بهزیستی کشور و معاون بهداشتی، معاون درمان و دفتر حقوقی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی در خصوص همکاری در اجرای برنامه ملی غربالگری شنوایی نوزادان (استانداردها، مراقبت و ثبت داده های غربالگری) منعقد گردید. در این راستا، اداره سلامت گوش و شنوایی دفتر مدیریت بیماری‌های غیرواگیر با تشکیل کمیته کشوری برنامه سلامت گوش و شنوایی در وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و همکاری دفتر پیشگیری از معلولیت‌های سازمان بهزیستی کشور اولین راهنمای ملی مراقبت شنوایی را برای کارشناسان، پزشکان و مسئولین مراکز ارائه خدمات تدوین نمود. پس از آن تفاهم نامه، دستورالعمل اجرایی، فهرست مراکز غربالگری در شهرستانهای مختلف، مراکز کاشت حلزون و دستورالعمل بهزیستی کشور و شیوه نامه اجرایی مربوطه در آذر ماه ۱۳۹۵ توسط معاون محترم بهداشت وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی جهت انجام اقدامات لازم به دانشگاه های علوم پزشکی کشور ابلاغ شد. اولین شیوه نامه تحت عنوان "راهنمای ملی برنامه غربالگری کم شنوایی نوزادان- دستورالعمل ویژه کارشناس و مسئولین مراکز ارائه خدمات" در شهریور ماه ۱۳۹۷ توسط مدیرکل محترم دفتر مدیریت بیماری‌های غیرواگیر وزارت بهداشت به سراسر دانشگاهها ارسال شد. اجرای برنامه پیشگیری و کنترل کم شنوایی نوزادان و کودکان با استفاده از الزامات و استانداردهای نظام مراقبت و سطح بندی ارجاع از آن پس در حداقل یک مرکز شهرستان هر دانشگاه علوم پزشکی با هماهنگی و ابلاغ مرکز توسعه شبکه وزارت بهداشت به صورت آزمایشی اجرا گردید و سپس در مرداد ماه سال ۱۴۰۰ برنامه خدمات پیشگیری، کنترل و مراقبت کم شنوایی و فرآیند ثبت خدمات ارزیابی و غربالگری شنوایی ۳-۵ روزگی نوزادان در سامانه پرونده الکترونیک سلامت و دسترسی برای همه ارائه دهندگان خدمت فراهم شد. بدین ترتیب ادغام برنامه شناسایی، تشخیص و مداخله زودهنگام کم شنوایی نوزادان در نظام سلامت کشور کلید خورد و برنامه توسعه آن تدوین گردید.

با توجه به ضرورت به روز رسانی راهنماهای مذکور و همچنین اطمینان از ادغام خدمات تشخیص، درمان و مراقبت از گوش و شنوایی در نظام شبکه مراقبت‌های بهداشتی اولیه (PHC)، مجموعه حاضر به منظور ایجاد بستر مناسب و یکپارچه در نظام ارزیابی عوامل خطر کم شنوایی، غربالگری، تشخیص، مداخله درمانی، مراقبت و توانبخشی کم شنوایی و ناشنوایی، بر اساس آخرین گایدلاین‌های معتبر بین‌المللی و شیوه نامه‌های سازمان جهانی بهداشت در کشور تهیه گردید. امید آنکه با بهره‌گیری و بکارگیری شیوه نامه حاضر بتوان گام‌های موثری در پیشگیری و کنترل کم شنوایی در کشور برداشته شود.

در برنامه غربالگری شنوایی نوزادان و کودکان، بهروز/مراقب سلامت پس از بررسی عوامل خطر کم شنوایی نوزاد را برای انجام تست غربالگری به مراکز مربوطه ارجاع می دهد. تست غربالگری به روش TEOAE در گام نخست برای تمامی نوزادان لازم

الاجرا است ولی برای آندسته از نوزادانی که دارای حداقل یک عامل خطر کم شنوایی و یا دارای نتیجه غربالگری ارجاع می باشند اجرای تست دوم غربالگری به روش AABR الزامی می باشد. کلیه افرادی که بصورت نتیجه مشکوک (ارجاع) مشخص شدند بایستی تا حصول به نتیجه نهایی تشخیصی و درمانی مقتضی، پیگیری و در سامانه الکترونیک سلامت ثبت شوند.

۳. اپیدمیولوژی کم شنوایی در جهان و ایران

از نظر اپیدمیولوژی آسیب شنوایی شایع ترین معلولیت اعصاب حسی است که شیوع آن در حال افزایش است. کم شنوایی دایمی کودکان^۲ یک اختلال شایع است به طوری که بروز آن از تمام بیماری های متابولیک که تحت پوشش غربالگری نوزادی هستند بیشتر است. بر اساس آخرین برآوردهای منتشر شده توسط سازمان جهانی بهداشت به مناسبت روز جهانی شنوایی (سوم مارس ۲۰۱۸)، قریب بر ۹۰۰ میلیون نفر در سراسر جهان تا سال ۲۰۵۰ از کم شنوایی ناتوان کننده رنج خواهند برد. آمارهای رسمی منتشر شده توسط این سازمان حکایت از رشد روز افزون کم شنوایی ناتوان کننده طی سال های گذشته بخصوص در پنج سال اخیر دارد که از ۳۶۰ میلیون نفر در سال ۲۰۱۳ به ۴۶۶ میلیون نفر طی سال ۲۰۱۷ رسیده است.

در حال حاضر ۴۶۶ میلیون نفر در سراسر جهان از کم شنوایی رنج می برند، که ۳۴ میلیون نفر از آنها کودک هستند. شیوع کم شنوایی ناتوان کننده دوره نوزادی ۱ تا ۳ در هر ۱۰۰۰ تولد زنده گزارش شده است؛ این آمار بین ۲۰ تا ۴۰ در هر ۱۰۰۰ مورد نوزاد بستری در بخش مراقبت های ویژه گزارش شده است. شیوع کم شنوایی در کودکان بدو ورود به مدرسه (پیش دبستانی) ۵/۲ درصد و در میان کودکان سن مدرسه ۱۱ تا ۱۵ درصد می باشد. متأسفانه دو سوم افراد دچار کم شنوایی در کشورهای در حال توسعه زندگی می کنند. از نظر بار کلی بیماری ها (GBD)، کم شنوایی ۶/۸ درصد از بار کلی بیماری ها را شامل می شود و بر اساس سال های عمر سپری شده با ناتوانی (YLD) سومین عامل اصلی را به خود اختصاص می دهد. عدم شناسایی و مداخله به موقع کم شنوایی، سالانه ۷۵۰ میلیارد دلار به هزینه های مستقیم سلامت کشورها صدمه می زند و باعث از دست دادن بهره وری در کشورها می شود.

۴. علل افزایش شیوع کم شنوایی

دلایل اصلی رشد روبه تزاید کم شنوایی در جهان طی این سال ها، افزایش عوامل خطر مانند ابتلا به عفونت هایی مانند سرخک، اوریون، سرخجه، مننژیت، سیتومگالوویروس، استفاده بی رویه و نابجا از داروهای

². Permanent Congenital Hearing Loss (PCHL)

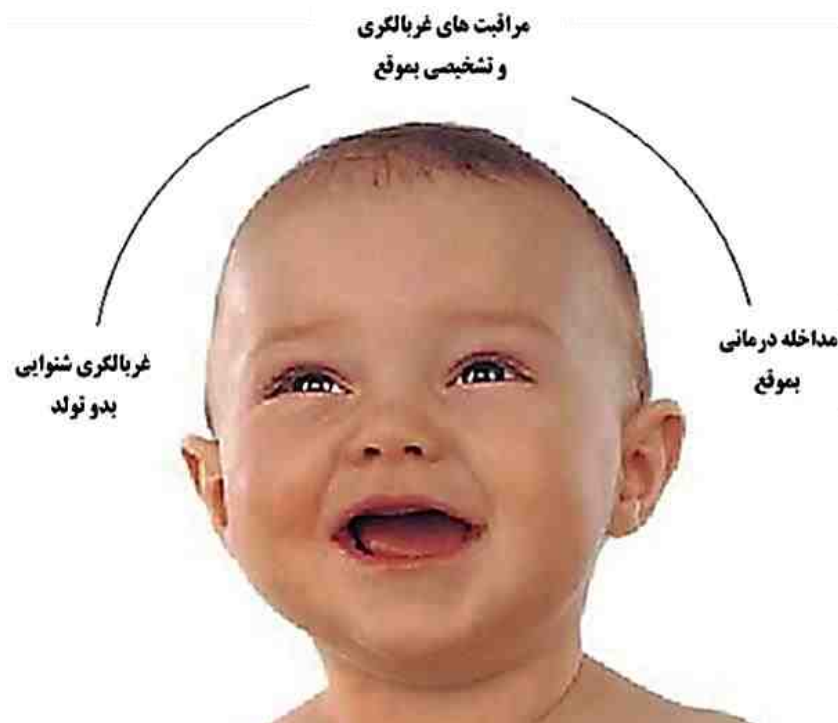
آسیب‌رسان به شنوایی مانند داروهای ضدسل و مالاریا و کووید-۱۹، مصرف ناصحیح از آنتی بیوتیک‌های اتوتوکسیک آمینوگلیکوزیدی، عوامل ژنتیکی، قرار گرفتن افراد در معرض اصوات بلند مثل محیط‌های شغلی و نظامی و استفاده بی‌رویه از تلفن‌های همراه و دستگاه‌های صوتی شخصی در اماکن تفریحی و محل کار، و سالمندی جمعیت می‌باشد. اثرات این بیماری بر توانایی افراد برای برقراری ارتباط، معاشرت، یادگیری، کار و لذت در زندگی، بصورت فقر خانواده و انزوای اجتماعی بروز می‌کند. در افراد مسن به طور خاص، کم‌شنوایی می‌تولند منجر به افزایش خطر ابتلا به افسردگی و زوال شناختی و عقل شود.

ایمن‌سازی نوزادان و کودکان در برابر بیماری‌های عفونی، غربالگری شنوایی نوزادان و کودکان و تشخیص و درمان به موقع کم‌شنوایی، درمان افراد مبتلا به عفونت مزمن گوش؛ ترویج زایمان طبیعی برای آسیب خطر آسفیکسی و عفونت نوزادان همراه با آسیب شنوایی؛ پیشگیری از مصرف مواد مخدر سنتتیک و روان‌گردان که دارای خطر ایجاد کم‌شنوایی در افراد هستند؛ کنترل مواجهه با صداهای بلند در محیط‌های شغلی و تفریحی و افزایش آگاهی در مورد شیوه مراقبت از سلامت گوش و شنوایی از جمله موارد کاهش آسیب بار بیماری محسوب می‌شوند.

هدف این شیوه‌نامه اجرای ادغام یافته و استقرار برنامه شناسایی و مداخله بهنگام شنوایی نوزادان و کودکان کشور در نظام مراقبت‌های اولیه سلامت کشور در راستای پیشگیری و مراقبت از کم‌شنوایی است.

فصل اول

اهداف و راهبردهای اجرای برنامه ملی غربالگری شنوایی نوزادان

۱.۱ نیاز و منطق برنامه

عدم شناسایی کم شنوایی، بخصوص انواع کم شنوایی مادرزادی، مانعی جدی برای تکامل، تحصیل و انسجام اجتماعی کودک محسوب می شود. پیامدهای عدم شناسایی انواع کم شنوایی در جوامع، فراتر از تأثیر نامطلوب آن بر روی گفتار و زبان کودک می باشد. یکی از عوامل کلیدی در کاهش پیامدهای نامطلوب کم شنوایی، شروع اقدامات مداخله ای در سنین بسیار پایین می باشد که در آن استفاده از تقویت شنوایی و بکارگیری برنامه های آموزشی مد نظر قرار گیرد.

هم اکنون تعداد قابل توجهی از تحقیقات انجام یافته در دسترس است که نشان می دهد، کودکانی که کم شنوایی آنها در مراحل اولیه شناسایی می شود و مداخله زودهنگامی را دریافت می کنند، نتایج بسیار بهتری نسبت به کودکانی که دیرتر تشخیص داده شده و درمان می شوند، دارند. مقالات علمی انتشار یافته حاصل از تحقیقات مختلف نشان داده، کودکانی که کم شنوا به دنیا می آیند و یا در اوایل زندگی خود دچار کم شنوایی می شوند، در صورت شناسایی و دریافت مداخلات درمانی و توانبخشی مناسب قبل از ۶ ماهگی، از نظر رشد زبانی در سن ۵ سالگی با همسالان شنوای خود برابری می کنند.

شناسایی و مداخله زودهنگام کم شنوایی در نوزادان، از طریق غربالگری شنوایی بدو تولد امکان پذیر می شود. غربالگری شنوایی نوزادان هنگامی که در ادامه با ارائه مداخله های درمانی و توانبخشی سریع و مناسب همراه باشد، مزایای قابل توجهی را هم از نظر کاهش سن تشخیص و مداخله، و هم بهبود تکامل زبانی و شناختی به همراه دارد. این مزیت ها منجر به بهبود نتایج اجتماعی و آموزشی برای نوزادانی می شود که مراقبت به موقع و مناسب را دریافت می کنند. مطالعات هزینه/ اثر بخشی مزایای مقرون به صرفه بودن انجام غربالگری شنوایی نوزادان را به شکل فراگیر در کشورهای با درآمد بالا، کشورهای با درآمد متوسط و زیر متوسط بخوبی نشان داده است.

هم اکنون اجرای برنامه های موفق آمیز غربالگری شنوایی نوزادان با استفاده از روش های مختلف غربالگری و پروتکل ها متفاوت در سیستم های مراقبت های بهداشتی، اجتماعی و آموزشی کشورهای مختلف به اثبات رسیده است. تخمین زده می شود که تقریباً یک سوم جمعیت جهان که عمدتاً در مناطق با درآمد بالا زندگی می کنند، به طور کامل یا تقریباً کامل تحت پوشش برنامه های غربالگری شنوایی نوزادان هستند. درجه اجرا و پوشش چنین برنامه هایی در سراسر جهان به طور قابل توجهی متفاوت است. انتشارات اخیر نشان داده که پوشش غربالگری ارتباط نزدیکی با میانگین استانداردهای زندگی و رفاه اقتصادی دارد. فقدان سیاست های مرتبط بهداشتی، منابع انسانی، تجهیزات و منابع مالی برای اجرای برنامه غربالگری شنوایی نوزادان، چالش هایی هستند که معمولاً در کشورهای با درآمد کم و متوسط با آن مواجه هستند. این چالش ها همراه با سطح آگاهی پایین از کم شنوایی و انگ مرتبط با آن تشدید می شوند.

در حال حاضر تنوعی از برنامه های غربالگری شنوایی نوزادان در سراسر جهان در حال اجرا است. با این حال، اکثر دستورالعمل های اتخاذ شده بر اساس اصول اساسی بیانیه کمیته مشترک شنوایی نوزادان، بنا شده است. هر کشور باید پروتکل غربالگری خود را بر اساس عوامل

متعددی مانند ماهیت و شدت کم شنوایی شناسایی شده، ابزار غربالگری موجود، پشتیبانی قانونی، در دسترس بودن پرسنل واجد شرایط و ارائه خدمات شنوایی شناسی شایسته، تنوع فرهنگی، منابع موجود توسعه دهد.

۱.۲ اهداف و راهبردهای برنامه

۱.۲.۱ هدف کلی

شناسایی، تشخیص و درمان زود هنگام و توانبخشی نوزادان و کودکان مبتلا به کم شنوایی و ناشنوایی و پیشگیری از عوارض آن

۱.۲.۲ اهداف اختصاصی

۱. غربالگری همگانی نوزادان در بدو تولد، جهت شناسایی موارد مبتلا به کم شنوایی و ناشنوایی پیش از یک ماهگی
۲. غربالگری همگانی کودکان، جهت شناسایی موارد مبتلا به کم شنوایی و ناشنوایی در گروه سنی ۳-۵ سال
۳. تشخیص به موقع نوزادان/ کودکان مبتلا به کم شنوایی و ناشنوایی در یک و یا هر دو گوش پیش از ۳ ماهگی
۴. تشخیص به موقع کودکان مبتلا به کم شنوایی و ناشنوایی در یک و یا هر دو گوش در گروه سنی ۳-۵ سال
۵. مداخله درمانی و توانبخشی به موقع نوزادان/ کودکان مبتلا به کم شنوایی و ناشنوایی پیش از ۶ ماهگی
۶. مداخله درمانی و توانبخشی به موقع کودکان مبتلا به کم شنوایی و ناشنوایی در سنین ۳-۵ سال
۷. مراقبت از نوزادان مبتلا به کم شنوایی و ناشنوایی پس از تشخیص و مداخله
۸. مراقبت از کودکان مبتلا به کم شنوایی و ناشنوایی پس از تشخیص و مداخله

۱.۳ راهبردها

۱. حساس سازی و ارتقای سطح سواد جامعه در زمینه عوامل خطر کم شنوایی و ناشنوایی
۲. آموزش ارایه دهندگان خدمت
۳. شناسایی ظرفیت های شنوایی بخش های دولتی و غیردولتی سطح کشور
۴. ظرفیت سازی براساس نیاز
۵. ثبت خدمات در سامانه پرونده الکترونیک سلامت
۶. راه اندازی نظام مراقبت و ثبت خدمات شنوایی
۷. پایش و ارزشیابی
۸. جلب مشارکت جامعه
۹. همکاری درون بخشی و بین بخشی (دفتر سلامت جمعیت، خانواده و مدارس، معاونت درمان، سازمان های بهزیستی، صدا و سیما، جمعیت هلال احمر، کمیته امداد امام خمینی ره)

۱.۴ گروه هدف برنامه

ارزیابی و غربالگری شنوایی بایستی برای تمامی نوزادان متولد شده و تمامی کودکان ۳-۵ ساله صرف نظر از سن، نژاد، مذهب، قومیت و وضعیت اجتماعی- اقتصادی آنان انجام گردد.

ارزیابی و غربالگری همگانی شنوایی، باید خانواده- محور باشد و از طریق انتخاب آگاهانه، تصمیم گیری مشارکتی صورت پذیرد. افراد جامعه بایستی با گزینه‌های مداخله‌ای و درمانی آشنایی داشته و به خدمات غربالگری، تشخیص، مشاوره، درمان و توانبخشی دسترسی داشته باشند.

۱.۵ استانداردهای برنامه

۱.۵.۱ خدمت ارزیابی و غربالگری شنوایی نوزادان و کودکان

در این برنامه عوامل خطر منتسب به کم شنوایی باید در مقاطع سنی مختلف مراقبت نوزادان و کودکان (به بخش فرآیندهای خدمت برنامه مراجعه شود)، توسط مراقب سلامت مورد بررسی قرار گیرند (۳-۵ روزگی، ۱۵-۱۴ روزگی، ۴۵-۳۰ روزگی، ۲، ۴، ۶، ۷، ۹، ۱۲، ۱۵، ۱۸، ۲۴، ۳۰، ۳۶، ۴۸ و ۶۰ ماهگی).

نوزاد دارای عامل خطر در این برنامه، نوزادی است که حداقل یکی از عوامل خطر زیر را دارا باشد:

۱.۵.۲ عوامل خطر ابتلا به کم شنوایی در نوزادان سالم

- سابقه وجود کم شنوایی دوران کودکی در خانواده
- سابقه ابتلا به عفونت های رحمی مثل هرپس (تبخال)، سیفلیس، سرخچه، ویروس سیتومگالو و توکسوپلاسموز
- عدم انجام غربالگری شنوایی و یا مثبت بودن نتیجه غربالگری شنوایی نوزاد
- ابراز نگرانی والدین از کم شنوایی نوزاد یا ابراز تاخیر در تکامل زبانی فرزندشان
- وجود هر گونه ناهنجاری در سر و صورت نوزاد مانند بد شکلی های لاله گوش یا مجرا، وجود زائده گوش (Ear Tags)، وجود سوراخ یا منافذ روی گوش، و ناهنجاری های استخوان گیجگاهی
- وجود یافته های فیزیکی سندرمی روی موها و یا سر که همراه با کم شنوایی حسی عصبی و یا انتقالی دائمی هستند، مانند وجود دسته مو سفید جلوی پیشانی
- وجود شکاف کام و لب

۱.۵.۳ عوامل خطر ابتلا به کم شنوایی نوزادان بستری در بخش نوزادان

- هر یک از عوامل خطر پیشگفت
- وجود زردی بالا در نوزاد (بیلی روبین بالا) خصوصا اگر نیاز به تعویض خون باشد
- مصرف دارو های دارای خطر بالا برای بروز کم شنوایی (اتوتوکسیک)
- مشاهده علائم فیزیکی سندرم هایی که با اختلالات شنوایی انتقالی یا حسی عصبی همراه هستند.

- وجود سندرم های همراه با کم شنوایی یا وجود کم شنوایی های پیشرونده و یا کم شنوایی های دیر-آغاز مثل نوروفیبرماتوز نوع ۲، استئوپتروزیس، و سندرم آشر و دیگر سندرم های شناخته شده شایع مانند واردنبرگ، آلپورت، پندرد، و ژرول-لانک نیلسون.
- اختلالات نورودژنراتیو مانند سندرم هانتز، یا نوروپاتی های حسی حرکتی مثل آتاکسی فردریش و سندرم شارکوت-ماری-توت.
- نتیجه کشت-مثبت عفونت های پست ناتال همراه با کم شنوایی حسی عصبی شامل مننژیت های تایید شده با منشا باکتریال و ویروسی (بویژه ویروس هرپس و واریسلا).

۱.۵.۴ عوامل خطر ابتلا به کم شنوایی نوزادان بستری در بخش مراقبت های ویژه (NICU)

- هر یک از عوامل خطر پیشگفت
- وزن هنگام تولد کمتر از ۱۵۰۰ گرم
- مراقبت از نوزادان با اقامت ۵ روز یا بیشتر در NICU و یا هر یک از موارد زیر بدون در نظر گرفتن طول اقامت شامل بکارگیری دستگاه، سیستم تهویه کمکی، قرار گرفتن در معرض داروهای اتوکسیک (مانند جنتامایسین و آمیکاسین) یا دی-ورتیک های حلقوی (فوروزماید / لازیکس) و زردی بالا (هیپربیلی روبینمی) که نیاز به تعویض خون در آنها دارد. هر کودکی که در بخش مراقبت های ویژه نوزادان (NICU) برای مدت ۵ روز یا بیشتر بستری باشد، بایستی ضرورتاً توسط یک ادیولوژیست آموزش دیده مورد آزمایش غربالگری پاسخ های شنوایی ساقه مغز (AABR) قرار گیرد.
- امتیاز آپگار ۰ تا ۴ در یک دقیقه اول و ۰ تا ۶ در ۵ دقیقه اول
- سابقه قرار گیری در معرض دستگاه تهویه مکانیکی ظرف مدت زمان ۵ روز یا بیشتر

تصویر ۱-۱. انواع ناهنجاری های لاله و مجرای شنوایی خارجی

<p>درجه ۱</p> <p>لاله گوش کوچکتر از موارد هنجار می باشد ولی در غالب موارد از نظر آناتومی هنجار است.</p>	<p>درجه ۲</p> <p>بخش هایی از لاله گوش تا کمتر از نیمی هنجار بنظر می آید. مجرای گوش ممکن است هنجار، کوچک شده و یا کاملاً بسته باشد.</p>	<p>درجه ۳</p> <p>فقط بقایای کوچکی از یک زائده پوست و غضروف بادامی شکل دیده می شود. مجرای گوش وجود ندارد که آنرزی گوش خوانده می شود</p>	<p>درجه ۴</p> <p>بطور کامل هر دو بخش گوش خارجی و مجرای گوش تشکیل نشده است که تحت عنوان "آنوشیا" نامگذاری می شود.</p>
--	---	---	---

سندرم واردنبرگ می تواند همراه با ناشنوایی اتفاق افتد

فصل دوم

نحوه انجام آزمون های
غربالگری شنوایی نوزادان و
شیرخواران

۲.۱ آزمایشهای غربالگری نوزادان (فیزیولوژیک / الکتروفیزیولوژیک)

اجرای پروتکل غربالگری شنوایی دو مرحله ای، بمنظور کاستن نتایج مثبت کاذب و بالا بردن شاخص ویژگی برنامه های غربالگری دارای اهمیت می باشد که در تدوین شیوه نامه غربالگری شنوایی نوزادان کشور مورد استفاده قرار گرفته است (به فصل سوم رجوع شود). برنامه غربالگری شنوایی نوزادان ایران شامل ارکان زیر می باشد:

- غربالگری مرحله اول، که باید بلافاصله در بدو تولد و یا در اولین مراقبت ۳-۵ روزه گی نوزاد انجام شود.
- غربالگری مرحله دوم باید برای همه نوزادان با عامل خطر و یا نتیجه ارجاع در غربالگری مرحله اجرا شود.
- ارجاع شنوایی شناسی تشخیصی برای نوزادانی که در مراحل اول و دوم غربالگری با نتیجه ارجاع مشخص شده اند.

توجه:

غربالگری چند مرحله ای علیرغم اختصاص ویژگی بالاتر در برنامه های غربالگری، بسیار پرهزینه می باشد و اغلب ممکن است باعث تأخیر در تشخیص و شروع مداخله درمانی شود.

۲.۲ آزمایش غربالگری شنوایی به روش OAEs (فیزیولوژیک)

OAEs^۳ یا گسیل های صوتی گوش بر اثر حرکات بسیار ریز سلول های حساسه شنوایی خارجی در پاسخ به تحریکات صوتی ایجاد می شود و می توانند این گسیل ها در مجرای شنوایی خارجی به ثبت برسند. در حقیقت اندازه گیری OAE نوعی آزمایش فیزیولوژیک بمنظور ارزیابی سلول های شنوایی محسوب می شود که در آن به کمک دستگاه اندازه گیری گسیل های صوتی گوش سیستم شنوایی از گوش خارجی تا گوش داخلی (قبل از عصب شنوایی) و بطور اختصاصی عملکرد فعالیت سلول های مویی خارجی بخش حلزون شنوایی مورد ارزیابی قرار می گیرد. کاربرد OAE در غربالگری شنوایی نوزادان و کودکان،

³ Otoacoustic Emissions

ارزیابی شنوایی افراد سخت آزمون، تکمیل نتایج آزمونهای رفتاری شنوایی، کمک به تشخیص افتراقی کم شنوایی های حسی از عصبی می باشد.

در صورت وجود هر گونه جرم از جمله بقایای ورنیکس و مایع آمنیوتیک دوران جنینی در مجرای گوش نوزادان و یا وجود هر گونه جرم و دبرید بطور طبیعی و یا ناشی از انواع التهابات گوش میانی و یا مجرای شنوایی خارجی باعث ایجاد پاسخ های مثبت کاذب در نتایج تست OAE شده و نرخ ارجاع مثبت کاذب نوزاد جهت ارزیابی های تشخیصی را بالا می برد. پاک سازی ابتدای مجرای شنوایی با استفاده از پوآر کوچک و ظریف توسط متخصص نوزادان و یا ماما و پرستار بخش نوزادان در زایشگاه و یا بیمارستان موارد مثبت کاذب را می تواند بطور چشمگیری کاهش دهد. بقایای مزانشیمی جنینی بصورت جرم گوش در نوزادان، معمولاً ظرف مدت ۷۲ ساعت پس از زایمان خودبخود جذب و مجرای شنوایی پاکسازی می شود.

۲.۲.۱ چه خدمتی: آزمون TEOAE⁴ (ارزیابی گسیل های صوتی گذرای گوش) در واقع یک آزمون خودکار می باشد که در ارزیابی وضعیت شنوایی از آن استفاده می شود. این آزمون به عنوان اولین مرحله غربالگری شنوایی برای تمامی نوزادان تازه متولد شده (دارای عوامل خطر/ بدون عامل خطر) در بدو تولد انجام می شود.

۲.۲.۲ چه موقع: بهترین زمان انجام تست، در هنگام ترخیص نوزاد از بیمارستان و یا در اولین مراقبت نوزاد در ۳-۵ روزگی می باشد.

تبصره ۱: همانگونه که در ذیل عنوان "آزمایش غربالگری OAE" توضیح داده شد در گروهی از نوزادان در طی ۷۲ ساعت اول پس از زایمان ممکن است نتیجه تست غربالگری شنوایی، بدلیل وجود بقایای مزانشیمی جنینی از جمله مایع آمنیوتیک و ورنیکس در مجرای شنوایی خارجی، مثبت کاذب گزارش گردد.

در نوزادان بستری در بخش نوزادان و کودکان یا واحدهای مراقبت ویژه نوزادان (NICU) پس از بهبودی و قبل از ترخیص از واحد مربوطه در بیمارستان این آزمایش غربالگری قابل اجرا و ثبت می باشد.

تبصره ۲: در صورت عدم انجام ارزیابی و غربالگری شنوایی نوزاد به هر دلیل، ضروری است در اولین مراقبت نوزاد در ۳-۵ روزگی و حداکثر تا یک ماهگی غربالگری شنوایی انجام شده و نتیجه ثبت گردد.

۲.۲.۳ کجا: غربالگری شنوایی می تواند در یکی از بیمارستان ها، مراکز زایمانی یا مراکز خدمات جامع سلامت دارای واحد غربالگری شنوایی انجام گردد.

---

⁴ Transient Otoacoustic Emissions

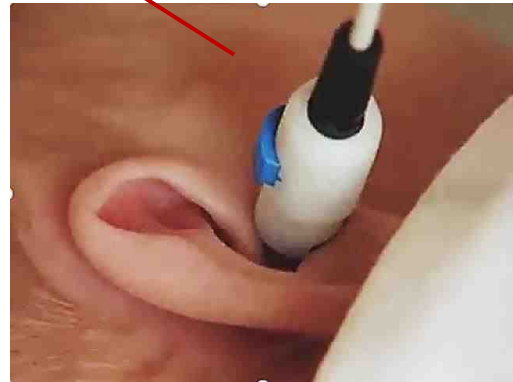
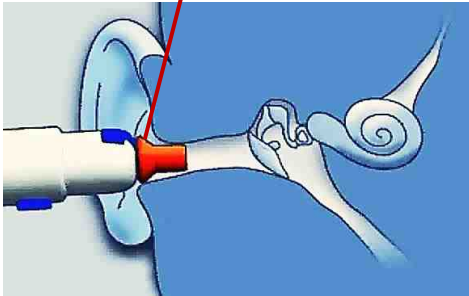
۲.۲.۴ چه کسی: تست غربالگری باید توسط شنوایی شناس آموزش دیده دارای تاییدیه از وزارت بهداشت که دارای حداقل مدرک معتبر کارشناسی شنوایی شناسی باشد، انجام گردد.

نکته ۱: کلیه کارشناسان شنوایی شناسی، ضروریست بمنظور آشنایی هر چه بیشتر با شیوه نامه ادغام برنامه پیشگیری از کم شنوایی و مراقبت از سلامت گوش و شنوایی نوزادان و کودکان در مراکز خدمات جامع سلامت/ پایگاه های سلامت/ خانه های بهداشت و بیمارستان ها، دوره آموزشی لازم برای اجرای برنامه شناسایی، تشخیص و مداخله به هنگام برنامه وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی را که از سوی معاونت بهداشت دانشگاه حوزه استحضاطی با بهره گیری از توان اعضاء هیئت علمی شنوایی شناسی و اساتید گوش، گلو، بینی دانشگاه و ظرفیت انجمن علمی شنوایی شناسی کشور ارایه می شود را بطور موفقیت آمیز گذرانده باشند و حداقل ده نوزاد را زیر نظر شنوایی شناس ناظر و مسئول در منطقه تحت استحضاطی دانشگاه مورد غربالگری شنوایی قرار داده و پس از تایید و اخذ گواهی مربوطه که به امضاء معاون بهداشت دانشگاه و مدیر اداره سلامت گوش و شنوایی دفتر مدیریت بیماریهای غیرواگیر رسیده باشد مشغول خدمت گردند.

نکته ۲: در صورت عدم وجود نیروی واجد شرایط در برخی از مناطق کشور (صرفاً جهت اجرای سطح اول مراقبت ها و شناسایی زودهنگام و غربالگری کم شنوایی) پس از استعلام از اداره سلامت گوش و شنوایی، فرد تایید شده در یکی از رشته های پیراپزشکی مرتبط و یا حوزه بهداشت پس از سپری نمودن آموزش های لازم می تواند زیر نظر یک نفر شنوایی شناس حوزه دانشگاه علوم پزشکی مربوطه و با مسئولیت فنی وی و یا در صورت عدم وجود شنوایی شناس، کارشناس شنوایی ستاد بیماری های غیرواگیر شهرستان می تواند اقدام به انجام تست غربالگری نماید.

۲.۲.۵ چگونه: روش اجرای آزمایش غربالگری به روش TEOAES در این تصویر ملاحظه می شود. پروب دستگاه غربالگری بایستی در مجرای گوش نوزاد بخوبی جایگذاری شده و تست در محیطی آرام اجرا گردد.

پروپ مخصوص اخذ پاسخ های تست OAE

تصویر ۱-۲. سیستم ثبت غربالگری شنوایی به روش OAE

نکته: اغلب سیستم های غربالگری شنوایی، توانایی انجام توام دو تست OAEs و AABR را دارا می باشند. به این ترتیب انجام هر دو تست غربالگری شنوایی با یک سیستم پرتابل بخوبی وجود دارد.

۲.۲.۶ شرایط مطلوب فضای فیزیکی، تجهیزات لازم و نحوه اجرای غربالگری

نوزاد باید در آرامش کامل، ترجیحاً در آغوش مادر و در اتاقی آرام، درحالتی که با پارچه تمیزی دست ها و پاهای وی به صورت ثابت مهار شده باشد بوده و در حالت نیمه خواب و یا خواب تحت آزمون غربالگری شنوایی با استفاده از دستگاه OAE قرار گیرد. عدم وجود سروصدای زیاد در محیط، دردسترس بودن نوزاد شامل عدم بستری در NICU و یا اتصال به رسپیراتور و یا سایر تجهیزات درمانی از شرایط دیگر اجرای تست شنوایی می باشد.

نتیجه تست غربالگری به روش TEOAE روی صفحه دستگاه بصورت واژه گذر (PASS) یا ارجاع (REFER) مشخص می گردد. برای اجرای این آزمون غربالگری از تحریکات صوتی کلیک در سطح شدت ۸۰ - ۷۰ دسی بل و از نوع کلیک با باند فرکانسی پهن استفاده می گردد.

در صورت عدم مشاهده پاسخ حتی در یک گوش جواب تست بصورت "ارجاع" ثبت خواهد شد. باید توجه کنید که در صورت مشاهده نتیجه "ارجاع"، پروپ خارج شده و وضعیت پروپ از لحاظ وجود دبری و هر گونه جرم گوش روی نوک پروپ و گرفتگی های احتمالی نوک پروپ دستگاه غربالگری بررسی می شود؛ سپس آزمون دوباره تکرار می گردد. توضیح اینکه در هر

نوبت غربالگری در صورت نیاز فقط باید نهایتاً سه بار تست را تکرار کرد و نتیجه دو بار اجرای تست همخوان را گزارش نمود. جدول ۱-۲ نشاندهنده نتیجه غربالگری در حالات مختلف اجرای تست می باشد.

جدول ۱-۲. نتایج مختلف قابل حصول در غربالگری شنوایی نوزادان به روش OAE

نوع آزمایش غربالگری	بار اول	بار دوم	بار سوم	نتیجه نهایی غربالگری شنوایی نوزاد
TEOAEs	گذر	گذر	گذر	گذر
TEOAEs	گذر	گذر	ارجاع	گذر
TEOAEs	ارجاع	گذر	ارجاع	ارجاع

۲.۳ آزمایش غربالگری شنوایی به روش AABR (الکتروفیزیولوژیک)

۲.۳.۱ چه خدمتی: آزمون AABR^۵ دومین تست غربالگری جهت ارزیابی وضعیت شنوایی نوزادان است. این آزمون نیز همانند تست غربالگری قبلی (OAEs) بصورت کاملاً خودکار اجرا شده و مشخصه این تست آن است که تنها در یک سطح شدت ۳۵ یا ۴۰ دسی بل با محرک کلیک اجرا می شود. تست غربالگری حاضر به بررسی پاسخ های عصب شنوایی (عصب هشتم مغزی) تا قسمت های بالایی ساقه مغز می پردازد و در آن وجود یا عدم وجود قله موج پنجم پاسخ شنوایی ساقه مغز، ملاک نتیجه غربالگری شنوایی نوزادان قلمداد می شود. نتیجه این آزمایش بطور خودکار روی دستگاه غربالگر بصورت درج واژه ارجاع (Refer) و یا واژه گذر (Pass) مشخص می شود.

۲.۳.۲ چه موقع: انجام این آزمون بستگی به وجود عوامل خطر و نتیجه آزمون TEOAE دارد که در فرایندهای ارزیابی و غربالگری شنوایی نوزادان در این باره توضیح داده خواهد شد (صفحه ۱۵).

سوالات مربوط به بروز عوامل خطر جدید کم شنوایی در کودک و یا وجود شک به کم شنوایی و وجود تاخیر در تکامل گفتار و زبان کودک طبق چک لیست تکامل شنوایی و ارتباطی کودک (جدول پیوست ها صفحه ۷۴) بایستی توسط مراقب سلامت از والدین و یا پرستار مستقیم کودک مورد پرسش قرار گیرد و پس از ثبت نتیجه در سامانه الکترونیک سلامت در صورت وجود حداقل یک عامل خطر و یا تاخیر در نشانگرهای تکاملی گفتاری و زبانی کودک در مقاطع زمانی مختلف ۳-۵ روزگی، ۱۵-۱۴ روزگی، ۳۰-۴۵ روزگی، ۲، ۴، ۶، ۷، ۹، ۱۲، ۱۵، ۱۸، ۲۴، ۳۰، ۳۶، ۴۸ و ۶۰ ماهگی، ارجاع مناسب و مراقبت مربوطه در مورد کودک اجرا گردد (فصل سوم، فرآیند خدمت).

⁵ Automated Auditory Brainstem Audiometry

تواتر زمانی سوالات مربوط به بروز عوامل خطر کم شنوایی، یا شک به وجود کم شنوایی کودک توسط والدین، تاخیر در تکامل گفتار و زبان کودک و یا عدم انجام فعالیت توصیه شده در نظام مراقبت های کودک سالم در جدول زیر مشخص شده است.

تذکر: توجه فرمایید که منظور از اقدامات لازم در مراقبت غربالگری شنوایی که از ۵-۳ روزگی تا ۶۰ ماهگی کودک انجام می شود، پایش های ضروری در مقاطع سنی مختلف می باشد که بایستی انجام شود. پایش ها شامل پرسش سوالات مربوط به بروز عوامل خطر کم شنوایی کودک و یا ابراز هر گونه شک والدین به وجود کم شنوایی و تاخیر در تکامل گفتار و زبان کودک می باشد که بایستی توسط مراقب سلامت /بهورز ارزیابی گردد. اجرای فرآیند غربالگری شنوایی، یک بار در مقطع سنی نوزادی در اولین مراقبت یعنی بدو تولد الزامی می باشد و مرحله دوم غربالگری ها در سن ۵-۳ سالگی پیش از ورود کودک به مدرسه الزامی می باشد. در صورت شناسایی عدم انجام غربالگری در هر مقطع سنی از مراقبت ها و یا هر یک از علائم مثبت در پایش های مراقبتی صرفنظر از نتیجه غربالگری قبلی، بلافاصله کودک به نزدیکترین پایگاه غربالگری شنوایی بایستی ارجاع و پیگیری مراقبت های بعدی در مورد وی باید اجرا گردد.

جدول ۲-۲. اقدامات لازم در مراقبت های شنوایی کودک سالم طی مقاطع سنی مختلف که باید توسط مراقب سلامت پیگیری و ثبت شود.

سن / اقدامات لازم	۲-۵ روزگی	۶-۱۸ روزگی	۲-۶ ماهگی	۷-۱۸ ماهگی	۱۹-۳۰ ماهگی	۳-۶ سالگی	۷-۱۸ ماهگی	۱۹-۳۰ ماهگی	۳-۶ سالگی	۷-۱۸ ماهگی	۱۹-۳۰ ماهگی	۳-۶ سالگی	۷-۱۸ ماهگی	۱۹-۳۰ ماهگی	۳-۶ سالگی
فهره زمانی انجام مراقبت بر حسب روز و ماه	۱۰-۱۲	۱۲-۱۸	۱۸-۲۴	۲۴-۳۰	۳۰-۳۶	۳۶-۴۲	۴۲-۴۸	۴۸-۵۴	۵۴-۶۰	۶۰-۶۶	۶۶-۷۲	۷۲-۷۸	۷۸-۸۴	۸۴-۹۰	۹۰-۹۶
سابقه پزشک	●	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○
مدینه دندانپزشک	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○
ارزیابی علائم و نشانه های خطر (با پزشک)	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○
ایمن سازی	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○
پایش رشد	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○
ارزیابی تنه	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○
ارزیابی دندان و دندان	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○
ارزیابی حرفتاری با کودک	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○
تجویز ویتامین D	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○
تجویز آهن	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○
ارزیابی فرزندآوری مادر	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○
غربالگری	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○
شیر مادر	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○
بیساری های متابولیک لانه	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○
زنتیک	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○
بیساری	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○
شنوایی	●	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○
تکمیل (LED FLAGS)	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○
تکمیل (تست استاندارد)	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○
فشار خون	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○
انمی	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○

کلید: ● باید اجرا گردد. غربالگری اجباری یک بار در ۵-۳ روزگی نوزادی، نوبت های بعدی بترتیب ۴، ۵، ۶، ۸ و ۱۰ سالگی می باشد.

○ عوامل خطر منسوب به کم شنوایی توسط مراقب سلامت مورد پرسش قرار گیرد و در صورت وجود حداقل یک عامل خطر کم شنوایی و یا عدم انجام غربالگری شنوایی توصیه شده در قبل، و یا شک به کم شنوایی و تاخیر در تکامل گفتار و زبان کودک در مراقبت قبلی، ارجاع برای غربالگری شنوایی و اقدامات بعدی مراقبتی صورت پذیرد.

۲.۳.۳ چه کسی: تست غربالگری AABR باید صرفاً توسط شنوایی شناس آموزش دیده دارای تاییدیه از اداره سلامت گوش و شنوایی وزارت بهداشت که دارای حداقل مدرک معتبر کارشناسی شنوایی شناسی باشد، انجام گردد.

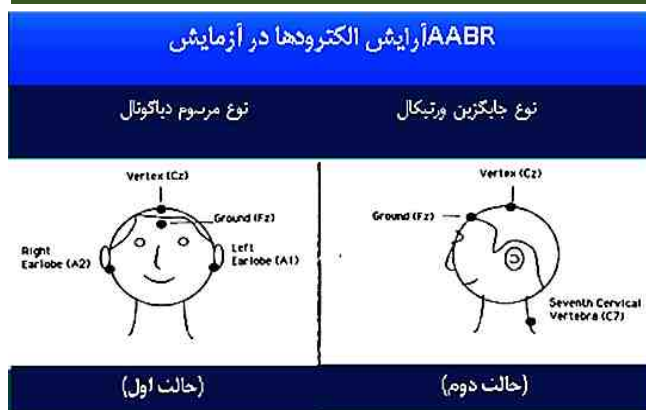
۲.۳.۴ چگونه: این آزمایش بصورت خودکار با استفاده از الکترودهای یک بار مصرف که طبق شکل زیر بر روی جمجمه وصل می شوند قابل اجرا است.

تصویر ۲-۲. مقایسه روش ارزیابی غربالگری به روش OAE و روش AABR در نوزادان:

همانگونه که در تصویر مقابل دیده می شود در روش AABR به الکترودهای ثبت بر روی سر نوزاد نیاز می باشد. پروب تحریک صوتی می تواند بصورت مشترک با سیستم OAE بوده و یا از طریق هدفون مخصوص و یا اینسرت فون به گوش نوزاد ارسال شود. در فناوری های اخیر امکان اجرای هر دو تست غربالگری با یک دستگاه وجود دارد.

تصویر ۲-۳. ارزیابی غربالگری پاسخ های شنوایی ساقه مغز (AABR)

۲.۳.۵ فضای فیزیکی و تجهیزات لازم

غربالگری نوزاد در یک اتاق آرام، در آغوش مادر یا درون تخت نوزاد در حالی که نوزاد شیر خورده و لای یک پتو پیچیده شده است، با استفاده از دستگاه غربالگری که قابلیت اجرای تست AABR را دارا باشد، انجام می شود.

برای تعیین نتیجه گذر/ارجاع (pass/refer) در این تست، تنها ظهور قله موج ۵ قابل تکرار در آزمایش ABR ملاک می باشد. اگر قله موج ۵ حتی در یک گوش مشاهده نشد پاسخ تست به شکل خودکار بصورت ارجاع یا Refer ثبت خواهد شد.

۲.۳.۶ مکان انجام آزمایشات غربالگری شنوایی

مکان انجام آزمایشات غربالگری شنوایی بایستی واجد استانداردهای زیر باشند:

- الف- انجام تست در حضور مادر و در شرایطی که کودک در کنار یا در آغوش مادر باشد، صورت پذیرد.
  - ب- در بیمارستان‌ها انجام تست غربالگری در بخش پس از زایمان یا نوزادان نیز امکان پذیر است.
  - ج- در مراکز و پایگاههای بهداشتی انجام تست غربالگری شنوایی در کنار سایر غربالگری های دوران نوزادی مانند هیپوتیروئیدی، در اتاقی نسبتاً آرام و بدور از هیاهو و سروصدا نیز امکان پذیر است. ذکر این نکته مهم است که انجام غربالگری شنوایی بایستی ضرورتاً قبل از سایر غربالگری های نوزادی انجام پذیرد.
  - د- انجام آزمایش غربالگری شنوایی نیازی به اتاقک اکوستیک خاص ندارد و می تواند در فضایی نسبتاً ساکت اجرا شود.
  - ذ- اجرای آزمایش های تشخیصی بایستی در مکانی ساکت به ابعاد حدودی ۴*۳ متر که می تواند دارای یک اتاقک ضد صوت با ابعاد ۱*۲ متر و مجهز به میز کار، صندلی و تخت کودک باشد، انجام پذیرد.
- س- در انتخاب مکان غربالگری شنوایی موارد زیر رعایت شود:

- حتی المقدور به ایستگاه پرستاری نزدیک باشد.
- از مرکز رادیولوژی دور باشد.
- از سرویس های بهداشتی، آشپزخانه، مرکز گرمایش و سرمایش دور باشد.
- در آن محل عبور و مرور زیاد و ترجیحاً راه پله نباشد.
- از سروصدای زیاد مثل اتاق واکسیناسیون فاصله داشته باشد.
- در صورت امکان، دارای پوشش دیواره های آکوستیک، عاری از تداخل های الکتریکی و دارای پرده باشد.

۲.۳.۷ ملاحظات مربوط به حین انجام تست

- تلویزیون و وسایل صوتی دیگر خاموش باشد.
- همراهان یا افراد داخل اتاق ساکت باشند، حضور یک نوزاد دیگر در اتاق می تواند باعث ایجاد سرو صدا گردد.
- حتی المقدور تداخل های الکتریکی و دستگاه های مولد آن در نظر گرفته شده و دستگاه تا حد امکان از آن ها دور باشد.

در حین انجام غربالگری باید نکات بهداشتی جهت جلوگیری از انتقال عفونت کاملاً رعایت شود. محل قرارگیری الکترودها روی سر نوزاد کاملاً تمیز شود و از الکترودهای یک بار مصرف برای هر نوزاد استفاده شود.

برای هر گوش تست AABR بصورت جداگانه اجرا شده و نتیجه بصورت "گذر" و یا "ارجاع" گزارش شود.

در صورت مشاهده عدم پاسخ و نتیجه، پروب تحریک را از گوش نوزاد خارج کرده و از نظر هر گونه گرفتگی و انسداد نوک پروب را بررسی و پاک نمایید. سپس آزمایش را دوباره تکرار کنید. در صورت نیاز با استفاده از اتوسکوپ وضعیت مجرای شنوایی نوزاد بررسی شود.

در هر صورت فقط ۳ نوبت اجرای تست را باید تکرار کرد و نتیجه دو بار اجرای تست بصورت همخوان و تکرار پذیر بعنوان نتیجه اصلی گزارش شود. با توجه به توضیح فوق در صورت عدم مشاهده نتیجه بر روی تست، حتی در یک گوش نتیجه بصورت ارجاع بایستی ثبت شود.

۲.۴ ثبت سامانه پرونده الکترونیک سلامت

- ثبت خدمت و نتایج تست‌ها در پرونده الکترونیک سلامت در هر مرحله برعهده بهورز/ مراقب سلامت می باشد.
- در صورت ارجاع نوزاد به پزشک مرکز، ثبت خدمت ارایه شده توسط پزشک برعهده پزشک می‌باشد.
- ثبت‌ها در هر مرحله باید همزمان با ارایه خدمت انجام شود.
- طبق استانداردهای خدمات ادغام یافته ارزیابی و غربالگری سلامت شنوایی نوزادان و کودکان، تست غربالگری به روش TEOAE در گام نخست برای تمامی نوزادان لازم الاجرا است. در صورتی که نتیجه تست غربالگری OAE گذر و پاسخ تمامی سوالات عوامل خطر در ارزیابی شنوایی منفی باشد، نیازی به انجام تست غربالگری AABR نیست.
- انجام تست غربالگری AABR برای آن دسته از نوزادانی که نتیجه تست غربالگری OAE ارجاع و یا پاسخ به یکی از سوالات عوامل خطر در ارزیابی شنوایی مثبت باشد، الزامی است.

۲.۵ تعرفه غربالگری شنوایی

۲.۵.۱ استاندارد های خدمت غربالگری شنوایی نوزادان و کودکان

اجرای استاندارد های خدمت غربالگری شنوایی نوزادان و کودکان براساس شیوه نامه ارسالی از سوی معاونت درمان وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی و تعرفه هر خدمت بر اساس ضرایب ارزش نسبی تعیین شده خدمات سلامت در کتاب ارزش نسبی خدمات سلامت می باشد. در این خصوص خدمات غربالگری شنوایی نوزادان و شیر خوران زیر ۳ سال طبق شیوه نامه ارسالی معاونت بهداشتی وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی، تست غربالگری به روش TEOAE در گام نخست برای تمامی نوزادان لازم الاجرا است ولی برای آندسته از نوزادانی که دارای حداقل یک عامل خطر کم شنوایی و یا دارای نتیجه غربالگری ارجاع می باشند اجرای تست دوم غربالگری به روش AABR الزامی می باشد. نوزاد دارای حداقل یک عامل خطر متناسب به کم شنوایی، صرفنظر از نتیجه گذر (Pass) در آزمایش AABR بایستی در قبل از یک سالگی تحت آزمایش ABR تشخیصی قرار گیرند. شایان ذکر است که همه کودکان در مقاطع زمانی مختلف ۵-۳ روزگی، ۱۵-۱۴ روزگی، ۴۵-۳۰ روزگی، ۲، ۴، ۶، ۷، ۹، ۱۲، ۱۵، ۱۸، ۲۴، ۳۶، ۴۸ و ۶۰ ماهگی تحت مراقبت های دوره ای کودک سالم از طریق سوالات عوامل خطر جدید در هر مقطع سنی و اقدامات مراقبتی مربوطه بر حسب نتیجه توسط مراقب سلامت و ثبت آن در سامانه الکترونیک سلامت قرار گیرند (بخش ج، فرآیند خدمت). لازم به ذکر است که اجرای آزمایش غربالگری شنوایی بصورت اجباری یک بار در ۵-۳ روزگی نوزادی، نوبت های بعدی بترتیب ۴، ۵، ۶، ۸ و ۱۰ سالگی می باشد.

۲.۵.۲ ضرایب تعرفه ای خدمات غربالگری شنوایی نوزادان و کودکان

الف) ضرایب تعرفه ای درج شده در کتاب ارزش نسبی خدمات برای آزمایش های غربالگری شنوایی همگانی نوزادان و کودکان، بر اساس تعرفه های سالیانه ابلاغ شده توسط هیئت محترم وزیران قابل محاسبه و اخذ می باشد. معاونت های بهداشتی بایستی سالیانه مبلغ تعرفه را از واحد اقتصاد درمان، معاونت درمان دانشگاه متبوع استعلام نمایند.

ب) در آن دسته از بیمارستان های خصوصی که این خدمات توسط کارشناس شنوایی شناس معرفی شده توسط سازمان بهزیستی ارایه می گردد، تعرفه دریافتی مشابه با بیمارستان های دولتی قابل محاسبه می باشد.

ت) کدهای ملی خدمت ۹۰۰۵۰۰ (آزمون پتانسیل های برانگیخته پایدار شنوایی؛ ABR جامع یا محدود) و ۹۰۰۵۰۵ (تست انتشار صوتی گوش (اسکرینینگ یا تشخیصی) یا TEOAE) متعلق به خدمات غربالگری شنوایی نوزادان و شیرخوران زیر ۳ سال است.

ث) کدهای ملی خدمت به شماره های ۹۰۰۴۷۰ (ادیومتری پایه شامل ادیومتری با طنین صوتی خالص از راه هوا) و ۹۰۰۴۸۵ (اندازه گیری تیمپانیک (تست آمپدانس)) مربوط به خدمات غربالگری شنوایی افراد مقطع سنی ۳ سال و بالاتر است و اجرای همزمان هر دو تست در این گروه های سنی به صورت موازی ضروری می باشد.

فصل سوم

نحوه انجام و مقاطع زمانی اجرای
آزمون های غربالگری شنوایی کودکان

(اوایل کودکی، پیش دبستانی، سنین مدرسه)

۳.۱ نیازها و منطق غربالگری شنوایی کودکان

اجرای غربالگری همگانی شنوایی نوزادان، توانایی شناسایی زودهنگام و مداخله های بموقع کم شنوایی مادرزادی را در مدت کوتاهی پس از تولد بمیزان بسیار بالایی بهبود بخشیده است. با این حال، برخی از نوزادان هستند که تحت غربالگری قرار نگرفته اند و یا حتی در صورت انجام غربالگری، می توانند مبتلا به کم شنوایی پیشرونده باشند و حتی در اواخر دوران کودکی علائم کم شنوایی در آنها ظاهر شوند و به این ترتیب اغلب ناشناخته باقی می مانند و در نتیجه تحت درمان مناسب و مراقبت های مربوطه قرار نمی گیرند (۱). علاوه بر این، ابتلا به عفونت های گوش در بین کودکان مانند ابتلا به انواع اوتیت میانی، یکی از علل شایع کم شنوایی و مراجعه به پایگاههای بهداشتی درمانی می باشد (۱). در صورت عدم شناسایی و برقراری مراقبت های درمانی در این گونه موارد، ابتلا به کم شنوایی و در برخی موارد امکان بروز عوارض جدی تهدید کننده زندگی در کودک بالا می رود. ابتلا به کم شنوایی در طی سال های طلایی تکوین گفتار و زبان آموزی کودک می تواند عواقب جدی و قابل توجهی را متوجه تکامل گفتار و زبان و آموزش کودک کند. شناسایی زودهنگام مشکلات گوش و شنوایی در کودکان و ارائه مراقبت های درمانی و توانبخشی شنوایی، در پیشگیری از اثرات طولانی مدت کم شنوایی بر یادگیری زبان، شناخت، پیشرفت تحصیلی و رشد اجتماعی حیاتی است (۲، ۳).

با توجه به اینکه، در سراسر جهان و در کشور عزیز ما ایران، اکثریت قریب به اتفاق کودکان تحت تعلیم و تربیت کودکان، پیش دبستانی و دبستانی قرار دارند، فرصتی منحصر به فرد برای انجام غربالگری شنوایی همگانی را برای آنها ایجاد می کند. اجرای همگانی برنامه های غربالگری سلامت گوش و شنوایی کودکان، ابزار مفیدی برای زدودن اثرات مخرب کم شنوایی در پیشرفت آموزش ها، تکامل زبان و شناخت و زندگی شغلی آینده کودک محسوب می شود. همچنین اجرای این برنامه ها فرصتی را برای آموزش کودکان و معلمان در مورد سواد سلامت شنوایی و راههای صیانت و پیشگیری از عوامل خطر ساز سلامت شنوایی و شیوه های شنیدن ایمن را فراهم می سازند (۱).

۳.۲ اصول راهنمای غربالگری شنوایی کودکان

در برنامه غربالگری شنوایی کودکان باید نکات زیر از ابتدا در نظر گرفته شوند:

- خدمات تشخیصی شنوایی شناسی و گوش پزشکی باید قبل از اجرای برنامه های غربالگری شنوایی کودکان و یا به موازات آن ایجاد گردند. اجرای برنامه باید برای کودکانی که در برنامه های غربالگری شنوایی با نتیجه ارجاع مشخص شده اند در دسترس باشند.

- مسیر ارجاع، مراقبت و مکانیسم های پیگیری در برنامه مداخله کم شنوایی باید بخوبی مشخص شوند تا کودکانی که با کم شنوایی یا بیماری های گوش شناسایی می شوند بتوانند مراقبت های مورد نیاز خود را بموقع دریافت کنند.
- تمامی روش های مداخله، از جمله اجرای خدمات درمان های دارویی و جراحی، فناوریهای شنوایی و توانبخشی، باید بر اساس یک رویکرد شخصی و فرد محور، که نیازهای بالینی وی را مورد توجه قرار می دهد، بنا شده و با بافت فرهنگی و منابع موجود سازگار باشد و مهمتر از همه بخوبی در دسترس افراد قرار داشته باشد.
- در هر جا که امکان پذیر باشد، انجام برنامه غربالگری شنوایی کودکان، از ۳ سالگی تا دوران پیش دبستانی و در دوران مدرسه باید بعنوان بخشی از اقدامات ادغام یافته در نظام پایه سلامت در پایگاههای بهداشتی اجرا گردد و کودکان باید بطور منظم، یا بصورت مستقل و یا همزمان با سایر مراقبت های بهداشتی از قبیل معاینه عمومی جسمانی، غربالگری چشم و بینایی، مراقبت های دهان و دندان و غیره تحت غربالگری و مراقبت های گوش و شنوایی قرار گیرند.
- مولفه های مسئولیت پذیری حرفه ای، مدیریت عوامل خطر منتسب به کم شنوایی، تضمین کیفیت، مدیریت ثبت داده ها و برنامه ارزشیابی برنامه، باید قبل از اجرای هر برنامه غربالگری تعیین و توسعه داده شوند.

۳.۳ گروه هدف و اهداف غربالگری

- کودکان ۳-۵ ساله، کودکان دوره پیش دبستانی یا مدرسه باید با هدف شناسایی زود هنگام کم شنوایی در موارد زیر در اولین زمان ممکن باید تحت غربالگری شنوایی قرار گیرند:
- کم شنوایی^۶ در یک یا هر دو گوش شامل تمامی اختلالات انتقالی، حسی عصبی و یا آسیب های نوع مختلط در گوش می باشد. در حالت ایده آل، بایستی آستانه شنوایی بیشتر از ۲۰ dBHL در کودکان شناسایی شوند و هدف از غربالگری شناسایی کودکانی با آستانه شنوایی بالاتر از ۲۰ دسی بل در محدوده فرکانس های ۵۰۰، ۱۰۰۰، ۲۰۰۰ و ۴۰۰۰ هرتز می باشد (به کادر ۲.۱ مراجعه کنید).
  - بیماری های گوش که می توانند باعث کم شنوایی در گروههای سنی کودکان شوند، شامل:
    - اوتیت میانی مزمن
    - اوتیت میانی حاد
    - اوتیت میانی همراه با افیوژن
    - سرومن فشرده در مجرای شنوایی خارجی

^۶ غربالگری شنوایی معمولاً فقط شامل انجام آزمایش بررسی مسیرهای هوایی شنوایی می شود و مسیرهای استخوانی شنوایی ارزیابی نمی شوند. به این ترتیب تمایز انواع کم شنوایی از همدیگر شامل نوع انتقالی، حسی عصبی یا مختلط از یکدیگر تنها با انجام ادیومتری تشخیصی امکان پذیر است که باید در دسترس همه کودکانی باشد که در غربالگری اولیه شنوایی با نتیجه ارجاع مشخص شده اند.

- ناهنجاری های گوش
- وجود اجسام خارجی در گوش

جدول ۳.۱ ملاحظات تعیین هدف آستانه شنوایی

● در برنامه غربالگری شنوایی کودکان، وجود هر درجه ای از کم شنوایی به میزان ۲۰ دسی بل یا بالاتر باید شناسایی شوند. وجود کم شنوایی های خفیف نیز می تواند تکامل هنجار گفتار و زبان و پیشرفت تحصیلی کودک را تحت تأثیر منفی خود قرار دهد. پس در حالت ایدال هدف اصلی از غربالگری شنوایی کودک شناسایی زودهنگام کم شنوایی بیشتر از ۲۰ دسی بل می باشد.

● در شروع اجرای برنامه غربالگری شنوایی کودکان ۳-۵ سال و پیش دبستان، در ابتدا منطقی است که آستانه های بالاتر مانند ۳۰dBHL یا ۳۵dBHL را هدف غربالگری قرار داد و پاسخ یا عدم پاسخ شنوایی کودک در این سطح از ارائه اصوات ملاک نتیجه "گذر" و یا "ارجاع" در غربالگری شنوایی باشد. این ملاحظه عمدتاً بدلائل زیر است چرا که اندازه گیری آستانه های پایین تر از ۲۵dBHL یا ۲۰ مشکل می باشد:

- ◆ ارزیابی آستانه های شنوایی در حضور سروصدای زمینه (درون اتاق و محیط اطراف) بیشتر از ۴۰ dBA دشوار است.
- ◆ اندازه گیری در این سطح می تواند منجر به افزایش تعداد ارجاعات برای ارزیابی تشخیصی شده و از این رو می تواند برای سیستم های بهداشتی چالش ایجاد نماید. یا
- ◆ ممکن است منجر به نسبت بالایی از ارجاعات مثبت کاذب شود، که به نوبه خود می تواند به تحمیل بار بیش از حد روی سیستم بهداشتی و در نتیجه ایجاد بی اعتمادی در فرآیند غربالگری شود.

۳.۴ سن مناسب برای غربالگری و توالی مراقبت ها

همه کودکان باید از نظر کم شنوایی و وجود بیماری های گوش در مقاطع سنی ۴، ۵، ۶، ۸ و ۱۰ سالگی غربالگری شوند. بررسی های گوش و شنوایی مدارس باید به طور منظم در مقاطع زیر انجام شود:

- در دوره پیش دبستان و دوره مهد کودک؛ و
- در هنگام ورود به مدرسه
- طی سال های تحصیلی در کلاس های ۱، ۲، ۳، ۷ و ۱۱

مقاطع تحصیلی ذکر شده در بالا بر اساس دستورالعمل‌های موجود جهانی می‌باشد. زمان واقعی برای انجام غربالگری پیش دبستانی یا مدرسه باید توسط هر کشور بر اساس اپیدمیولوژی بیماری‌های گوش و کم‌شنوایی و منابع موجود تعیین شود. در کشور ما برنامه غربالگری شنوایی در ۴ و ۵ سالگی، کودکان بدو ورود به مدرسه و پایه‌های ۱، ۲ و ۴ تحصیلی توصیه می‌شود و سپس بر اساس توسعه ظرفیت نظام سلامت، به تدریج تعداد دفعات آن را افزایش داده خواهد شد. در همین راستا در کشور ما ایران، پیمایش مبتنی بر جمعیت عوامل خطر کم‌شنوایی و تعیین شیوع کم‌شنوایی در گروه‌های سنی بصورت ملی در سال ۱۴۰۰ در حال انجام می‌باشد که نتایج آن بطور قطع می‌تواند در آینده نزدیک در توسعه ظرفیت‌های نظام سلامت مورد استفاده قرار گیرد.

علاوه بر موارد فوق، در صورتیکه معلمان یا والدین/مراقب در مورد وضعیت شنوایی کودک ابراز نگرانی می‌کرد، کودک باید برای انجام معاینه گوش و بررسی تشخیصی شنوایی به پایگاه بهداشتی منتخب در حوزه دانشگاه علوم پزشکی آن منطقه ارجاع داده شود.

۳.۵ پرسنل مجاز برای غربالگری

با توجه به تعداد دانش‌آموخته‌های رشته شنوایی شناسی و حضور آنها در اکثر شهرهای کشور، انجام غربالگری شنوایی کودکان و نوجوانان باید در وهله اول محدود به:

الف- ادیولوژیست‌های دارای مدرک کارشناسی و گواهی صلاحیت از انجمن علمی شنوایی شناسان ایران باشد.

ب- با توجه به همگانی بودن غربالگری شنوایی در کشور و احتمال عدم دسترسی به ادیولوژیست در برخی از شهرها، پس از استعلام از انجمن علمی شنوایی شناسی در آن منطقه، پرسنل پشتیبانی مرتبط و آگاه دارای مدرک کارشناسی بهداشت، پرستار و افرادی که در سایر برنامه‌های غربالگری در آن شهر شاغل هستند می‌توانند تحت نظارت یک شنوایی شناس دارای گواهی صلاحیت کار از انجمن علمی شنوایی شناسان ایران و پروانه معتبر دفاتر کار از سازمان نظام پزشکی جمهوری اسلامی ایران در اجرای برنامه غربالگری شرکت داشته باشند.

۳.۶ آزمایشات غربالگری

برای غربالگری شنوایی کودکان/دانش‌آموزان، بهره‌گیری از روش‌های غربالگری زیر باید در نظر گرفته شوند (نوع آزمون، ابزارها و روش‌های مورد استفاده در جدول ۲.۱ توضیح داده شده است).

دستگاه‌های ادیومتر و تیمپانومتری قابل حمل می‌باشد. این دستگاهها قابل حمل توسط دست بوده، به دلیل آنکه آسیبهای شنوایی در این گروه سنی اکثراً به دلیل گرفتاریهای گوش میانی یا ضایعات به cochlea می‌باشد، چنین ترکیب تجهیزاتی می‌

تواند بخش عمده اختلالات عارض شده در این گروه سنی از کودکان و بزرگسالان را با حساسیت مطلوب شناسایی نماید. دستگاه های مذکور معمولاً افتهای شنوایی خفیف را نیز به خوبی تشخیص می دهند.

- **غربالگری شنوایی آستانه های هدایت هوایی اصوات خالص**، بمنظور تعیین پاسخ شنیداری کودک در فرکانس

های منتخب هدف (20 dBHL/25 dBHL/30 dBHL/35 dBHL) باید انجام شود.

- **معاینه گوش شامل اتوسکوپی** برای کشف اختلالات گوش در کودک باید انجام شود. باید توجه کنید که اتوسکوپی

فقط در جایی مجاز به انجام می باشد که پزشک و یا ادیولوژیست حضور داشته باشند و پشتیبانی تصمیم گیری برای معاینه و تشخیص بیماری های گوش (چه در محل یا از راه دور) در دسترس باشد. در شرایطی که چنین پرسنل یا پشتیبانی در دسترس نباشد، اتوسکوپی و تمپانومتری باید انجام نشود.

- **تمپانومتری** (هرجا که امکان پذیر باشد)، باید به عنوان بخشی از برنامه غربالگری گوش و شنوایی انجام شود.

۳.۷ مکان اجرای غربالگری شنوایی

غربالگری و مراقبت های شنوایی کودکان ۳-۵ سال بهتر است در پایگاههای بهداشتی منتخب در سطح شهرهای استحقاقی دانشگاههای مربوطه انجام شود ولی برای سهولت دسترسی به دانش آموزان، غربالگری در این گروههای سنی بهتر است در محیط مدرسه انجام شود. مکانی آرام برای اجرای غربالگری در داخل محل مدرسه شناسایی شود و سطوح سر و صدا در آن مکان از قبل بررسی شود. مهم است که اطمینان حاصل شود که سطح سر و صدا در طول غربالگری شنوایی از حداکثر سطوح مجاز (MPANL)⁷ تجویز شده برای هدفون انتخابی و سطح غربالگری تجاوز نکند. علاوه بر این، هنگام اجرای غربالگری شنوایی در صورت مشاهده افزایش گذرا در سطح میزان سروصدای محیطی، غربالگری باید متوقف شود. سطوح نویز را می توان با استفاده از یک صدا سنج در صورت وجود یا با استفاده از اپلیکیشن های معتبر و رایگان تلفن همراه برای اندازه گیری سطح نویز اندازه گیری نمود. در شرایطی که سنج های صوتی در دسترس نیستند، مجریان غربالگری می توانند با بررسی آستانه های شنوایی خود با دستگاه غربالگر موجود، توانایی شنیدن سیگنال های صوتی را در آن محیط تعیین کنند و به این ترتیب در آن محیط غربالگری، مناسب بودن سایت را آزمایش کنند.

۳.۸ نحوه اجرای غربالگری شنوایی

الگوی زیر برای اجرای آزمایشات غربالگری شنوایی کودکان در یک اتاق لازم است:

۱- بهترین و ساکت ترین مکان و زمان برای انجام غربالگری انتخاب شود.

⁷ maximum permissible levels

۲- تجهیزات غربالگری طبق الگوی زیر در محل مربوطه مستقر نمایید.

- اتوسکوپ و دستگاه ادیومتری و لوازم جانبی (مثل ظرف پنبه و الکل، ظرف پروبهای تمپانومتری) را روی میز کار مستقر نمایید.
- میز کار و محل استقرار بیمار و ادیولوژیست ترجیحاً بصورتی باشد که نیمرخ کودک به سمت میز باشد و ترجیحاً بهتر است سمت چپ کودک بطرف آزمایش کننده باشد.
- حتماً در ابتدای روز کاری دستگاه و عملکرد آن را روی گوش خود بررسی نمایید. پروب را در یکی از گوشهای خود قرار دهید و تمپانومتری را فقط در یک گوش اجرا نمایید. از اعمال فشار درست دستگاه و صدای صحیح پروب تون اطمینان حاصل نمایید. سپس گوشی ادیومتری را روی گوش خود قرار داده و در سطح شدت ۲۰ dB به ترتیب در تمامی ۴ فرکانس مورد نظر در گوش راست و چپ ارائه داده و برابری سطح شدت صدا در دو گوش و عدم وجود اعوجاج و اصوات اضافی کلیک یا خش خش مطمئن شوید.

تصویر ۱-۳ نحوه صحیح اجرای غربالگری شنوایی کودکان

- حتماً در انتهای هر روز کاری اسپیکولوم ها و پروبها را ضدعفونی کرده، بالشتک گوشی را ضد عفونی نمایید، میز و دستگاه و صندلیها را با مواد ضدعفونی تمیز نمایید (ترجیحاً از مایع یا اسپری آماده (دکونکس یا محلول ساولون) استفاده نمایید.

۳- در آزمایش ابتدا هر دو گوش را اتوسکوپي نمایید. در صورت وجود جرم، عفونت، پارگی، دیگر نیازی به تست غربال نیست و بلافاصله کودک به پزشک ENT و یا کودکان ارجاع شود. در صورتی که در ظاهر مجرا و پرده صماخ موارد فوق دیده نشود تست تمپانومتری را ابتدا انجام دهید.

۴- پس از توضیح به کودک، از او بخواهید آرام نشست، حرف نزده و حرکت نکند. پروب را در گوش قرار داده و تست تمپانومتری را در دو گوش انجام دهید. اطلاعات را ذخیره کنید.

۵- پس از تمپانومتری، ادیومتری را به کودک توضیح داده، گوشی را روی گوش قرار دهید. بهتر است تست را از گوش راست و فرکانس ۴۰۰۰ هرتز آغاز کنید و تا ۵۰۰ را چک کنید و سپس در گوش چپ از ۵۰۰ تا ۴۰۰۰ هرتز را چک نمایید. اطلاعات را ذخیره نمایید.

۶- اگر کودک نتوانست در تست همکاری کند. با فرکانس ۱۰۰۰ هرتز یا ۴۰۰۰ هرتز در سطح شدت ۴۰ دسی بل (و در صورت عدم همکاری در شدت ۶۰ دسی بل) آشناسازی را انجام دهید. آشناسازی بصورتی است که چندین بار صدا را به کودک ارائه داده و از او بخواهید و به او بیاموزید که با شنیدن صدا دستش را بالا ببرد یا دکمه را فشار دهد.

۷- نتیجه تستها را ثبت و در سامانه الکترونیک سلامت ثبت شود.

۸- در فواصل زمانی معین نتایج را بصورت الکترونیکی / یا مستند طبق مستندات و چارتهای ارائه شده به ستاد اعلام نمایید این کار بصورت ماهیانه انجام شود.

۹- اگر نتیجه تست غربالگری کودک «ارجاع» بود، چه باید کرد؟ برای این موضوع دو حالت وجود دارد :

الف) وجود جرم یا عفونت پرده صماخ در اینصورت طبق بند سوم این برگه عملیاتی عمل شود.

ب) هنگامی که نتیجه تست غربال در یک یا هر دو گوش ارجاع باشد برگه ارجاع را به والدین ارائه داده ضمن ثبت در پرونده کودک برگه ارجاع را به والدین ارائه داده و پیگیریهای بعدی را انجام دهید.

۱۰- در صورت ناکامل شدن تست (به جهت ترس، گریه، خرابی دستگاه، ...) به صورت زیر عمل

شود :

الف) پس از رفع عیوب فوق تا زمانی که در مکان غربالگری حضور دارید مجدداً کودک را تست نمایید و نتایج ثبت شود.

ب) هرگاه به هر دلیلی نتوانستید کودک را تست کنید نتیجه مربوط به کودک ناکامل ثبت شود و او را با فرم مخصوص به مرکز تشخیص ارجاع نمایید.

جدول ۳.۲ تست های غربالگری گوش و شنوایی

نوع آزمایش	ابزار مورد استفاده	روش اجرای آزمایش	ملاک ارجاع
آزمایش شنوایی	ادیومتر غربالگری مرسوم (غیر خودکار).	هر دو گوش به طور جداگانه در سه فرکانس (۱ KHz، ۲ KHz، و ۴ KHz)، در سطح ثابت ۲۰ dBHL، ۲۵ dBHL و ۳۰ dBHL و ۳۵ dBHL آزمایش شوند.	<ul style="list-style-type: none"> • کودک پاسخ ندهد: • با معیار سطح آستانه. • در یک یا چند فرکانس. • حداقل دو مورد از سه بار. <p>پاسخ ندادن در هر یک از گوش ها باید ملاکی برای ارجاع باشد.</p>
ادیومتر غربالگری دیجیتال خودکار	یک رویکرد افتراقی را می توان اتخاذ کرد، بدین صورت که سطح دسی بل را در ۱ KHz افزایش می دهد تا از نتیجه مثبت کاذب به دلیل نویز زمینه جلوگیری شود. برای مثال، اگر آستانه شنوایی هدف ۲۵ dBHL باشد، غربالگری در dBHL ۲۵ برای فرکانس ۲ کیلوهرتز و ۴ کیلوهرتز انجام می شود، اما در شدت dBHL ۳۰ برای فرکانس ۱ کیلوهرتز انجام می شود.		
تست سه عددی در حضور نویز، مانند ابزار hearWHO	تست سه عددی در حضور نویز، مانند ابزار hearWHO سازمان جهانی بهداشت که می تواند در کودکان بالای ۹ سال مورد استفاده قرار گیرد.	هر دو گوش با هم تست می شوند. اپلیکیشن تلفن هوشمند باید طوری کالیبره شود تا ارجاع افراد با نسبت گفتار در نویز در سطوح آستانه هدف 20 dBHL/25 dBHL/30 dBHL/35 dBHL تنظیم شود.	<p>آستانه های کشف گفتار برای گروه های سنی خاص مطابق با آستانه شنوایی هدف در ۲۰ dBHL/۲۵ dBHL/۳۰ dBHL/۳۵ dB</p> <p>مشخص شده است.</p>
معاینه گوش	اتوسکوپ (ابزار ارزان قیمت و معتبر موجود می باشد که می توان از آن بخوبی استفاده کرد).*	هر یک از گوشها بطور جداگانه معاینه شوند.	<ul style="list-style-type: none"> • ترشحات گوش مشاهده می شود. • شناسایی بصری مواردی که قبلاً شناسایی نشده بودند. نقص(های) سازه ای

<ul style="list-style-type: none"> • سرومن یا اجسام خارجی ضربه خورده. • سوراخ یا سایر ناهنجاری های غشای تمپان آشکار است. 	ناهنجاری های آشکار، و معاینه اتوسکوپی
تیمپانوگرام نوع B و یا نوع C	هر یک از گوشها بطور جداگانه ارزیابی شوند.
تیمپانومتري و يا تیمپانومتر دستی قابل حمل	تیمپانومتري
ارزیابی فشار گوش میانی (در صورت امکان)	تیمپانومتري

*نمونه ای از گزینه های کم هزینه، محدوده Arclight است. برای دسترسی می توانید به سایت زیر مراجعه نمایید.
<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC7041821>

۳.۹ معیارهای ارجاع

همانطور که در قبل بدان اشاره شد، برنامه غربالگری کودکان باید با خدمات مراقبت گوش و شنوایی مرتبط باشد تا کودکانی که مبتلا به بیماری های گوش یا کم شنوایی هستند بتوانند به مراقبت های مورد نیاز دسترسی داشته باشند. اقداماتی که باید برای نتایج آزمایش های مختلف انجام شود به شرح زیر است:

۳.۹.۱ نتیجه "گذر": به کودکانی که پس از غربالگری شنوایی نتیجه "گذر" دارند، و دارای معیارهای "ارجاع" نیستند، باید توصیه به اجرای مراقبت های شنوایی و گوش و آموزش های مربوطه شود و اطلاعاتی در مورد مراقبت از گوش و شنوایی در اختیار آنها قرار گیرد.

۳.۹.۲ نتیجه "ارجاع": کودکان با نتیجه "ارجاع" از غربالگری شنوایی باید توسط مراقب سلامت، پس از ثبت در سامانه پرونده الکترونیک، به پزشک مرکز بهداشتی ارجاع شده تا پس از معاینه کودک در اسرع وقت برای اجرای اقدامات تشخیصی و مداخله های درمانی توانبخشی به متخصص گوش، گلو، بینی، و برای انجام آزمایشات تشخیصی کامل شنوایی به واحد شنوایی شناسی تشخیصی ارجاع و پیگیری شود.

۳.۹.۳ "علائم هشدار": کودکانی که پس از غربالگری گوش و شنوایی هشدار «علائم هشدار» دریافت می کنند، صرف نظر از نتیجه غربالگری، باید برای ارزیابی بیشتر ارجاع داده شوند. در این زمینه طبق بوکلت کودک ناخوش باید عمل شود. هشدارهای پرچم قرمز عبارتند از:

- ابراز نگرانی والدین/مراقب یا معلم در مورد وضعیت سلامت شنوایی کودک، تاخیر در وضعیت تکامل گفتار و زبان، بی توجهی، مشکلات یادگیری یا هر گونه مشکل گوش (بدون توجه به نتایج آزمایش کودک).

- وجود ترشحات از گوش؛ اگر ترشحات گوش بدبو باشد، کودک باید بصورت اورژانس ارجاع فوری گردد.

- وجود قرمزی و تورم دردناک در پشت گوش (ماستوئید)؛ و

- وجود درد حاد در گوش یا اطراف آن.

۳.۱۰ ارزیابی های تشخیصی کودک

خدمات تشخیصی برای ارزیابی کم شنوایی کودکان، که الزاما بایستی در مرکز تشخیصی شنوایی شناسی موجود باشد شامل موارد زیر است:

- ارزیابی تشخیصی شنوایی به روش اندازه گیری تون خالص (باید شامل اندازه گیری آستانه های هدایت هوایی و استخوان بطور توأم باشند).
- معاینه اتوسکوپی یا میکروسکوپی. و
- تمپانومتري یا دیگر اندازه گیریهای مربوط به وضعیت گوش میانی.

انواع آزمایشات تشخیصی انجام شده باید توسط پزشک متخصص گوش و شنوایی شناس تعیین وضعیت شده و پس از معاینه متخصص گوش، گلو، بینی ممکن است نیاز به انجام آزمایش های تخصصی نورولوژیک و یا آزمایشات تصویربرداری و رادیولوژیک مورد نیاز باشد.

۳.۱۱ مداخله های درمانی / توانبخشی

همه کودکانی که با کم شنوایی یا بیماری های گوش شناسایی می شوند باید به خدمات مداخلات مناسب دسترسی سریع داشته باشند. نیاز به چنین خدماتی باید بر اساس توصیه پزشک از طریق رویکرد شخص محور، با در نظر گرفتن موارد زیر باشد:

- ماهیت و شدت کم شنوایی.
- بیماری های گوش و عوارض احتمالی.
- بیماری یا بیماری های همراه.
- ترجیح خانواده برای نوع مداخله.
- منابع در دسترس؛ و
- ملاحظات فرهنگی.

طیف خدمات برای اجرای مداخله های درمانی / توانبخشی عبارتند از:

- مدیریت درمانی بیماری های گوش.
- جراحی گوش میانی.

- استفاده از فناوری های شنوایی، مانند سمعک، یا سایر دستگاه های قابل کاشت، مانند کاشت گوش میانی یا حلزون.
- استفاده از فن آوری های کمک شنوایی، مانند حلقه های القایی شنوایی، سیستم های مادون قرمز، سیستم FM؛ یا سیستم های میکروفون از راه دور (تجهیزات با ورودی مستقیم شنوایی)؛
- روشهای مختلف درمان توانبخشی شنوایی.
- زبان اشاره و سایر ابزارهای جایگزینی حسی، در صورت لزوم (برای مثال استفاده از روش های گفتار خوانی و زبان اشاره دستی). یا
- خدمات زیرنویس.

مهم است که والدین/مراقب کودک مبتلا به اختلالات گوشی و یا کم شنوایی، راهنمایی و حمایت مناسب را با سهولت و قابل فهم دریافت کنند، به عنوان مثال می توان از طریق تشکیل و معرفی آنها به گروه های حمایتی والدین، آنها را اتصال داد و حمایت آموزشی و توانبخشی را ارائه نمود. علاوه بر این، معلمان باید (از طریق والدین/مراقب) از نیازهای کودک مطلع شوند تا در شرایطی که سازگاری های خاصی مورد نیاز است (به عنوان مثال، نشستن کودک در جلوی کلاس، کاهش سطح سر و صدای محیطی، استفاده از سیستم های لوپ و غیره) آن موارد را بخوبی مدیریت نمود.

۳.۱۲ ارتقای سلامت شنوایی

اجرای برنامه خدمات غربالگری شنوایی که به مشکلات سلامت گوش و شنوایی کودکان می پردازد، فرصتی را برای ارتقای ظرفیت خدمات سلامت گوش و شنوایی در نظام خدمات پایه سلامت فراهم می کند. به کودکان، خانواده ها/مراقبین، معلمان و کارکنان مدرسه باید اطلاعاتی در مورد اهمیت موارد زیر ارائه شود:

- مراقبت از سلامت شنوایی.
- مراقبت از گوش، از جمله «بایدها و نبایدها» برای برقراری شنوایی سالم و ایمن
- فرآیند شنیدن ایمن، از جمله استفاده از محافظ های گوش و شنوایی، شیوه های شنیدن ایمن، و ابزارهای موجود از جمله استفاده از اپلیکیشن های شنیدن ایمن.

۳.۱۳ مدیریت داده ها

اصول مدیریت داده های غربالگری، تشخیص و مداخله درمانی/توانبخشی کودکان باید به طور واضح در دستورالعمل های اجرایی به عنوان یک الزام مشخص شود و مکانیسم گزارش دهی و فرآیند کنترل کیفیت برنامه تعریف شود.

- پروتکل مدیریت ثبت داده ها باید موجود باشد:
- نتایج اجرای آزمایشات غربالگری، تشخیص و نحوه مداخله های درمانی و توانبخشی به والدین و معلمان کودک اعلام گردد.
- از محرمانه بودن اطلاعات افراد و نتایج آزمایشات اطمینان حاصل شود.
- در ثبت نتایج داده ها و نگهداری آنها در پرونده الکترونیک سلامت و امکان گزارش گیری و ارزشیابی و پایش ها اطمینان حاصل شود و یا در غیر اینصورت ثبت داده ها باید شامل موارد زیر باشد:
  - ثبت داده های غربالگری با ذکر تاریخ/ها (مثلاً نتیجه غربالگری برای هر فرکانس، سطوح نویز، محیط غربالگری)؛ توصیه های ارائه شده؛
  - نیروی بهداشتی برنامه که پیگیری های لازم را انجام می دهد؛ و
  - نظارت بر نتایج در کودکان با نتیجه ارجاع در غربالگری تحت برنامه.
- گزارش دهی منظم به سطوح بالاتر دانشگاهی و ستادی برای رسیدگی و پاسخ به سوالاتی مانند:
  - چند درصد از جامعه هدف غربالگری شدند؟
  - از بین کسانی که غربالگری شدند، چند درصد برای ارزیابی های بیشتر گوش و شنوایی ارجاع شدند؟
  - از بین افرادی که از مرحله غربالگری ارجاع شده اند چند درصد تحت ارزیابی های تشخیصی دقیق قرار گرفتند؟
  - چند درصد از کل افراد غربالگری شده دارای بیماری گوش یا مشکلات شنوایی بوده اند؟
  - چه نوع بیماری های گوش یا مشکلات شنوایی شناسایی شد؟
- تجزیه و تحلیل داده ها و سازوکار گزارش دهی:
  - نظارت بر روند اجرا در طول برنامه؛
  - نشان دادن نیاز و اهمیت اجرای برنامه غربالگری گوش و شنوایی در مدارس؛
  - اجرای روش های کنترل کیفیت؛ و
  - آموزش و بازخورد به آزمایش کنندگان و مربیان.

۳.۱۴ پیش نیازهای ادغام برنامه غربالگری گوش و شنوایی در کودکان

در هنگام طرح ریزی و استقرار برنامه پیشگیری و کنترل مشکلات گوش و سلامت شنوایی برای کودکان و دانش آموزان مدارس، عوامل زیر باید در به روشنی در نظر گرفته شود:

- خدمات مراقبت از گوش و شنوایی باید برای کودکان با نتیجه ارجاع در برنامه غربالگری شنوایی، در دسترس باشند یا به طور همزمان توسعه داده شوند.
- سطوح نویز در محل غربالگری باید کنترل شود.
- تجهیزات غربالگری باید به طور منظم (ترجیحا حداقل یک بار در سال) با استفاده از تجهیزات قابل اعتماد کالیبره شود.
- رضایت یا موافقت باید توسط والدین/مراقب و فرزند داده شود (فعال یا منفعل، در راستای سیاست های مناطق تحت پوشش دانشگاه).
- روشهای ضد عفونی و رعایت دستورالعمل های بهداشتی برای کنترل عفونت و همه گیری بخوبی طرح ریزی و اجرا شود.
- مدیریت و پاسخگویی برنامه باید تضمین شود.
- روش های تشخیصی باید برای پیگیری ارجاعات در محل وجود داشته باشد.

۳.۱۵ بهره گیری از تله مدیسین برای غربالگری کودکان مدرسه رو

در مناطقی که دارای محدودیت سرمایه های انسانی تخصصی هستند، برنامه غربالگری گوش و شنوایی را می توان از طریق استفاده از خدمات پزشکی از راه دور انجام داد که به موجب آن مراقبین بهداشت آموزش دیده، می توانند ارزیابی لازم را در محل انجام دهند و با درمانگران در یک مکان دوردست ارتباط برقرار کنند. با بررسی تصاویر و نتایج آزمایشات، پزشکان می توانند مراقبین بهداشتی را از طریق تشخیص احتمالی و ارجاع برای درمان و مراقبت های ضروری آن راهنمایی کنند. اتصال از راه دور می تواند در زمان واقعی انجام شود. یا معاینه و تصاویر را می توان برای بازبینی بعدی توسط پزشک ذخیره کرد و بازخوردی را به روشی محدود در آن زمان ارائه کرد تا مداخله اولیه را تسهیل کند.

۳.۱۶ عوامل خطر کم شنوایی

الف- کلیه کودکان ۳-۵ سال می توانند به صورت درخواستی و یا اجباری و یا در شرایطی که کودک در معرض خطر کم شنوایی باشد مورد غربالگری شنوایی قرار گیرند.

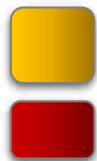
ب- شاخص های تاخیری در شروع آسیب شنوایی (delayed-onset)، آسیب های شنوایی حسی عصبی پیشرونده و یا اکتسابی و / یا آسیب های انتقالی شامل:

- ۱- نگرانی پدر و مادر ویا پرستار کودک مبنی بر شاخصه های شنوایی، گفتار، زبان کودک و / یا تاخیر رشدی کودک بر اساس مشاهده و / یا شاخصه های استاندارد غربالگری رشدی تکاملی کودک (فرم شماره.....)
- ۲- سابقه خانوادگی کم شنوایی ارثی دوران کودکی؛
- ۳- عفونت های دوران جنینی، مانند سیتومگالوویروس، سرخجه، سیفلیس، تبخال و توکسوپلاسموز؛
- ۴- ناهنجاریهای سر و صورت، از جمله افرادی که دارای ناهنجاری های مورفولوژیکی لاله گوش و مجرای شنوایی خارجی می باشند؛
- ۵- داروهای اتوتوکسیک (نه محدود به آمینوگلیکوزیدها)، شامل موارد مورد استفاده در دوره های مختلف و یا در ترکیب با دیورتیک های حلقه ای؛
- ۶- مننژیت باکتریایی و عفونت های دیگر همراه با کم شنوایی های حسی-عصبی ؛
- ۷- استیگماتا یا شواهد دیگر همراه با یک سندرم شناخته شده که شامل کم شنوایی حسی عصبی و / یا انتقالی می باشد؛
- ۸- ضربه به سر همراه با از دست دادن آگاهی و یا شکستگی جمجمه؛
- ۹- نوروفیروماتوزیس نوع II یا اختلالات نورودژنراتیو و،
- ۱۰- اوتیت میانی راجعه همراه با افیوژن به مدت حداقل ۳ ماه.

فصل چهارم

فرایند خدمت منطبق بر سامانه یکپارچه
پرونده الکترونیک سلامت

۴. فرایند خدمت ارزیابی و غربالگری شنوایی نوزادان منطبق بر سامانه یکپارچه پرونده الکترونیک سلامت

۴.۱ چگونه نوزاد را در مراقبت اول (۵-۳ روزگی) از نظر سلامت شنوایی ارزیابی کنید:

بهورز/ مراقب سلامت از والدین درباره انجام غربالگری شنوایی و عوامل خطر مراقبت اول سؤال کرده و سپس نوزاد را طبقه‌بندی می‌کند:

۴.۱.۱ آیا تست غربالگری شنوایی نوبت اول (نوزادی) انجام شده است؟

در صورت انجام غربالگری شنوایی نوزادی در بیمارستان یا هر مرکز دیگری، از والدین نوزاد بخواهید تا کارت مربوطه را ارائه نمایند و نتیجه غربالگری درج شده روی کارت را در سامانه های پرونده الکترونیک سلامت ثبت نمایند. در صورتی که تست غربالگری شنوایی انجام شده باشد، نوزاد را از نظر عوامل خطر مراقبت اول (۵-۳ روزگی) ارزیابی کنید. پرسش‌های ارزیابی عوامل خطر کم شنوایی که باید در مراقبت اول ۵-۳ روزگی توسط بهورز/ مراقب سلامت از والدین سوال شود، عبارتند از:

۱. آیا مادر در دوران بارداری به یکی از بیماری‌های عفونی سیفیلیس، هرپس، توکسوپلاسموز، سرخجه، سائیتومگالوویروس، HIV مبتلا شده است؟
۲. آیا مادر در دوران بارداری و زایمان مشکلاتی مانند اکلامپسی، پراکلامپسی، زایمان سخت داشته است؟
۳. آیا نوزاد نارس متولد شده است (کمتر از ۳۷ هفته بارداری)
۴. آیا سابقه ضربه به سر نوزاد (بخصوص مواردی که با از دست دادن هوشیاری باشد) دارد؟
۵. آیا ناهنجاری در سر، صورت یا گوش نوزاد وجود دارد؟ (بدشکلی های لاله یا مجرای گوش، وجود زائده گوش، وجود سوراخ یا منافذ روی گوش، ناهنجاری های استخوان گیجگاهی، وجود دسته موی سفید جلوی پیشانی، وجود شکاف کام، وجود شکاف لب (تصویر شماره ۱).
۶. آیا سابقه دریافت داروهای استروئیدی، اریترومایسین، نئومایسین، جنتامایسین، توبرامایسین، آمیکاسین و ... و فورسماید (لازیکس) در دوران بارداری وجود دارد؟ (با توجه به خلاصه پرونده و یا اطمینان زن و شوهر به استفاده از حداقل یک داروی استفاده شده از لیست فوق سه حالت در نظر گرفته می شود: ۱- خیر، ۲- بلی، ۳- اطمینان ندارم. در صورت مواجهه با پاسخ های بلی و یا اطمینان ندارم، نوزاد در طبقه بندی دارای عامل خطر قرار می گیرد).
۷. آیا سابقه خانوادگی وجود کم شنوایی دایمی در دوران کودکی در خویشاوندان نزدیک (پدر، مادر، خواهر، برادر، پدربزرگ، مادر بزرگ، خاله، دایی، عمه، عمو، فرزندان ایشان) وجود دارد؟

نکته: پاسخ مثبت به هر کدام از سوالات عوامل خطر، کودک را در طبقه بندی دارای عامل خطر قرار می دهد.

طبقه‌بندی:

۴.۱.۱.۱ الف. نوزاد عامل خطر ندارد

در این صورت دو حالت کامل و ناکامل^۸ در نتیجه تست OAE ممکن است دیده شود. در صورتی که نتیجه تست OAE در بدو تولد ناکامل باشد، نوزاد را برای انجام OAE مجدد به واحد غربالگری ارجاع دهید، در صورتی که نتیجه تست OAE گذر باشد به والدین توصیه کنید با در دست داشتن نتیجه تست برای مراقبت دوره ای بعدی کودک (۱۴-۱۵ روزگی) مراجعه کنند. در صورتی که نتیجه تست OAE ارجاع باشد، تست AABR انجام داده و به والدین توصیه کنید تا با نتیجه تست برای مراقبت بعدی (۱۴-۱۵ روزگی) مراجعه کنند. در صورتی که نتیجه تست OAE گذر باشد، نوزاد در دسته "مشکل شنوایی ندارد"، طبقه‌بندی می‌شود. به والدین توصیه نمایید تا برای مراقبت بعدی (۱۴-۱۵ روزگی) مراجعه کنند. در صورتی که نتیجه تست OAE ارجاع باشد، در صورت عدم انجام AABR، نوزاد را برای انجام تست AABR ارجاع نموده و به والدین توصیه کنید تا با نتیجه تست برای مراقبت بعدی (۱۴-۱۵ روزگی) مراجعه کنند. در صورتی که نتیجه AABR، گذر باشد، به والدین توصیه کنید تا برای مراقبت بعدی (۱۴-۱۵ روزگی) مراجعه کنند. در صورتی که نتیجه بدو تولد AABR، ارجاع باشد، نوزاد را برای درخواست آزمایش های تشخیصی به پزشک ارجاع کنید.

طبقه‌بندی:

۴.۱.۱.۲ ب. نوزاد عامل خطر دارد

در صورتی که نتیجه تست OAE در بدو تولد ناکامل باشد، نوزاد را برای انجام OAE و AABR به واحد غربالگری ارجاع دهید و به والدین توصیه کنید تا با نتیجه تست برای مراقبت ۱۴-۱۵ روزگی مراجعه کنند. در صورتی که نتیجه تست OAE گذر باشد، در صورت عدم انجام AABR، نوزاد را برای انجام AABR به واحد غربالگری ارجاع دهید و به والدین توصیه کنید تا با نتیجه تست برای مراقبت ۱۴-۱۵ روزگی مراجعه کنند. در صورتی که نتیجه AABR، گذر باشد، به والدین توصیه کنید تا برای مراقبت ۱۴-۱۵ روزگی مراجعه کنند. در صورتی که نتیجه AABR، ارجاع باشد، نوزاد را برای درخواست آزمایش های تشخیصی به پزشک ارجاع کنید.

^۸ منظور از نتیجه ناکامل، پاسخ غیرقطعی تست OAE است که اغلب ناشی از وجود مایع/جرم در گوش نوزاد در ۴۸ ساعت اول پس از تولد است.

۴.۱.۲ در صورتی که تست غربالگری شنوایی انجام نشده باشد، نوزاد را از نظر عوامل خطر ارزیابی کنید.

طبقه‌بندی:

۴.۱.۲.۱ الف. نوزاد عامل خطر ندارد:

نوزاد را برای انجام OAE به واحد غربالگری ارجاع دهید:

الف- در صورتی که نتیجه تست OAE گذر و نوزاد فاقد عوامل خطر باشد، نوزاد در دسته "مشکل شنوایی ندارد"، طبقه‌بندی می‌شود. به والدین توصیه نمایید تا برای مراقبت ۱۴-۱۵ روزگی نوزاد مراجعه کنند.

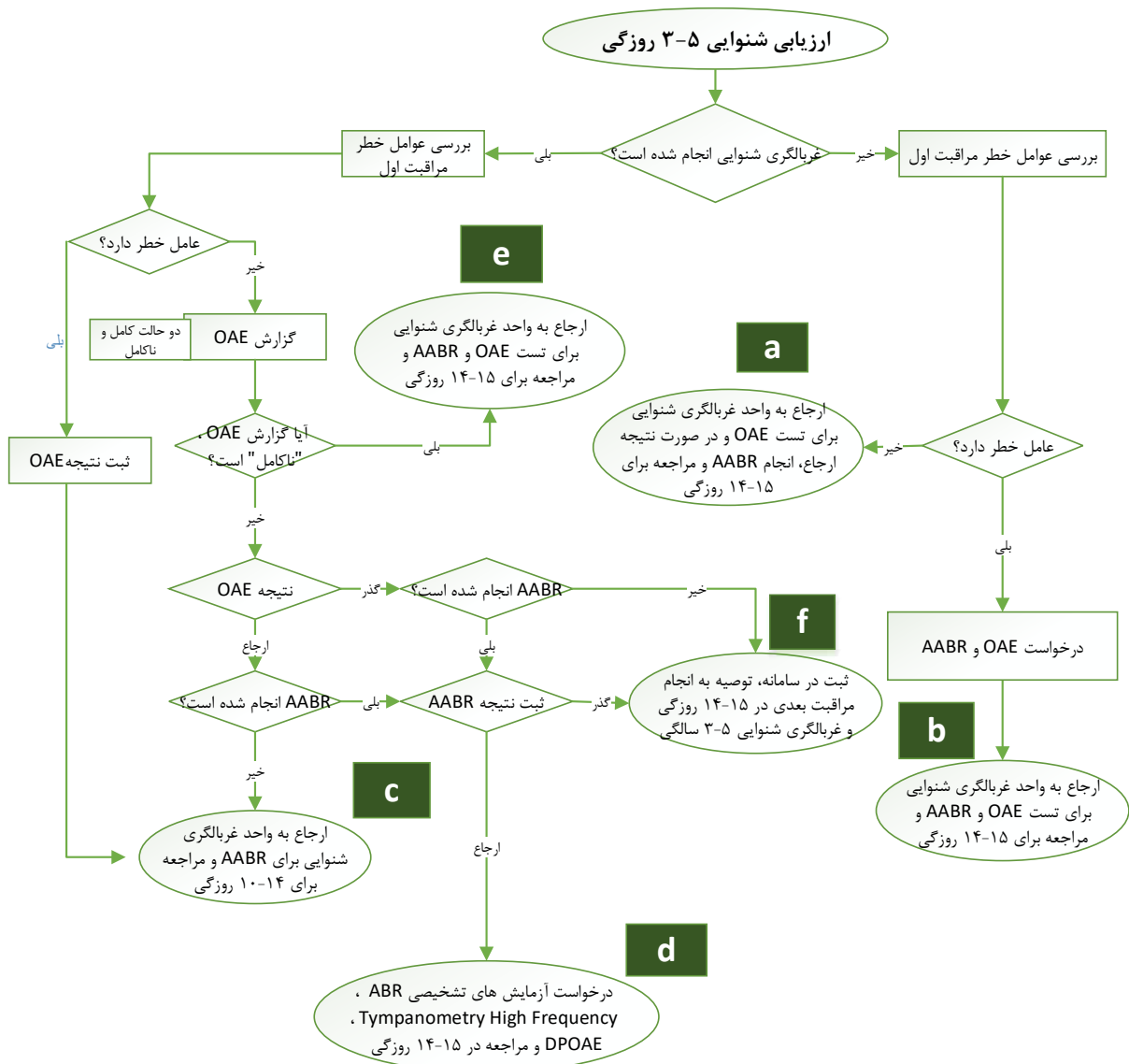
ب- در صورتی که نتیجه تست OAE ارجاع باشد، تست AABR انجام داده و به والدین توصیه کنید تا با نتیجه تست برای مراقبت ۱۴-۱۵ روزگی مراجعه کنند.

طبقه‌بندی:

۴.۱.۲.۲ ب. نوزاد عامل خطر دارد:

نوزاد را برای انجام تست های OAE و AABR به واحد غربالگری ارجاع دهید و به والدین توصیه کنید تا با نتیجه تست برای مراقبت ۱۴-۱۵ روزگی مراجعه کنند.

پیشنهاد
 در درخواست آزمایش AABR توجه به این نکته ضروری است که {
 الف- اگر پاسخ گذر بود باید OAE انجام شود
 ب- اگر پاسخ ارجاع بود باید ABR تشخیصی، Tympanometry
 High Frequency و DPOAE انجام شود}

- در دو مستطیل بررسی عوامل خطر از سوال های زیر استفاده شود**
- آیا مادر در دوران بارداری به یکی از بیماری های سیفلیس، هرپس، توکسوپلاسموز، سرخچه، سابتومگالوویروس، HIV مبتلا شده است؟
  - آیا مادر در دوران بارداری و زایمان مشکلاتی مانند اکلامپسی، پراکلامپسی، زایمان سخت داشته است؟
  - آیا نوزاد نارس متولد شده است. کمتر از ۳۷ هفته بارداری-
  - آیا سابقه ضربه به سر. بخصوص مواردی که با از دست دادن هوشیاری باشد- دارد؟
  - آیا ناهنجاری در سر، صورت یا گوش وجود دارد؟. بدشکلی های لاله یا مجرای گوش، وجود زایده گوش Ear tag، بی-هالنجیگ، ناوختسا، ی-ی راجنهان، شوگی و زلفانه ای خاروسه دوجو، وجود دسته موی سفید جلوی پیشانی، وجود شکاف کام، وجود شکاف لب-
  - آیا سابقه دریافت آنتی بیوتیک اتوتوکسیک در دوران بارداری وجود دارد؟
  - آیا سابقه خانوادگی وجود کم شنوایی دایمی در دوران کودکی در خویشاوندان نزدیک خویشاوندان درجه ۱، ۲، ۳- وجود دارد؟

OAE: Otoacoustic Emission
 AABR: Automated Auditory Brainstem Response

نکته: پاسخ مثبت به هر کدام از سوالات عوامل خطر، کودک را در طبقه بندی دارای عامل خطر قرار می دهد.

۴.۲ چگونه نوزاد را در مراقبت دوم (۱۵-۱۴ روزگی) از نظر شنوایی ارزیابی کنید:

۴.۲.۱ در صورتی که ارزیابی و غربالگری شنوایی در بدو تولد و یا مراقبت ۳-۵ روزگی انجام نشده باشد،

بهورز/ مراقب سلامت ابتدا نوزاد را از نظر عوامل خطر ۳-۵ روزگی و سپس از نظر عوامل خطر ۱۴-۱۵ روزگی ارزیابی می‌کند.

پرسش‌های عوامل خطر کم شنوایی که بایستی در مراقبت دوم (۱۴-۱۵ روزگی) توسط بهورز/ مراقب سلامت از والدین سوال شود، عبارتند از:

۱. آیا نوزاد مبتلا به هیپربیلی روبینمی نیازمند تعویض خون بوده است؟ (بستری در بیمارستان به دلیل زردی)
۲. آیا سابقه بستری ۴۸ ساعت یا بیشتر در بخش نوزادان یا مراقبتهای ویژه نوزادان داشته است؟
۳. آیا سابقه ضربه به سر نوزاد (بخصوص مواردی که با از دست دادن هوشیاری باشد) دارد؟
۴. آیا سابقه دریافت داروهای استرپتومايسين، اريترومايسين، نئومايسين، جنتامايسين، توبرامايسين، آمیکاسین و ... و فورسماید (لازیکس) در دوران نوزادی وجود دارد؟

در مورد سابقه دریافت دارو با توجه به خلاصه پرونده و یا اطمینان پدر و مادر به استفاده از حداقل یک داروی استفاده شده از لیست فوق سه حالت در نظر گرفته می‌شود: ۱- خیر، ۲- بلی، ۳- اطمینان ندارم. در صورت مواجهه با پاسخ‌های بلی و یا اطمینان ندارم، نوزاد در طبقه دارای عامل خطر قرار می‌گیرد.

طبقه‌بندی:

۴.۲.۱.۱ الف. نوزاد عامل خطر ۱۴-۱۵ روزگی دارد و فاقد عامل خطر ۳-۵ روزگی می‌باشد:

اقدام: نوزاد را برای انجام تست‌های OAE و AABR ارجاع و نتیجه آن را در سامانه پرونده الکترونیک ثبت کنید. در صورتی که نتیجه تست AABR گذر باشد، به والدین توصیه کنید برای انجام مراقبت‌های دوره ای کودک سالم در سن دو ماهگی مراجعه کنند. همچنین درخواست آزمایش ABR تشخیصی در سن یک سالگی را ثبت و از یک ماه پیش، انجام آن را به والدین یادآوری کنید.

در صورتی که نتیجه تست AABR ارجاع باشد، نوزاد را برای درخواست آزمایش‌های تشخیصی High Frequency ABR، Probe Tone Tympanometry و DPOAE به پزشک ارجاع نموده و به والدین توصیه کنید در سن یک ماهگی نوزاد زمان مراقبت دوره ای بعدی کودک مراجعه نمایند.

نکته: یک هفته قبل برای مادر/ پدر پیامک یادآوری بفرستند یا اینکه مراقب هشدار دریافت کند و با پدر/ مادر برای پیگیری مراجعه تماس بگیرد.

طبقه بندی:

۴.۲.۱.۲ ب. نوزاد عامل خطر ۱۵-۱۴ روزگی ندارد و فاقد عامل خطر ۵-۳ روزگی می باشد:

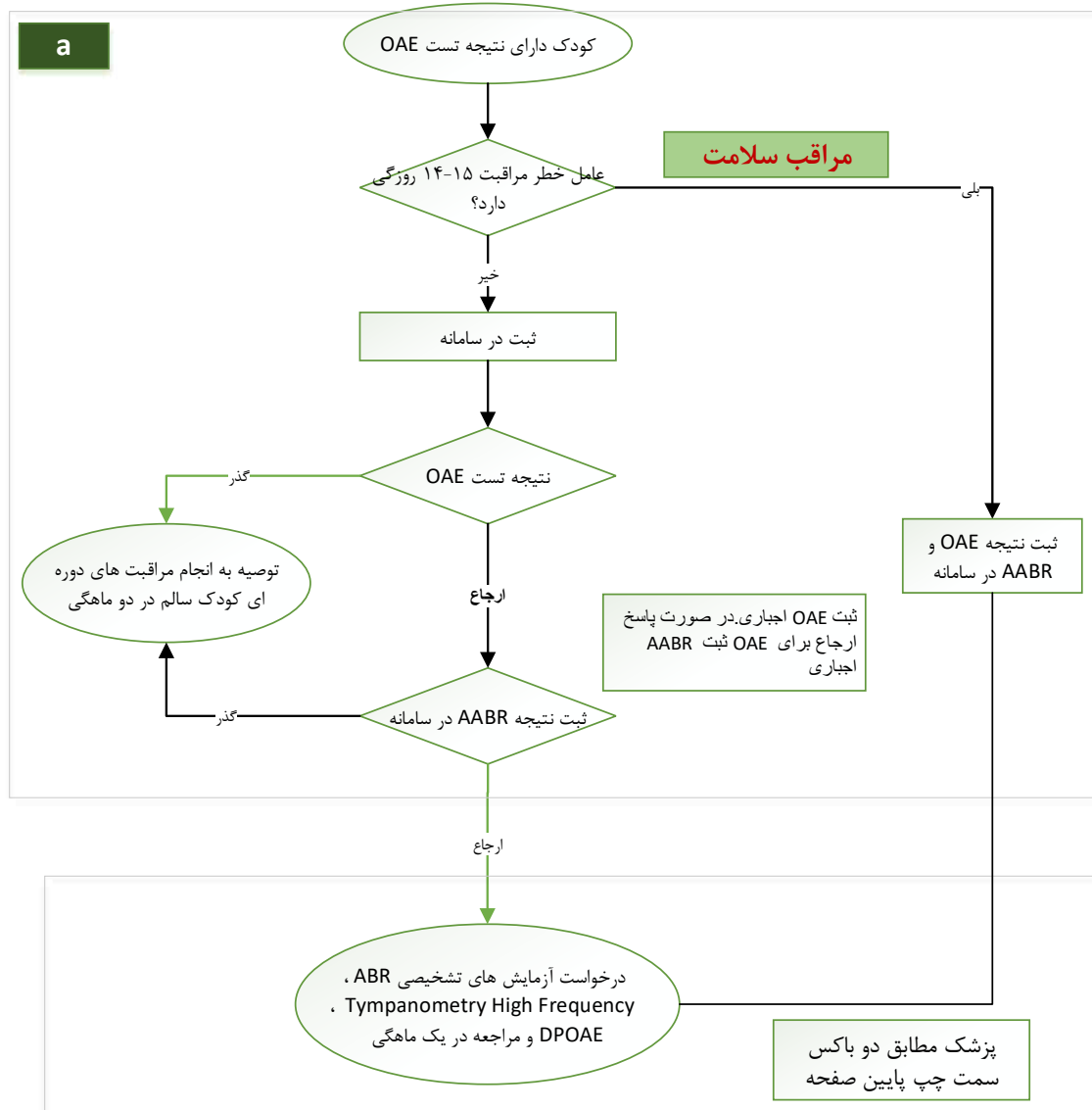
اقدام: نوزاد را برای انجام تست OAE ارجاع کرده و نتیجه آن را در سامانه پرونده الکترونیک ثبت کنید. در صورتی که نتیجه تست OAE گذر باشد، به والدین توصیه کنید برای انجام مراقبت‌های دوره ای کودک سالم در سن دو ماهگی مراجعه کنند. در صورتی که نتیجه تست OAE ارجاع باشد، نوزاد را برای انجام تست AABR به شنوایی شناس ارجاع کرده و نتیجه آن را در سامانه پرونده الکترونیک ثبت کنید:

در صورتی که نتیجه تست OAE **ارجاع** و AABR گذر باشد، شیرخوار را برای ارزیابی از نظر اختلالات گوش میانی به برنامه (مانا) پزشک ارجاع کنید.

در صورتی که نتیجه تست AABR ارجاع باشد، نوزاد را برای درخواست آزمایش‌های تشخیصی ABR، High Frequency Probe Tone Tympanometry و DPOAE به پزشک ارجاع نموده و به والدین توصیه کنید در سن یک ماهگی نوزاد مراجعه نمایند.

نکته: بهتر است یک هفته قبل از تاریخ تعیین شده برای مادر/ پدر پیامک یادآوری ارسال شود یا مراقب سلامت از طریق دریافت هشدار از سامانه با پدر/ مادر برای پیگیری مراجعه تماس بگیرد.

ارزیابی شنوایی در کودک ۱۴-۱۵ روز بدون عوامل خطر ۳-۵ روزگی و بدون غربالگری شنوایی یا OAE ناکامل بدو تولد

طراحی سامانه به گونه ای باشد که یا یک هفته قبل برای مادر و یا پدر پیامک یادآوری بفرستند یا اینکه مراقب هشدار دریافت کند و با پدر یا مادر برای پیگیری مراجعه تماس بگیرد

طبقه بندی:

۴.۲.۱.۳ ج. نوزاد عامل خطر ۱۴-۱۵ روزگی دارد و دارای عامل خطر ۳-۵ روزگی نیز می باشد:

اقدام: نوزاد را برای انجام تست های OAE و AABR ارجاع و نتیجه آن را در سامانه پرونده الکترونیک ثبت کنید. در صورتی که نتیجه تست AABR گذر باشد، به والدین توصیه کنید برای انجام مراقبت های دوره ای کودک سالم در سن دو ماهگی مراجعه کنند. همچنین درخواست آزمایش ABR تشخیصی در سن یک سالگی را ثبت و از یک ماه پیش، انجام آن را به والدین یادآوری کنید.

نکته ۱: بایستی یک ماه قبل برای مادر/ پدر پیامک یادآوری ارسال شود یا اینکه مراقب سلامت از طریق سامانه هشدار دریافت می‌کند تا با پدر/ مادر برای پیگیری مراجعه تماس بگیرد.

در صورتی که نتیجه تست AABR ارجاع باشد، نوزاد را برای درخواست آزمایش‌های تشخیصی High Frequency ABR، Probe Tone Tympanometry و DPOAE به پزشک ارجاع نموده و به والدین توصیه کنید در سن یک ماهگی نوزاد مراجعه نمایند.

نکته ۲: یک هفته قبل برای مادر/ پدر پیامک یادآوری بفرستند یا اینکه مراقب هشدار دریافت کند و با پدر/ مادر برای پیگیری مراجعه تماس بگیرد.

طبقه‌بندی:

۴.۲.۱.۴. د. نوزاد فاقد عامل خطر ۱۵-۱۴ روزگی می‌باشد و دارای عامل خطر ۵-۳ روزگی نیز می‌باشد:

اقدام: نوزاد را برای انجام تست‌های OAE و AABR ارجاع و نتیجه تست‌ها را در سامانه پرونده الکترونیک ثبت کنید. در صورتی که نتیجه تست AABR گذر باشد، به والدین توصیه کنید برای انجام مراقبت‌های دوره ای کودک سالم در سن دو ماهگی مراجعه کنند. همچنین درخواست آزمایش ABR تشخیصی در سن یک سالگی را ثبت و از یک ماه پیش، انجام آن را به والدین یادآوری کنید.

نکته ۱: بایستی یک ماه قبل برای مادر/ پدر پیامک یادآوری ارسال شود یا اینکه مراقب سلامت از طریق سامانه هشدار دریافت می‌کند تا با پدر/ مادر برای پیگیری مراجعه تماس بگیرد.

در صورتی که نتیجه تست AABR ارجاع باشد، نوزاد را برای درخواست آزمایش‌های تشخیصی High Frequency ABR، Probe Tone Tympanometry و DPOAE به پزشک ارجاع نموده و به والدین توصیه کنید در سن یک ماهگی نوزاد مراجعه نمایند.

نکته ۲: بایستی یک هفته قبل برای مادر/ پدر پیامک یادآوری ارسال شود یا اینکه مراقب سلامت از طریق سامانه هشدار دریافت می‌کند تا با پدر/ مادر برای پیگیری مراجعه تماس بگیرد.

رویکرد ۲- ارزیابی شنوایی در کودک ۱۴-۱۵ روزه دارای عوامل خطر ۳-۵ روزگی و دارای غربالگری شنوایی و OAE ناکامل در بدو تولد

رویکرد ۱- ارزیابی شنوایی در کودک ۱۴-۱۵ روزه با عوامل خطر ۳-۵ روزگی و بدون غربالگری شنوایی در بدو تولد

e و b

مراقب سلامت_ بهوزر

کودک دارای نتیجه تست های OAE و AABR

عمل خطر مراقبت ۱۴-۱۵ روزگی دارد؟

بلی

خیر

ثبت نتیجه OAE

ثبت نتیجه OAE و AABR در سامانه

پزشک

نتیجه AABR

گذر

توصیه به انجام مراقبت بعدی دو ماهگی
ثبت درخواست آزمایش ABR برای یک سالگی و انجام آزمایش برای یک ماه پیش از مراجعه بعدی

ارجاع

درخواست آزمایش های تشخیصی ABR ،
Tympanometry High Frequency
و DPOAE مراجعه در یک ماهگی

طراحی سامانه به گونه ای باشد که یا یک ماه قبل برای مادر یا پدر پیامک یادآوری بفرستند یا اینکه مراقب هشدار دریافت کند و با پدر یا مادر برای پیگیری مراجعه تماس بگیرد

۴.۲.۲ در صورتی که ارزیابی و غربالگری شنوایی در بدو تولد و یا مراقبت ۳-۵ روزگی انجام شده باشد:

نوزاد دارای کارت غربالگری شنوایی معتبر از مراکز غربالگری شنوایی از یکی از بیمارستان ها، مراکز زایمانی یا مراکز خدمات جامع سلامت دارای واحد غربالگری شنوایی بوده و نتیجه آزمایش غربالگری شنوایی وی توسط مراقب سلامت /بهورز بررسی و در سامانه الکترونیک سلامت ثبت می شود.

طبقه بندی:

۴.۲.۲.۱ نوزاد دارای عامل خطر ۳-۵ روزگی بوده و واجد عامل خطر ۱۴-۱۵ روزگی نیز می باشد:

در صورتی که نتیجه تست AABR ارجاع باشد، نوزاد را برای درخواست آزمایش های تشخیصی High ABR، Frequency Probe Tone Tympanometry و DPOAE به پزشک ارجاع نموده و به والدین توصیه کنید در سن یک ماهگی نوزاد مراجعه نمایند. در صورتی که نتیجه تست AABR گذر باشد، به والدین توصیه کنید برای انجام مراقبت های دوره ای کودک سالم در سن دو ماهگی مراجعه کنند. همچنین درخواست آزمایش ABR تشخیصی در سن یک سالگی را ثبت و از یک ماه پیش، انجام آن را به والدین یادآوری کنید.

طبقه بندی:

۴.۲.۲.۲ نوزاد دارای عامل خطر ۳-۵ روزگی بوده و عامل خطر ۱۴-۱۵ روزگی ندارد:

صرف نظر از نتیجه OAE، در صورتی که نتیجه تست AABR گذر باشد، به والدین توصیه کنید برای انجام مراقبت های دوره ای کودک سالم در سن دو ماهگی مراجعه کنند. همچنین درخواست آزمایش ABR تشخیصی در سن یک سالگی را ثبت و از یک ماه پیش، انجام آن را به والدین یادآوری کنید.

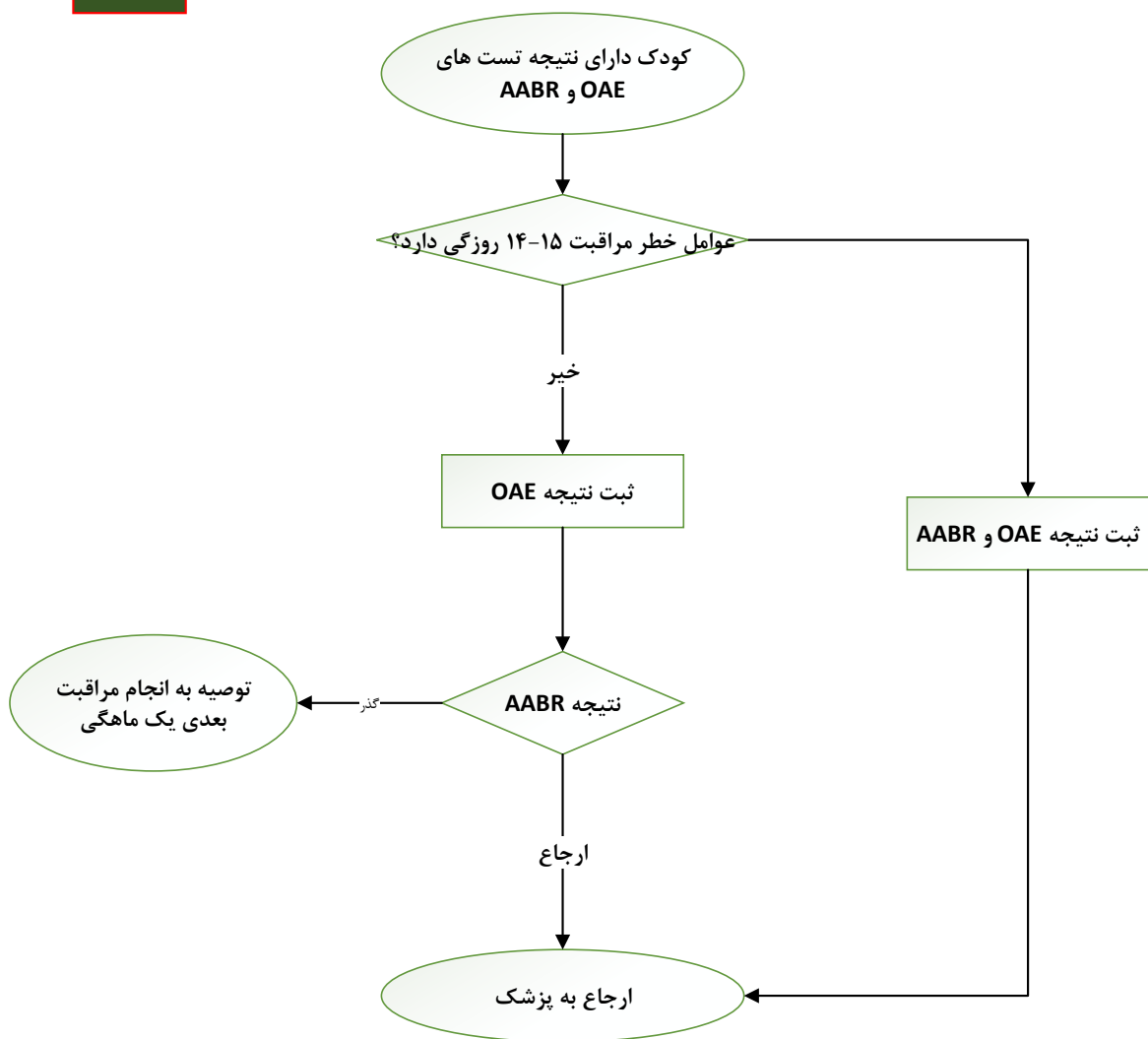
نکته ۱: بایستی یک ماه قبل برای مادر/ پدر پیامک یادآوری ارسال شود یا اینکه مراقب سلامت از طریق سامانه هشدار دریافت می کند تا با پدر/ مادر برای پیگیری مراجعه تماس بگیرد.

در صورتی که نتیجه تست AABR ارجاع باشد، نوزاد را برای درخواست آزمایش های تشخیصی High ABR، Frequency Probe Tone Tympanometry و DPOAE به پزشک ارجاع نموده و به والدین توصیه کنید در سن یک ماهگی نوزاد مراجعه نمایند.

نکته ۲: یک هفته قبل برای مادر/ پدر پیامک یادآوری بفرستند یا اینکه مراقب هشدار دریافت کند و با پدر/ مادر برای پیگیری مراجعه تماس بگیرد.

ارزیابی شنوایی در کودک ۱۴-۱۵ روزه با عوامل خطر ۳-۵ روزگی و بدون غربالگری شنوایی یا OAE ناکامل در بدو تولد - بهورز - مراقب

b

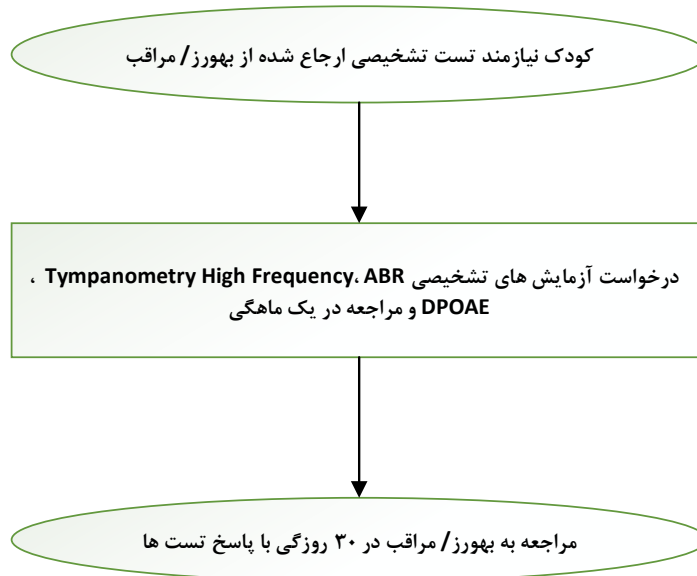
طراحی سامانه به گونه ای باشد که یا یک هفته قبل برای مادر یا پدر پیامک یادآوری بفرستند یا اینکه مراقب هشدار دریافت کند و با پدر یا مادر برای پیگیری مراجعه تماس بگیرد

ارزیابی شنوایی در کودک ۱۵-۱۴ روزه با عوامل خطر ۵-۳ روزگی و بدون غربالگری شنوایی یا OAE ناکامل در بدو تولد
- پزشک

b

فرآیند اجرای پزشک

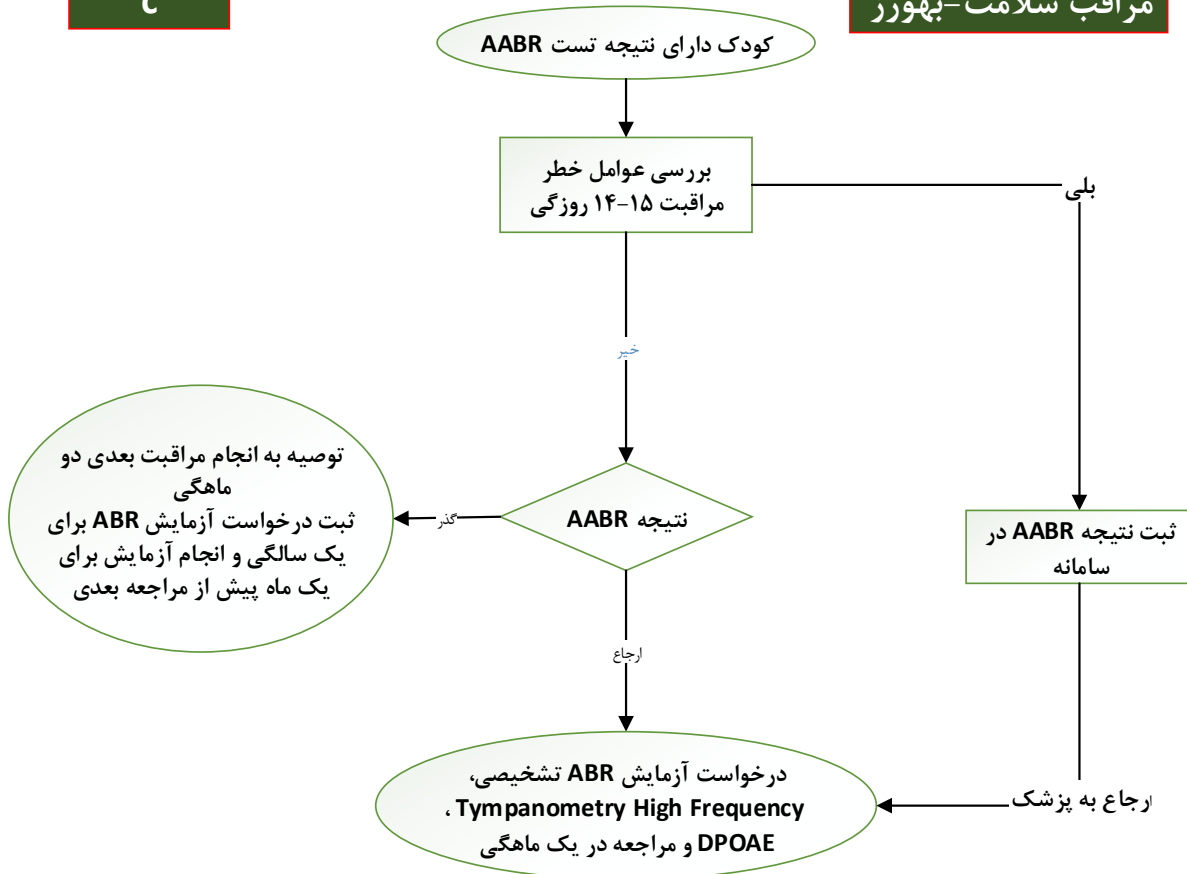

طراحی سامانه به گونه ای باشد که یا یک هفته قبل برای مادر ۴ پدر پیامک یادآوری بفرستند یا اینکه مراقب هشدار دریافت کند و با پدر ۴ مادر برای پیگیری مراجعه تماس بگیرد ۳

ارزیابی شنوایی برای کودک ۱۵-۱۴ روزه با غربالگری و با عامل خطر ۵-۳ روزگی - مراقب
 ارزیابی شنوایی برای کودک ۱۵-۱۴ روزه با غربالگری و بدون عامل خطر ۵-۳ روزگی و نتیجه OAE ارجاع

C

مراقب سلامت-بهورز

طراحی سامانه به گونه ای باشد که یک هفته قبل برای مادر یا پدر پیامک یادآوری بفرستند یا اینکه مراقب هشدار دریافت کند و با پدر یا مادر برای پیگیری مراجعه تماس بگیرد

۴.۲.۲.۳ نوزاد بدون عامل خطر ۵-۳ روزگی بوده و عامل خطر ۱۵-۱۴ روزگی دارد:

طبقه بندی:

عامل خطر ۱۵-۱۴ روزگی دارد

اقدام: در صورتی که نتیجه تست AABR ارجاع باشد، نوزاد را برای درخواست آزمایش های تشخیصی ABR، High Frequency Probe Tone Tympanometry و DPOAE به پزشک ارجاع نموده و به والدین توصیه کنید در سن یک ماهگی نوزاد مراجعه نمایند.

نکته: یک هفته قبل برای مادر/ پدر پیامک یادآوری بفرستند یا اینکه مراقب هشدار دریافت کند و با پدر/ مادر برای پیگیری مراجعه تماس بگیرد.

در صورتی که نتیجه تست AABR گذر باشد، به والدین توصیه کنید برای انجام مراقبت‌های دوره ای کودک سالم در سن دو ماهگی مراجعه کنند. همچنین درخواست آزمایش ABR تشخیصی در سن یک سالگی را ثبت و از یک ماه پیش، انجام آن را به والدین یادآوری کنید.

نکته: بایستی یک ماه قبل برای مادر/ پدر پیامک یادآوری ارسال شود یا اینکه مراقب سلامت از طریق سامانه هشدار دریافت می‌کند تا با پدر/ مادر برای پیگیری مراجعه تماس بگیرد.

۴.۲.۲.۴ نوزاد بدون عامل خطر ۵-۳ روزگی بوده و همچنین فاقد عامل خطر ۱۵-۱۴ روزگی می باشد:

طبقه‌بندی:

عامل خطر ۱۵-۱۴ روزگی ندارد

اقدام: در صورتی که نتیجه تست‌های OAE گذر باشد، به والدین توصیه کنید برای انجام مراقبت‌های دوره ای کودک سالم در سن دو ماهگی مراجعه کنند.

در صورتی که نتیجه تست OAE ارجاع و AABR گذر باشد، نوزاد را برای ارزیابی از نظر اختلالات گوش میانی (مانا) به پزشک ارجاع کنید.

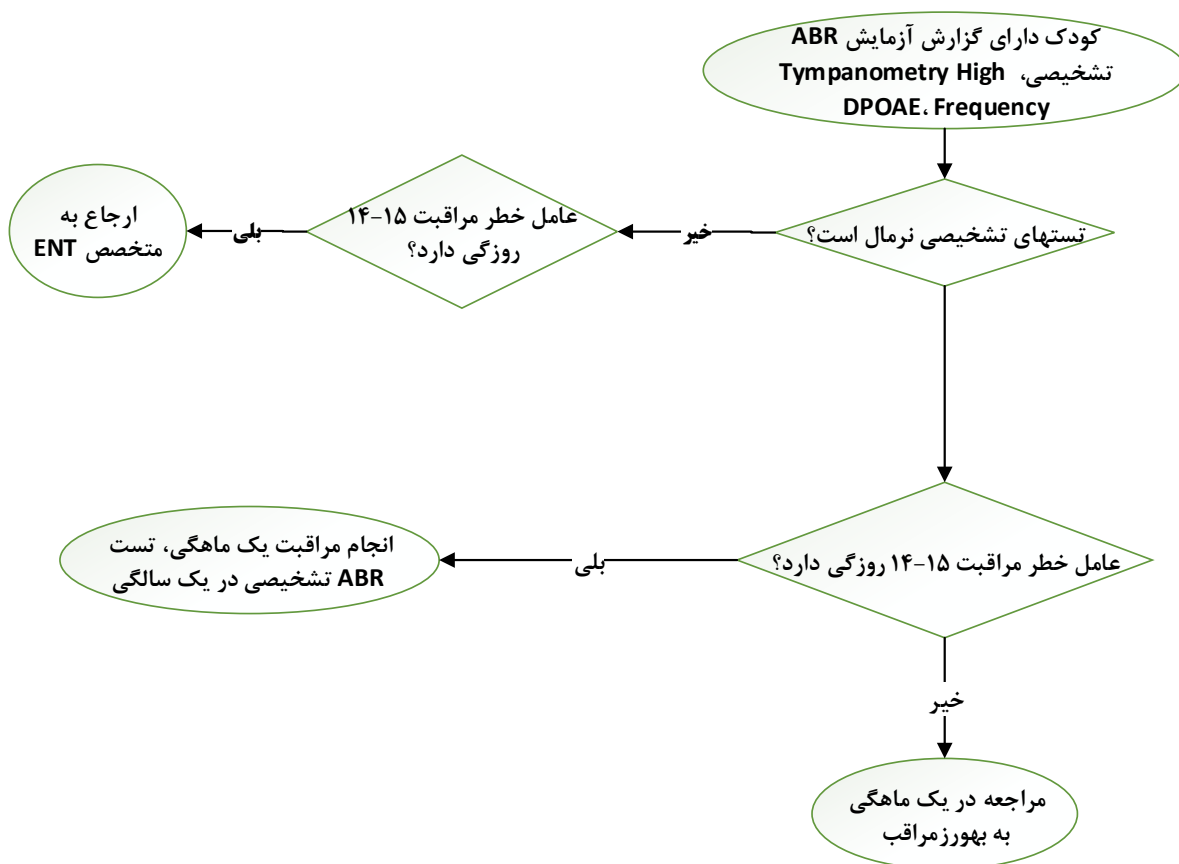
در صورتی که نتیجه تست AABR ارجاع باشد، نوزاد را برای درخواست آزمایش‌های تشخیصی High, ABR, Frequency Probe Tone Tympanometry و DPOAE به پزشک ارجاع نموده و به والدین توصیه کنید در سن یک ماهگی نوزاد مراجعه نمایند.

نکته: بایستی یک هفته قبل برای مادر/ پدر پیامک یادآوری ارسال شود یا اینکه مراقب سلامت از طریق سامانه هشدار دریافت می‌کند تا با پدر/ مادر برای پیگیری مراجعه تماس بگیرد.

ارزیابی شنوایی برای کودک ۱۴-۱۵ روزه با گزارش OAE ارجاع و بدون عامل خطر ۳-۵ روزگی

d

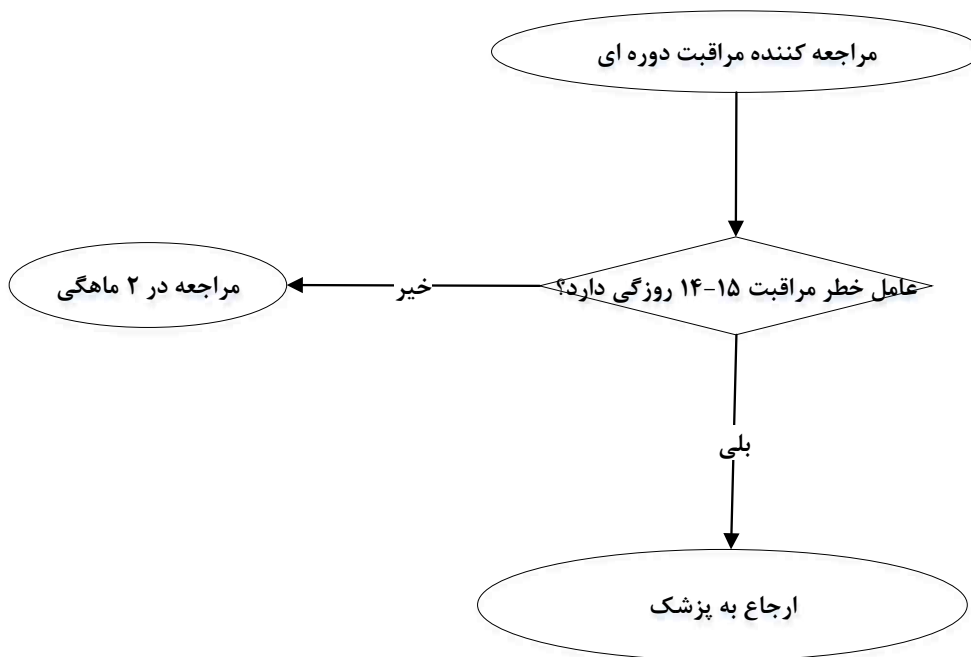
این خدمت توسط پزشک انجام می شود

طراحی سامانه به گونه ای باشد که یا یک هفته قبل برای مادر یا پدر پیامک یادآوری بفرستند یا اینکه مراقب هشدار دریافت کند و با پدر یا مادر برای پیگیری مراجعه تماس بگیرد.

ارزیابی شنوایی برای کودک ۱۴-۱۵ روزه با گزارش OAE گذر و بدون عامل خطر ۳-۵ روزگی

d

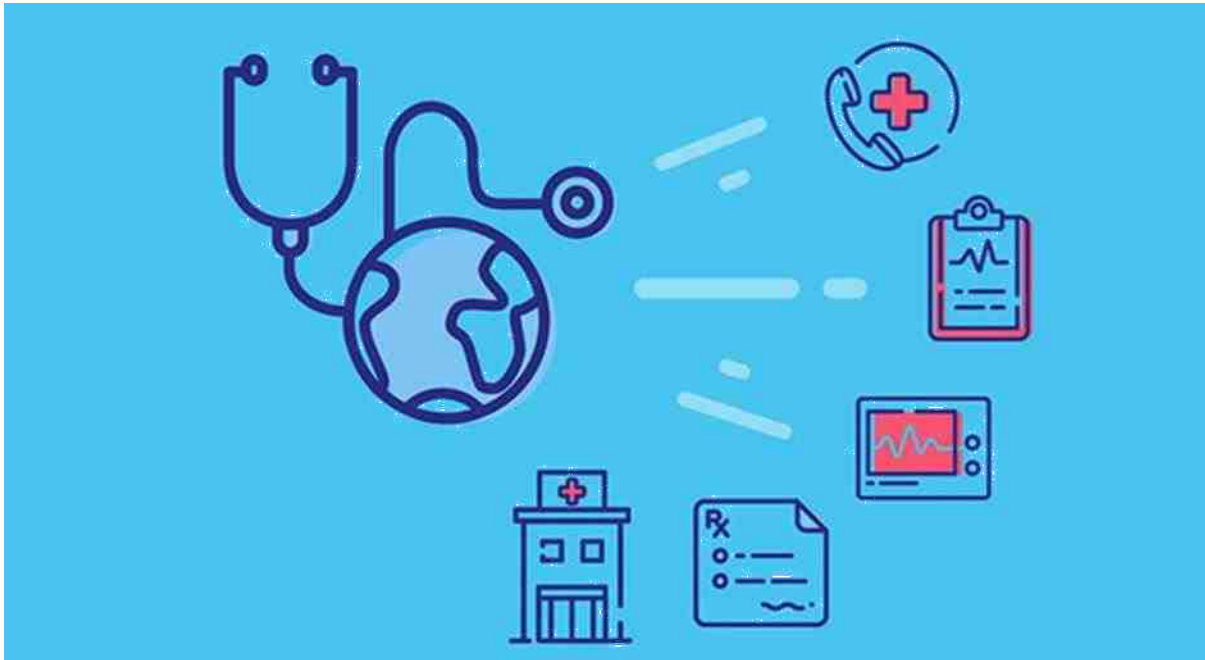

طراحی سامانه به گونه ای باشد که یا یک هفته قبل برای مادر ۴ پدر پیامک یادآوری بفرستند یا اینکه مراقب هشدار دریافت کند و با پدر ۴ مادر برای پیگیری مراجعه تماس بگیرد ۳

فصل پنجم

تولیت و پاسخگویی:

تضمین کیفیت، دسترسی عادلانه و
تداوم مراقبت الکترونیک سلامت

۵. تولیت و پاسخگویی: تضمین کیفیت، دسترسی عادلانه و تداوم مراقبت

۵.۱ وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

تولیت و پاسخگویی این برنامه در وهله اول بر عهده گروه مدیریت برنامه ملی سلامت گوش و شنوایی، دفتر پیشگیری و مدیریت بیماری های غیر واگیر و سپس دفتر سلامت جمعیت، خانواده و مدارس (اداره سلامت کودکان و نوزادان)، گروه مرکز مدیریت شبکه معاونت بهداشت وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و معاونت های بهداشت دانشگاه های علوم پزشکی سراسر کشور است.

الف- مسئول هماهنگی و همکاری بین بخشی و یکپارچه سازی برنامه در سطوح کلی مدیریتی، معاونت بهداشت است.

ب- سازمان های همکار از جمله سازمان بهزیستی، بیمه سلامت و تامین اجتماعی، مجمع خیرین سلامت و سایر سازمان های مرتبط موظف به فعالیت در چارچوب اختیارات قانونی، شیوه نامه ها و هماهنگی با اجرای برنامه می باشند.

س- نظام مراقبت سلامت می بایست:

- دسترسی عادلانه و مستمر به خدمات ارزیابی و غربالگری شنوایی را برای نوزادان و کودکان، با تمرکز بر گروه های آسیب پذیر و محروم اقتصادی- اجتماعی فراهم نماید.

- ارائه خدمات غربالگری باکیفیت، به موقع و مستمر به متقاضیان را از طریق رعایت استانداردهای فنی تضمین نماید.

- تدابیر و راهبردهای مناسب برای آگاه سازی و توانمندسازی والدین را اتخاذ نماید.

- ضمن نظارت مستمر بر فرایندهای برنامه، موانع اقتصادی- اجتماعی- فرهنگی برای دسترسی به خدمات غربالگری و مراقبت شنوایی نوزادان و کودکان را شناسایی و تدبیر نماید.

- نقاط ضعف و چالش های برنامه را شناسایی نموده و تدابیر و راهکارهای لازم برای رسیدگی به آنها را اتخاذ نماید.

ج- معاونت درمان موظف به پشتیبانی و نظارت بر حسن اجرای مداخلات تشخیصی و درمانی در کودکان شناسایی شده با کم شنوایی یا ناشنوایی می باشد.

د- مسئولیت آموزش و توانمندسازی تیم سلامت برعهده گروه مدیریت برنامه ملی سلامت گوش و شنوایی، دفتر پیشگیری و مدیریت بیماری های غیر واگیر معاونت بهداشت می باشد. مرکز مدیریت شبکه نیز در جهت توانمندسازی نیروی انسانی و نیز بهبود ساختار و نیز ادغام برنامه مساعدت های لازم را ارائه خواهد نمود.

۵.۱.۱ معاونت بهداشت

۵.۱.۱.۱ دفتر مدیریت بیماریهای غیر واگیر، اداره سلامت گوش و پیشگیری از کم شنوایی

- ۱- تشکیل کمیته فنی و صدور ابلاغ (دوره ای) اعضای کمیته
- ۲- تدوین و بازنگری استانداردها و الزامات فنی و علمی برنامه
- ۳- انجام هماهنگیهای درون و برون بخشی در راستای دستیابی به اهداف برنامه
- ۴- ادغام کامل برنامه در نظام مراقبتهای اولیه سلامت
- ۵- پیش بینی و تدارک و تخصیص بودجه برای اجرای برنامه
- ۶- پیگیری قوانین و مصوبات لازم برای اجرای هماهنگ برنامه در کشور
- ۷- تهیه محتوی فنی و بستهها و دوره های آموزشی استاندارد برای ارایه دهندگان خدمت
- ۸- تایید گواهینامه های صادر شده از سوی معاونت بهداشتی دانشگاههای سراسر کشور برای مجریان غربالگری مبنی بر طی دوره آموزشی مصوب برنامه شناسایی، تشخیص و مداخله به هنگام شنوایی نوزادان و کودکان
- ۹- تهیه و تدوین محتوای آموزشی برای دریافت کنندگان خدمت
- ۱۰- اطلاع رسانی همگانی برای عموم جامعه
- ۱۱- برگزاری گردهماییهای مرتبط و مورد نیاز
- ۱۲- ارتقای برنامه ثبت دادهها در سامانه پرونده الکترونیک و مدیریت جامع اطلاعات برنامه
- ۱۳- تدوین برنامه پایش و ارزشیابی و چک لیست های پایش و نظارت مستمر بر اجرای برنامه
- ۱۴- پایش و نظارت مستمر بر اجرای برنامه و ارایه پس خوراند
- ۱۵- ارزیابی و ارزشیابی برنامه
- ۱۶- انتشار گزارش شفاف عملکرد برنامه

۵.۱.۱.۲ دفتر سلامت جمعیت، خانواده و مدارس

۱. همکاری در ادغام فرآیندهای خدمت در بستههای خدمات سلامت کودکان
۲. نظارت بر اجرای فرآیندهای ادغام یافته در بستههای خدمات سلامت کودکان
۳. مشارکت در پایش برنامه های ادغام یافته در بسته خدمات سلامت گروه های سنی

۵.۱.۱.۳ مرکز مدیریت شبکه

- ۱- ادغام برنامه در نظام ارایه مراقبتهای اولیه سلامت و ابلاغ آن
- ۲- تامین منابع لازم شامل منابع مالی، نیروی انسانی، تجهیزات و فضای فیزیکی مورد نیاز غربالگری نوزادان و کودکان

- ۳- همکاری در تدوین فرآیندهای ارایه خدمت و پشتیبانی ورود اطلاعات در سامانه الکترونیک سلامت و گزارش گیری از آن
- ۴- حمایت مادی و معنوی کارکنان مرتبط دوره دیده شامل پزشک، بهورز و مراقب سلامت در قالب پرداخت مبتنی بر عملکرد
- ۵- نظارت بر نحوه عقد قرار داد معاونت بهداشتی دانشگاه‌ها با کارشناسان شنوایی شناسی و پرداخت هزینه غربالگری همگانی شنوایی نوزادان به آنان

۵.۱.۲ معاونت درمان

- ۱- همکاری در اجرای خدمات غربالگری، تشخیصی، درمانی و توانبخشی مبتنی بر استانداردهای برنامه و گزارش آمار عملکرد
- ۲- همکاری با معاونت بهداشت در نظارت و پایش بیمارستانهای ارایه دهنده خدمت
- ۳- نظارت بر تخصیص اعتبارات مراقبت و درمان بیماری‌های صعب‌العلاج
- ۴- پیگیری موارد پیشنهادی و رفع نواقص و کمیودها در حوزه‌های مرتبط براساس پسخورندهای معاونت بهداشت
- ۵- مشارکت فعال نماینده معاونت درمان در جلسات کمیته فنی

۵.۲ سازمان بهزیستی کشور

۱. همکاری در تامین نیروی شنوایی شناس با گرایش های تشخیصی و توانبخشی و توسعه پایگاههای غربالگری و مراکز توانبخشی شنوایی کودک و خانواده و تامین و توسعه تجهیزات غربالگری شنوایی استاندارد و باکیفیت
۲. همکاری در نظارت بر حسن اجرای برنامه مطابق شیوه نامه و براساس استانداردهای فنی معاونت بهداشت و درمان وزارت متبوع در سطوح مختلف ارجاع
۳. همکاری در نظارت و پایش برنامه
۴. ثبت نتایج (مانند موارد گذر دوطرفه؛ ارجاع یکطرفه؛ ناقص؛ ارجاع دوطرفه) و ارجاع نوزاد به مراکز تشخیصی و مراکز ارجاع در شبکه

۵.۳ شرح وظایف دانشگاه‌های علوم پزشکی و ارائه دهندگان خدمت

۵.۳.۱ وظایف دانشگاه‌های علوم پزشکی

دانشگاه‌های علوم پزشکی کشور وظایف متناظر با وزارت بهداشت را عهده‌دار می‌باشند. مسئولیت کلی برنامه به عهده رئیس دانشگاه علوم پزشکی است و مسوولیت هماهنگی‌های درون بخشی و برون بخشی برای آسیب تعارض منافع و حسن اجرای برنامه بر عهده ایشان است.

دانشگاه‌های علوم پزشکی موظفند با هماهنگی بین معاونت‌های بهداشت و درمان و سایر معاونت‌ها، اداره کل بهداشتی استان و ادارات بهداشتی شهرستان، و پشتیبانی، نظارت، تامین و مدیریت و تولید منابع، خدمات مرتبط را مطابق با شیوه‌نامه‌ها و پروتکل‌های استاندارد به عموم جامعه با تمرکز بر اقشار محروم ارائه نمایند.

۵.۳.۲ معاونت بهداشت دانشگاه

- ۱- معاونت بهداشت دانشگاه مسئول اجرای صحیح برنامه با همکاری سایر معاونت‌ها و اداره کل بهداشتی استان و جلب مشارکت سازمان‌های حمایتی از طریق مدیریت کل امور اجتماعی استانداری و با همکاری کمیته امداد امام خمینی(ره) و سایر سازمان‌های حمایتی است.
- ۲- تدارک و توزیع منابع لازم جهت اجرای فرآیندهای استاندارد برنامه
- ۳- تاسیس واحد غربالگری شنوایی حداقل در یک مرکز خدمات جامع سلامت در هر شهرستان
- ۴- آموزش نیروی انسانی کارآمد بر اساس فرآیندهای برنامه
- ۵- اجرای برنامه مطابق برنامه عملیاتی
- ۶- پایش و نظارت مستمر بر اجرای برنامه و ارائه پس‌خوراند به واحدهای ذیربط و ارزیابی و ارزشیابی برنامه
- ۷- پیگیری و هماهنگی برای ثبت و جمع‌آوری و ارسال اطلاعات و آمار عملکرد به مرکز مدیریت بیماری‌های غیرواگیر

۵.۳.۳ کارشناس مسوول برنامه در سطح ستاد معاونت بهداشت دانشگاه

- ۱- نظارت بر اجرای برنامه در بیمارستان‌ها و مراکز خدمات جامع سلامت مطابق فرآیندهای استاندارد
- ۲- پایش و ارزشیابی دوره ای برنامه
- ۳- برنامه‌ریزی و هماهنگی درون‌بخشی و بین بخشی
- ۴- برگزاری جلسات آموزشی- توجیهی در مورد شیوه نامه اجرایی برنامه و نظام ارجاع و ارسال گزارش به گروه پیشگیری و مدیریت بیماری‌های غیرواگیر معاونت بهداشت دانشگاه
- ۵- جمع‌آوری و گزارش آمار عملکرد سه ماهه، ۶ ماهه، ۹ ماهه و یکساله

- ۶- ارایه گزارش فعالیت‌های انجام شده در خصوص برنامه در واحد مربوط به فوکال پوینت به سطوح بالاتر
- ۷- شرکت در جلسات تعیین شده در خصوص برنامه
- ۸- انعکاس مشکلات موجود به گروه مدیریت برنامه در ستاد معاونت بهداشت وزارت متبوع و همکاری جهت رفع آنها

۵.۳.۴ مرکز بهداشت شهرستان

- ۱- نظارت بر اجرای برنامه در بیمارستان‌ها و مراکز خدمات جامع سلامت مطابق فرایندهای استاندارد
- ۲- برنامه‌ریزی در زمینه ارتقای سطح آموزش و مهارت کارکنان تحت مدیریت و ارتقای آگاهی جمعیت تحت پوشش
  - ۱- آموزش و توجیه نیروهای مرتبط براساس شیوه نامه‌ها و پروتکل‌های مرتبط
  - ۳- پیگیری تدارک و توزیع نیرو و امکانات لازم جهت اجرای برنامه
  - ۴- هماهنگی‌های درون‌بخشی و بین بخشی
  - ۵- هماهنگی جهت حضور کارشناس شنوایی شناس طرف قرارداد شبکه/مرکز بهداشت در روزهای خاص در مراکز خدمات جامع سلامت
  - ۶- پایش و ارزشیابی دوره ای برنامه
  - ۷- برگزاری جلسات آموزشی- توجیهی در مورد شیوه نامه اجرایی برنامه و نظام ارجاع و ارسال گزارش به دفتر پیشگیری و مدیریت بیماری‌های غیرواگیر
  - ۸- جمع آوری و گزارش آمار عملکرد سه ماهه، ۶ ماهه، ۹ ماهه و یکساله
  - ۹- ارایه گزارش فعالیت‌های انجام شده در واحد مربوط به کارشناس مسوول برنامه به سطوح بالاتر
  - ۱۰- شرکت در جلسات تعیین شده در خصوص برنامه
  - ۱۱- انعکاس مشکلات موجود به کارشناس مسوول برنامه در ستاد معاونت بهداشت دانشگاه و همکاری جهت رفع آنها

۵.۳.۵ مرکز خدمات جامع سلامت (روستایی / شهری)

- ۱- آموزش و اطلاع رسانی به زنان باردار در خصوص مراجعه به موقع برای غربالگری نوزادان ۳ تا ۵ روز پس از تولد
- ۲- آموزش و اطلاع رسانی به والدین در خصوص مراجعه به موقع برای غربالگری نوزادی و ۳-۵ سالگی
- ۳- ارزیابی و غربالگری شنوایی نوزادان و کودکان
- ۴- ارجاع موارد کم‌شنوایی یکطرفه یا دو طرفه شناسایی شده در غربالگری برای آزمایش‌های تشخیصی توسط پزشک
- ۵- پیگیری موارد و در صورت لزوم ارجاع برای انجام مداخلات درمانی تا حصول نتیجه
- ۶- پیگیری و استمرار مراقبت موارد شناسایی شده کم‌شنوا یا سخت‌شنوا
- ۷- ثبت اطلاعات در سامانه پرونده الکترونیک سلامت

۵.۳.۶ خانه بهداشت / پایگاه سلامت (بهورز / مراقب سلامت)

۱. آموزش و اطلاع رسانی به زنان باردار در خصوص مراجعه به موقع برای غربالگری نوزادان ۳ تا ۵ روز پس از تولد
۲. آموزش و اطلاع رسانی به والدین در خصوص مراجعه به موقع برای غربالگری نوزادی و ۳-۵ سالگی
۳. ارزیابی شنوایی نوزادان و کودکان از نظر عوامل خطر و ارجاع به واحد غربالگری
۴. ارجاع موارد کم شنوایی یکطرفه یا دو طرفه شناسایی شده در غربالگری برای آزمایش های تشخیصی
۵. پیگیری موارد و در صورت لزوم ارجاع برای انجام مداخلات درمانی
۶. پیگیری و استمرار مراقبت موارد شناسایی شده کم شنوا یا سخت شنوا
۷. ثبت اطلاعات در سامانه پرونده الکترونیک سلامت

۵.۴ واحد غربالگری

آزمایش های غربالگری شنوایی توسط شنوایی شناس مستقر در واحد غربالگری شنوایی مراکز بیمارستانی دارای بخش زایمان یا مراکز خدمات جامع سلامت مطابق شیوه نامه برنامه ادغام یافته غربالگری شنوایی انجام می پذیرد. شنوایی شناس (ادیولوژیست) منتخب به فردی گفته می شود که دارای مدرک کارشناسی معتبر در رشته شنوایی شناسی و گواهینامه دوره آموزشی برنامه شناسایی، تشخیص و مداخله به هنگام شنوایی نوزادان و کودکان کشور (مورد تأیید دفتر مدیریت بیماری های غیرواگیر، وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی) باشد.

نظر به محدودیت منابع و اهمیت اعتبار نتیجه آزمایش غربالگری، کارشناس شنوایی شناس آموزش دیده مستقر در مراکز خدمات جامع سلامت، موظف به غربالگری نوزادان و کودکان ارجاع شده توسط مراقب سلامت/ بهورز مطابق شیوه نامه معاونت بهداشت وزارت متبوع می باشد.

• لازم است برنامه ماهیانه حضور کارشناس شنوایی شناس در مراکز دارای واحد غربالگری، در معرض دید عموم قرار گیرد.

۵.۵ عنوان خدمت: تشخیص کم شنوایی / ناشنوایی نوزادان و کودکان

۵.۵.۱ استانداردهای سطح دوم ارجاع: آزمایش های تشخیصی شنوایی شناسی تست های تشخیصی در سطح دوم از ایه خدمات مراقبتی عبارتند از: ^۹ HP Tympanometry ، ^{۱۰} DPOAE ، ^{۱۱} ABR هوایی و استخوانی، ^{۱۲} ASSR و بررسی های رفتاری شامل ادیومتری تقویت دیداری و ...

^۹ High Probe Tone Tympanometry

^{۱۰} Distortion Product Otoacoustic Emission

^{۱۱} Air/Bone Conduction Auditory Brainstem Responses

^{۱۲} Auditory Steady State Responses

۵.۵.۱.۱ ادیومتری پاسخ های شنوایی ساقه مغز (ABR)

۱. اجرا در ابتدا با محرک کلیک صورت گیرد.

۲. با محرکات فرکانس گزیده انفجاری با دیوریشن بلند مانند Tone burst آزمایش در فرکانس های ۵۰۰ و ۱۰۰۰ هرتز اجرا شود.

۳. اجرای ABR به روش هدایت استخوانی (Bone Conduction) با استفاده از مولد استخوانی بجای هدفون، برای افتراق کم شنوایی های انتقالی از حسی عصبی انجام پذیرد.

۵.۵.۱.۲ تیمپانومتری با پروب تون فرکانس بالا High Frequency Probe Tone Tympanometry

تیمپانومتری یکی از مهمترین تست های شنوایی شناسی برای ارزیابی برنامه های غربالگری شنوایی نوزادان است. این آزمایش معمولاً با استفاده از صدای پروب ۲۲۶ هرتز انجام می شود. با این حال، در نوزادان کمتر از ۶ ماه، استفاده از این فرکانس صوتی پروب به دلیل ویژگی های متفاوت گوش میانی در مقایسه با بزرگسالان قابل اعتماد نیست از این رو اجرای تست تشخیصی تیمپانومتری با پروب تون فرکانس بالا (۱۰۰۰ Hz) در تشخیص اختلالات گوش میانی و پرده تیمپان نوزادان و کودکان ضروری است. گزارش تیمپانوگرام نوع An در نتایج این آزمایش نرمال تلقی شده و در غیر اینصورت در طبقه ناهنجار محسوب می شود.

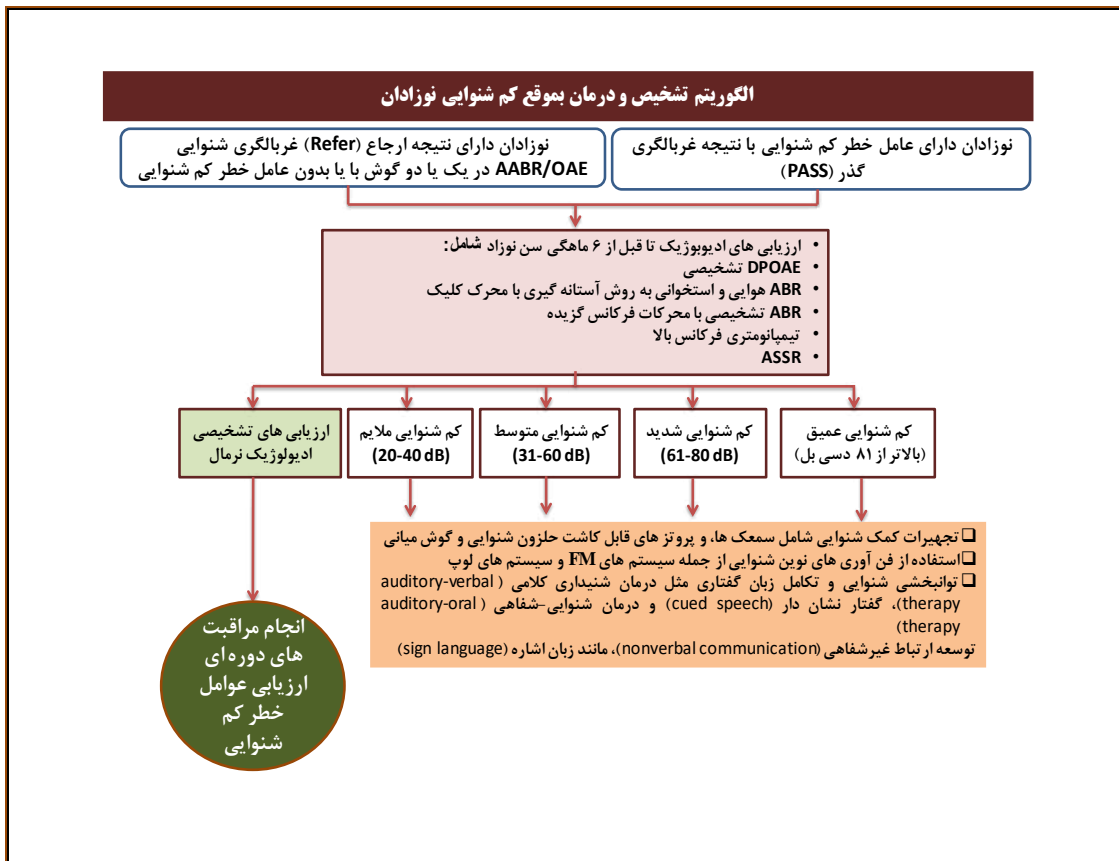
۵.۵.۱.۳ آزمایش تشخیصی گسیل های صوتی ناشی از اعوجاج گوش DPOAE

برای اجرای این آزمایش، کودک باید آرام بوده و بهتر است کودک درون گهواره و یا در آغوش مادر خواب باشد. پروب کوچکی درون گوش فرد قرار داده می شود و ترکیبی از دو تون خالص با اختلاف شدتی ۱۰ دسی بل در فرکانس های ۱، ۲، ۳ و ۴ کیلوهرتز به صورت مداوم درون گوش مورد آزمایش از طریق پروب پخش می شود. پاسخ های حلزون شنوایی به اصوات منتشره در مجرای شنوایی خارجی توسط میکروفن حساس درون پروب داخل گوش جمع آوری و ضبط می شود. سپس دستگاه با نرم افزار خاصی پاسخ گسیل های صوتی گوش را به صورت نموداری نشان می دهد که DP Gram نام دارد. معمولاً در این نمودار، پاسخ DPOAE به صورت نسبت سیگنال به نویز برای نواحی فرکانسی مختلف نشان داده می شود. حداقل SNR قابل قبول برای یک نوزاد در آزمایش DPOAE میزان SNR برابر با ۶ دسی بل و یا بیشتر می باشد. این میزان برای فرد بزرگسال در حد ۳ دسی بل است. عدم وجود پاسخ های DPOAE صرفاً به معنی بدی عملکرد و ناسالم بودن سلوهای مویی شنوایی نبوده و به همین دلیل انجام تست تیمپانومتری و معاینه اتوسکوپی مجرای شنوایی بمنظور اطمینان از صحت عملکرد گوش خارجی و گوش میانی ضروری می باشد. همچنین در نوزادانی که دارای رفلاکس معده و یا نحوه شیردهی نادرست کودک (شیر دهی به صورت خوابیده و افقی) می باشند بدلیل برگشت شیر در هنگام مکیدن کودک از طریق شیپور استنشاق به درون گوش میانی، و ایجاد پاسخ های کاذب منفی (ثبت نتیجه غیرطبیعی در تست DPOAE) باید در تفسیر نتایج آزمایش احتیاط لازم مبذول شود.

۵.۵.۱.۴ آزمایش تشخیصی پاسخ های حالت پایدار شنیداری ASSR

آزمایش ASSR را می‌توان به عنوان یک آزمایش الکتروفیزیولوژیک برای ثبت پاسخ های شنوایی مغز به محرک‌های شنوایی در نظر گرفت. هدف از اجرای تست ASSR، تخمین آستانه‌های شنوایی نوزاد است، که از طریق آن بتوان به وضعیت آستانه های شنوایی و یا میزان کم شنوایی و مداخله های توانبخشی زودهنگام پس از آن پی برد. همانگونه که در مورد آزمایش ABR صادق است، می‌توان از ASSR برای برآورد عینی آستانه شنوایی افراد استفاده کرد. بنابراین، کاربرد اصلی این آزمایش برای تعیین آستانه شنوایی و وضعیت عصب شنوایی نوزادان تازه متولد شده، نوزادان بستری در بخش مراقبت‌های ویژه نوزادان (NICU)، بیماران در وضعیت کما، افرادی که به دلیل ماهیت ویزیت خود مشکوک هستند (جبران خسارت کارگران، امور حقوقی، ادعاهای بیمه و غیره)، می‌باشد. فرکانس‌های ۵۰۰، ۱۰۰۰، ۲۰۰۰ و ۴۰۰۰ هرتز معمولاً به عنوان محرک‌های حامل آزمون ASSR استفاده می‌شوند. آزمایش ASSR در مقایسه با ABR توانایی ارسال دو یا چند فرکانس برای هر دو گوش را بطور همزمان برای تحریک عصب شنوایی دارا می‌باشد. بنابراین بوسیله این سیستم می‌توان در زمان کوتاهتر چندین فرکانس مربوط به شنوایی نوزاد و یا کودک را مورد ارزیابی و سنجش قرار دهد و بدین ترتیب در یک زمان کوتاه از نظر تشخیصی وضعیت آستانه های شنوایی کودک را در هر دو گوش برآورد نماید. از نظر مشخصه های تحریکی ASSR با استفاده از محرک‌های صوتی مکرر ارائه شده با سرعت تکرار بالا تحریک می‌شود، در حالی که ABR با استفاده از اصوات کوتاه با سرعت تکرار نسبتاً پایین ارائه می‌شود.

جدول ۵.۱ الگوریتم تشخیص و اقدامات توانبخشی به موقع کم‌شنوایی نوزادان و کودکان

۵.۶ ارجاع به سطوح بالاتر

نوزاد/ کودک براساس نتایج آزمایش‌های تشخیصی، و پس از معاینه توسط پزشک، در صورت لزوم به متخصص گوش، گلو و بینی (ENT) ارجاع می‌گردد. متخصص در صورت شک به منشا ژنتیکی کم‌شنوایی نوزاد/ کودک را به پزشک مشاور ژنتیک متصل به شبکه برنامه ژنتیک اجتماعی معاونت بهداشت و در صورت اکتسابی بودن کم‌شنوایی وی را برای مداخله درمانی یا توانبخشی به مراکز سطح سوم (مراکز کاشت حلزون شنوایی یا مراکز توانبخشی شنوایی) ارجاع می‌نماید. نتیجه اقدامات انجام شده بایستی در سامانه پرونده الکترونیک سلامت ثبت شده و مراقبت‌های دوره‌ای کودک ادامه یابد.

تذکر: مرکز بهداشت هر شهرستان موظف است فهرستی از کلینیک‌های دولتی و خصوصی که خدمات تشخیصی، درمانی و توانبخشی شنوایی را در هر منطقه ارائه می‌دهند، تهیه و در دسترس خدمت‌گیرندگان قرار دهد.

- تمامی اعضای تیم سلامت و پزشکی موظف به رعایت محرمانگی نتایج آزمایش‌ها و سایر اطلاعات شیرخوار/ کودک و خانواده وی می‌باشند.
- اعضای تیم سلامت و پزشکی موظف به ارجاع به مراکز شنوایی شناسی تایید شده توسط دانشگاه علوم پزشکی بوده و در این ارجاع انتخاب‌گیرنده خدمت را اعم از دسترسی، نزدیک بودن ... مدنظر قرار دهند. و از سهم‌خواهی خودداری نمایند.

۵.۷ عنوان خدمت: درمان و توانبخشی کم شنوایی/ناشنوایی نوزادان و کودکان

مطابق با اصول ذکر شده در بخش اول، مداخله در حالت ایده آل برای نوزادی با کم شنوایی شناسایی شده باید قبل از ۶ ماهگی آغاز شود. توصیه اکید بر آن است که کودک بمجرد شناسایی کم شنوایی از همان روزهای آغازین و بدون فوت وقت باید تحت برنامه های درمانی-توانبخشی شنوایی قرار گیرد. همه تلاش ها باید برای رسیدن به این هدف معطوف گردد. تصمیمات مربوط به مدیریت درمانی-توانبخشی کودکان مبتلا به کم شنوایی باید از طریق رویکرد مشورتی و خانواده محور اتخاذ شود. گزینه های مداخله مشتمل بر درمان توانبخشی با تاکید بر توسعه مهارت های تکامل زبانی به همراه موارد زیر است:

- استفاده از فناوری های شنوایی (سمعک یا پروتز های قابل کاشت شنوایی)؛
- یادگیری زبان اشاره، یا
- ترکیبی از موارد فوق.

علاوه بر اینها، والدین باید راهنمایی شوند تا فرزند خود را در یک برنامه آموزشی مناسب اولیه ثبت نام کنند.

۵.۸ استانداردهای خدمت

۵.۸.۱ آموزش

گزینه های نیروهای اجرایی برنامه ملی غربالگری، تشخیص و مداخله درمانی زودهنگام شنوایی تنها از میان کارشناسان شنوایی شناسی معرفی شده از سوی اداره بهزیستی شهرستان و یا شنوایی شناسان داوطلب معرفی شده از سوی انجمن علمی شنوایی شناسی ایران بر حسب ظرفیت اعلام شده مرکز بهداشت شهرستان در هر دانشگاه صورت پذیرد. آموزش این نیروها شامل دو بخش نظری و عملی باید انجام شود: این افراد بایستی در ابتدا دوره آموزشی نظری غربالگری، تشخیص و مداخله های درمانی و توانبخشی زودهنگام کم شنوایی نوزادان و کودکان در نظام پایه سلامت، در سطح دانشگاه علوم پزشکی استان محل خدمت را گذرانده و پس از موفقیت در امتحان پایان دوره نظری و عملی مجوز فعالیت در اجرای برنامه را کسب نمایند. محتوا و سرفصل های آموزشی دوره در قالب ۴۰ ساعت آموزش در اختیار دانشگاهها قرار داده می شود. مسئولیت آموزش مربیان ناظر شنوایی شناسی در سطح ستاد معاونت های بهداشتی دانشگاهها در شهرستانهای مربوطه، با اداره سلامت گوش و مراقبت از شنوایی ستاد وزارت بهداشت بوده و در این زمینه از ظرفیت های انجمن علمی شنوایی شناسی و اساتید، نخبگان و صاحب نظران دپارتمان های شنوایی شناسی دانشگاههای علوم پزشکی کشور با هدف آموزش مفید و موثرتر استفاده گردد. اداره سلامت گوش و شنوایی وزارت بهداشت همچنین مسئول پایش های دوره ای برنامه در سطح معاونت های بهداشت دانشگاهها نیز بوده و معاونت های بهداشتی در سطح دانشگاه مسئول پایش اجرای برنامه در سطوح پایین تر می باشند. مربیان ناظر آموزش دیده شنوایی شناس از این به بعد خود مسئول آموزش نیروهای شنوایی شناسی و مجریان برنامه ملی غربالگری شنوایی در سطح استحضاطی دانشگاه خود خواهند بود. هر یک از افراد آموزش دیده باید در انتهای آموزش های نظری خود،

حداقل تعداد ۲۰ مورد نوزاد را زیر نظر مربی ناظر شنوایی شناس و مورد تایید ستاد معاونت بهداشت دانشگاه، غربالگری شنوایی نموده و پس از کسب تجربه و آشنایی با فرایندهای تشخیصی و مداخله درمانی / توانبخشی زود هنگام، پس از تایید مرکز توسعه شبکه دانشگاه مربوطه، گواهینامه صلاحیت اجرای کار را کسب نمایند. گواهینامه صلاحیت اجرای غربالگری، تشخیص و توانبخشی زود هنگام در پایان آموزشها با امضاء معاون بهداشت دانشگاه و مدیر اداره سلامت گوش و شنوایی وزارت بهداشت به افراد اعطاء خواهد شد که الزاما باید در مراکز غربالگری، تشخیص و مداخله درمانی / توانبخشی در رویت عموم باشد.

۵.۸.۲ قراردادها

مرکز بهداشت هر شهرستان موظف به عقد قرارداد با کارشناس شنوایی شناس پس از یک ماه شروع به کار، در صورت رضایت رئیس مراکز ارایه خدمت می‌باشد. تاریخ قرارداد، از زمان شروع به کار شنوایی شناس محاسبه می‌گردد. نوع قرارداد می‌تواند بصورت خرید خدمت، اجاره و یا per case محاسبه و به شنوایی شناس مرکز طبق تعرفه خدمات غربالگری شنوایی همگانی نوزادان و کودکان و بر اساس ضرایب تعرفه ای درج شده در کتاب ارزش نسبی خدمات برای تست های غربالگری شنوایی همگانی نوزادان و کودکان که سالیانه توسط هیئت محترم وزیران ابلاغ می‌شود، پرداخت گردد.

۵.۸.۳ پایش و ارزشیابی

پایش برنامه در مراکز تحت پوشش دانشگاه های علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی وزارت متبوع، توسط یک تیم متشکل از کارشناس برنامه در واحد بیماریهای غیرواگیر و کارشناس برنامه کودکان در معاونت بهداشت دانشگاه / مرکز بهداشت شهرستان و کارشناس اداره بهزیستی شهرستان صورت می‌گیرد. در تیم پایش بیمارستانها یک کارشناس که توسط دفتر مربوطه در معاونت درمان معرفی می‌گردد، نیز حضور دارد.

۵.۸.۴ شاخص های ارزیابی برنامه

تعیین و محاسبه شاخص های هر برنامه به ارتقا کیفیت اجرای برنامه کمک شایانی می نماید و به علاوه نقاط ضعف و قوت اجرای برنامه را نیز آشکار می کنند و به مجریان این امکان را می دهد که با تعیین استراتژی های مناسب موجب پایداری نقاط قوت و بهبود نقاط ضعف اجرای برنامه شوند. در جدول زیر شاخص ها را ملاحظه می کنید.

جدول ۲. ۵ شاخص‌های برنامه پیشگیری و مراقبت از گوش و شنوایی نوزادان و کودکان

شاخص‌های کمی برنامه

مرحله آگاهسازی و آموزش
۱. تعداد مادران باردار و دختران جوان در سن ازدواج آموزش دیده در خصوص اختلالات شنوایی عوامل خطر و عوارض آن
مرحله غربالگری (سطح ۱)
۲. تعداد متولدین زنده طی شش ماه (نفر)
۳. تعداد نوزادان غربالگری شده با OAE قبل از یک ماهگی
۴. تعداد نوزادان غربالگری شده با OAE بعد از یک ماهگی
۵. تعداد نوزادان بانتيجه غربالگری OAE گذر (با عامل خطر)
۶. تعداد نوزادان بانتيجه غربالگری OAE گذر (بدون عامل خطر)
۷. تعداد نوزادان بانتيجه غربالگری OAE ارجاع (با عامل خطر)
۸. تعداد نوزادان بانتيجه غربالگری OAE ارجاع (بدون عامل خطر)
۹. تعداد نوزادان ارجاع شده به تست غربالگری نوبت دوم AABR قبل از یک ماهگی
۱۰. تعداد نوزادان ارجاع شده به تست غربالگری نوبت دوم AABR بعد از یک ماهگی
۱۱. تعداد نوزادان دارای عامل خطر در تست AABR با نتیجه گذر
۱۲. تعداد نوزادان بدون عامل خطر در تست AABR با نتیجه گذر
۱۳. تعداد نوزادان دارای عامل خطر در تست AABR با نتیجه ارجاع
۱۴. تعداد نوزادان بدون عامل خطر در تست AABR با نتیجه ارجاع
مرحله تشخیص (سطح ۲)
۱۵. تعداد نوزادان مراجعه کننده به مرحله تشخیص
۱۶. تعداد نوزادان مبتلا به کم شنوایی اثبات شده قبل از ۳ ماهگی
۱۷. تعداد نوزادان مبتلا به کم شنوایی اثبات شده بعد از ۳ ماهگی
۱۸. تعداد نوزادان مبتلا به کم شنوایی اثبات شده یکطرفه
۱۹. تعداد افراد با نتیجه اثبات شده دارای کم شنوایی ملایم
۲۰. تعداد افراد با نتیجه اثبات شده دارای کم شنوایی متوسط
۲۱. تعداد افراد با نتیجه اثبات شده دارای کم شنوایی شدید
۲۲. تعداد افراد با نتیجه اثبات شده دارای کم شنوایی عمیق
۲۳. تعداد افراد با نتیجه اثبات شده دارای کم شنوایی نوع حسی عصبی
۲۴. تعداد افراد با نتیجه اثبات شده دارای کم شنوایی نوع انتقالی
۲۵. تعداد افراد با نتیجه اثبات شده دارای کم شنوایی نوع آمیخته
مرحله مداخله درمانی/توانبخشی (سطح ۳)
۲۶. تعداد نوزادان تحت مراقبت مداخله ای توانبخشی قبل از ۶ ماهگی
۲۷. تعداد نوزادان تحت مراقبت مداخله ای توانبخشی بعد از ۶ ماهگی
۲۸. تعداد کودکان تحت مراقبت های دارویی

۲۹. تعداد کودکان تحت مراقبت های جراحی

۳۰. تعداد کودکان دریافت کننده سمک

۳۱. تعداد کودکان دریافت کننده پروتز کاشت حلزون شنوایی

جدول ۵.۳. فهرست گزارش های برنامه پیشگیری و مراقبت از گوش و شنوایی نوزادان و کودکان

عناوین گزارش های برنامه

مرحله غربالگری (سطح ۱)	
۱.	آمار کل نوزادان دارای نتیجه غربالگری شنوایی (OAE) قبل از یک ماهگی در سال پایه
۲.	آمار کل نوزادان دارای غربالگری شنوایی (OAE) بالاتر از یک ماهگی در سال پایه
۳.	آمار کل نوزادان دارای نتیجه "گذر" و یا مطلوب در غربالگری شنوایی نوبت اول (OAE) در سال پایه
۴.	آمار کل نوزادان دارای نتیجه "ارجاع" در غربالگری شنوایی نوبت اول (OAE) در سال پایه
۵.	آمار کل نوزادان دارای نتیجه گذر از غربالگری مرحله اول که دارای عامل خطر کم شنوایی هستند و نتیجه ارجاع در غربالگری شنوایی نوبت دوم (AABR) دارند، در سال پایه
۶.	آمار کل نوزادانی که مرحله غربالگری شنوایی نوبت دوم (AABR) مراجعه کرده اند (در سال پایه).
۷.	آمار نوزادانی که دارای هر یک از عوامل خطر کم شنوایی بوده اند (در سال پایه).
۸.	آمار همبستگی نتیجه ارجاع در تست غربالگری به روش AABR با نتایج عوامل خطر کم شنوایی در سال پایه
۹.	آمار همبستگی نتیجه ارجاع در تست غربالگری نوبت اول (OAE) با نتیجه ارجاع در غربالگری نوبت دوم (AABR) در سال پایه
۱۰.	آمار همبستگی نتیجه "گذر" در تست غربالگری نوبت اول (OAE) با نتیجه ارجاع در غربالگری نوبت دوم (AABR) در سال پایه
۱۱.	آمار نوزادانی که با نتیجه "گذر" در پایان مرحله دوم غربالگری بوده اند و مراقبت های بعدی را تا ۳ سالگی (مرحله غربالگری اجباری مقطع سنی دوم کودکان) دریافت کرده اند
مرحله تشخیص (سطح ۲)	
۱۲.	آمار کل نوزادانی که از مرحله غربالگری به مرحله تشخیص قطعی کم شنوایی ارجاع شده اند در سال پایه
۱۳.	آمار نوزادانی که دارای نتیجه ارجاع در غربالگری نوبت دوم (AABR) بوده اند و در مرحله تشخیص کم شنوایی آنها به اثبات رسیده است.

۱۴.	آمار نوزادانی که در مرحله تشخیصی دارای نتیجه OAE سالم بوده اند ولی در آزمایش ABR دارای درجات مختلفی از کم شنوایی بوده اند.
۱۵.	مقایسه آمار نوزادان دارای کم شنوایی اثبات شده به تفکیک درجه کم شنوایی در سال پایه نسبت به همان درجات کم شنوایی در سال های قبلی
۱۶.	آمار کل نوزادان با تشخیص قطعی کم شنوایی در سال پایه
۱۷.	آمار کل نوزادان با تشخیص قطعی کم شنوایی در یک گوش به تفکیک گوش کم شنوا در سال پایه
مرحله مداخله درمانی / توانبخشی (سطح ۳)	
۱۸.	آمار کل نوزادان با تشخیص قطعی کم شنوایی که برای مداخلات درمانی ارجاع شده اند در سال پایه
۱۹.	مقایسه آمار نوزادان دارای کم شنوایی اثبات شده تحت مداخله درمانی توانبخشی به تفکیک نوع درمان در سال پایه نسبت به همان نوع مداخله در سال های قبلی
۲۰.	آمار انواع خدمات مداخله درمانی/توانبخشی اجرا شده در نوزادان غربالگری شده در سال پایه بر اساس جدول ۵.۲
۲۱.	آمار نتیجه "مطلوب" در روند مداخله درمانی توانبخشی کودکان کم شنوا در سال پایه

۵.۸.۵ شاخص های فرآیندی برنامه

کلید شاخصه های برنامه در سطح دانشگاهی و ملی و برخی از آنها در سطح استانی و به تفکیک شهری و روستایی محاسبه و گزارش شوند.

شاخص ۱: اطلاع رسانی به مادران باردار

تعریف شاخص:

درصد زنان باردار آموزش دیده در باره اختلالات شنوایی، عوامل خطر و عوارض کم شنوایی در طی هر سال

نظام محاسبه شاخص:

تعداد زنان بارداری که درباره اختلالات شنوایی و عوارض آن آموزش دیده اند

$$100 \times \frac{\text{در صد زنان باردار آموزش دیده}}{\text{کل زنان باردار در همان منطقه}}$$

کل زنان باردار در همان منطقه

شیوه جمع آوری اطلاعات:

بررسی پرونده خانوار در سامانه پرونده الکترونیک

سطوح جمع آوری اطلاعات:

خانه بهداشت، مرکز بهداشتی درمانی روستایی و شهری، تسهیلات زایمانی، مطب، بخش زایمان

بیمارستان‌های خصوصی و دولتی

🚩 شیوه محاسبه شاخص:

تعیین درصد با استفاده از برنامه نرم افزاری آماری

🚩 معیار:

پوشش بیش از ۹۸٪ مطلوب است.

🚩 شیوه مداخله:

- آموزش در قالب حضوری و یا مجازی و آگاه سازی در خصوص غربالگری، عوامل خطر کم شنوایی، ارتقاء سواد سلامت گوش و شنوایی و مراقبت های مربوط به کم شنوایی
- نظارت بر اجرای موثر آموزش ها و ارزیابی

شاخص ۲: اجرای غربالگری شنوایی مرحله اول (OAE) قبل و پس از یک ماهگی به تفکیک در سال پایه (پوشش

برنامه)

🚩 تعریف شاخص:

درصد نوزادان و شیرخواران زیر یک ماه و پس از یک ماهگی، که آزمایش غربالگری شنوایی مرحله اول (OAE) در مورد آنها انجام شده است (متولدین زنده یک سال به تفکیک دانشگاه).

🚩 نظام محاسبه شاخص:

نوزادان دارای غربالگری OAE قبل/ بعد از یک ماهگی به تفکیک جنس و منطقه جغرافیایی

اجرای غربالگری شنوایی مرحله اول = $\frac{\text{کل متولدین زنده همان سال به تفکیک صورت کشوری و به تفکیک دانشگاه}}{100 \times}$

🚩 شیوه جمع آوری اطلاعات:

ثبت جاری اطلاعات و تکمیل فرم‌های آماری ماهانه از نوزادان غربالگری شده از نظر شنوایی

🚩 سطوح جمع آوری اطلاعات:

از سطح خانه‌های بهداشت، پایگاه‌های بهداشتی و تیم‌های سیار/ پایگاه بهداشتی درمانی شهری و روستایی/ مطب‌ها/

بیمارستان‌های دولتی و خصوصی یا (از سطوح ۱ و ۲) PHC

🚩 شیوه محاسبه شاخص:

تعیین درصد با استفاده از برنامه نرم افزاری آماری

🚩 معیار:

پوشش بیش از ۹۵٪ در هر دانشگاه

🚩 راهبردها:

- تجهیز مراکز غربالگری شنوایی
- آموزش و توجیه مسئولین بهداشتی و کارکنان واحدهای غربالگری شنوایی نوزادان برای اجرای برنامه
- اطلاع رسانی عمومی و آموزش والدین و مادران باردار در دوران بارداری
- جلب مشارکت بخش خصوصی در جهت مشارکت در اجرای برنامه و ارتقای دانش جامعه در مورد اختلالات شنوایی نوزادان
- الزام آرایه برگه انجام تست غربالگری برای صدور شناسنامه نوزاد با کمک سازمان ثبت احوال (در بعضی از استان‌ها بنا به صلاحدید مجریان برنامه در دانشگاه)

شاخص ۳: آمار نوزادان با نتیجه "گذر" و بدون عامل خطر کم شنوایی، قبل / بعد از یک ماهگی کودک، در غربالگری نوبت اول (OAE) در سال پایه

🚩 تعریف شاخص:

درصد اعلام نتیجه گذر و بدون عامل خطر کم شنوایی در غربالگری شنوایی نوبت اول (OAE) نوزادان

🚩 نظام محاسبه شاخص:

تعداد نتایج گذر، بدون عامل خطر در غربالگری شنوایی نوبت اول
$$100 \times \frac{\text{تعداد کل آزمایش‌های غربالگری انجام شده}}{\text{تعداد نتایج گذر، بدون عامل خطر در غربالگری شنوایی نوبت اول}}$$

🚩 شیوه جمع‌آوری اطلاعات:

داده‌ها از روی کارت غربالگری شنوایی استخراج و سپس در سامانه پرونده الکترونیک سلامت ثبت شود.

🚩 سطوح جمع‌آوری اطلاعات:

از واحد بیماری‌ها و مراکز غربالگری شنوایی منتخب

🚩 شیوه محاسبه شاخص:

استفاده از سامانه پرونده الکترونیک سلامت

🚩 معیار:

دریافت به هنگام بیش از ۹۰٪ قابل قبول است.

🚩 شیوه مداخله:

- آموزش
- نظارت
- پیگیری

شاخص ۴: آمار نوزادان با نتیجه گذر و دارای عامل خطر کم شنوایی، قبل / بعد از یک ماهگی کودک، در غربالگری

نوبت اول (OAE) که در سال پایه

🚩 تعریف شاخص:

درصد اعلام نتیجه گذر و دارای عامل خطر کم شنوایی در غربالگری شنوایی نوبت اول (OAE) نوزادان

🚩 نظام محاسبه شاخص:

تعداد نتایج گذر، دارای عامل خطر در غربالگری شنوایی نوبت اول

$$\times 100 = \frac{\text{تعداد کل آزمایش‌های غربالگری انجام شده}}{\text{درصد نتیجه گذر / ارجاع در غربالگری نوبت اول}}$$

🚩 شیوه جمع‌آوری اطلاعات:

داده‌ها از روی کارت غربالگری شنوایی استخراج و سپس در سامانه پرونده الکترونیک سلامت ثبت شود.

🚩 سطوح جمع‌آوری اطلاعات:

از واحد بیماری‌ها و مراکز غربالگری شنوایی منتخب

🚩 شیوه محاسبه شاخص:

استفاده از سامانه پرونده الکترونیک سلامت

🚩 معیار:

دریافت به هنگام بیش از ۹۰٪ قابل قبول است.

🚩 شیوه مداخله:

- آموزش

- نظارت
- پیگیری

شاخص ۵: آمار نوزادان با نتیجه ارجاع و بدون عامل خطر کم شنوایی ، قبل / بعد از یک ماهگی کودک،

در غربالگری نوبت اول (OAE) که در سال پایه

🚩 تعریف شاخص:

درصد اعلام نتیجه ارجاع و بدون عامل خطر کم شنوایی در غربالگری شنوایی نوبت اول (OAE) نوزادان

🚩 نظام محاسبه شاخص:

$$100 \times \frac{\text{تعداد نتایج ارجاع، بدون عامل خطر در غربالگری شنوایی نوبت اول}}{\text{تعداد کل آزمایش‌های غربالگری انجام شده}} = \text{درصد نتیجه گذر / ارجاع در غربالگری نوبت اول}$$

🚩 شیوه جمع‌آوری اطلاعات:

داده‌ها از روی کارت غربالگری شنوایی استخراج و سپس در سامانه پرونده الکترونیک سلامت ثبت شود.

🚩 سطوح جمع‌آوری اطلاعات:

از واحد بیماری‌ها و مراکز غربالگری شنوایی منتخب

🚩 شیوه محاسبه شاخص:

استفاده از سامانه پرونده الکترونیک سلامت

🚩 معیار:

دریافت به هنگام بیش از ۹۰٪ قابل قبول است.

🚩 شیوه مداخله:

- آموزش
- نظارت
- پیگیری

شاخص ۶: آمار نوزادان با نتیجه ارجاع و دارای عامل خطر کم شنوایی ، قبل / بعد از یک ماهگی کودک،

در غربالگری نوبت اول (OAE) که در سال پایه

تعریف شاخص:

درصد اعلام نتیجه ارجاع و دارای عامل خطر کم شنوایی در غربالگری شنوایی نوبت اول (OAE) نوزادان

نظام محاسبه شاخص:

$$\text{تعداد نتایج ارجاع، دارای عامل خطر در غربالگری شنوایی نوبت اول} \times 100 = \frac{\text{تعداد کل آزمایش‌های غربالگری انجام شده}}{\text{درصد نتیجه گذر / ارجاع در غربالگری نوبت اول}}$$

شیوه جمع‌آوری اطلاعات:

داده‌ها از روی کارت غربالگری شنوایی استخراج و سپس در سامانه پرونده الکترونیک سلامت ثبت شود.

سطوح جمع‌آوری اطلاعات:

از واحد بیماری‌ها و مراکز غربالگری شنوایی منتخب

شیوه محاسبه شاخص:

استفاده از سامانه پرونده الکترونیک سلامت

معیار:

دریافت به هنگام بیش از ۹۰٪ قابل قبول است.

شیوه مداخله:

- آموزش
- نظارت
- پیگیری

شاخص ۷: آمار نوزادان با نتیجه گذر و بدون عامل خطر کم شنوایی ، قبل / بعد از یک ماهگی کودک، در غربالگری

نوبت دوم (AABR) که در سال پایه

تعریف شاخص:

درصد اعلام نتیجه گذر و بدون عامل خطر کم شنوایی در غربالگری شنوایی نوبت دوم (AABR) نوزادان

نظام محاسبه شاخص:

تعداد نتایج گذر، بدون عامل خطر در غربالگری شنوایی نوبت دوم
 $100 \times \frac{\text{تعداد کل آزمایش‌های غربالگری انجام شده}}{\text{درصد نتیجه گذر در غربالگری نوبت دوم}}$

شیوه جمع‌آوری اطلاعات:

داده‌ها از روی کارت غربالگری شنوایی استخراج و سپس در سامانه پرونده الکترونیک سلامت ثبت شود.

سطوح جمع‌آوری اطلاعات:

از واحد بیماری‌ها و مراکز غربالگری شنوایی منتخب

شیوه محاسبه شاخص:

استفاده از سامانه پرونده الکترونیک سلامت

معیار:

دریافت به هنگام بیش از ۹۰٪ قابل قبول است.

شیوه مداخله:

- آموزش
- نظارت
- پیگیری

شاخص ۸: آمار نوزادان با نتیجه گذر و دارای عامل خطر کم شنوایی، قبل / بعد از یک ماهگی کودک، در غربالگری

نوبت دوم (AABR) که در سال پایه

تعریف شاخص:

درصد اعلام نتیجه گذر و دارای عامل خطر کم شنوایی در غربالگری شنوایی نوبت دوم (AABR) نوزادان

نظام محاسبه شاخص:

تعداد نتایج گذر، دارای عامل خطر در غربالگری شنوایی نوبت دوم
 $100 \times \frac{\text{تعداد کل آزمایش‌های غربالگری انجام شده}}{\text{درصد نتیجه گذر در غربالگری نوبت دوم}}$

🚩 شیوه جمع آوری اطلاعات:

داده ها از روی کارت غربالگری شنوایی استخراج و سپس در سامانه پرونده الکترونیک سلامت ثبت شود.

🚩 سطوح جمع آوری اطلاعات:

از واحد بیماری ها و مراکز غربالگری شنوایی منتخب

🚩 شیوه محاسبه شاخص:

استفاده از سامانه پرونده الکترونیک سلامت

🚩 معیار:

دریافت به هنگام بیش از ۹۰٪ قابل قبول است.

🚩 شیوه مداخله:

- آموزش
- نظارت
- پیگیری

شاخص ۹: آمار نوزادان با نتیجه ارجاع و بدون عامل خطر کم شنوایی ، قبل / بعد از یک ماهگی کودک،

در غربالگری نوبت دوم (AABR) که در سال پایه

🚩 تعریف شاخص:

درصد اعلام نتیجه ارجاع و بدون عامل خطر کم شنوایی در غربالگری شنوایی نوبت دوم (AABR) نوزادان

🚩 نظام محاسبه شاخص:

$$\text{تعداد نتایج ارجاع، بدون عامل خطر در غربالگری شنوایی نوبت دوم} \\ \times 100 = \frac{\text{درصد نتیجه ارجاع در غربالگری نوبت دوم}}{\text{تعداد کل آزمایش های غربالگری انجام شده}}$$

🚩 شیوه جمع آوری اطلاعات:

داده ها از روی کارت غربالگری شنوایی استخراج و سپس در سامانه پرونده الکترونیک سلامت ثبت شود.

🚩 سطوح جمع آوری اطلاعات:

از واحد بیماری ها و مراکز غربالگری شنوایی منتخب

🚩 شیوه محاسبه شاخص:

استفاده از سامانه پرونده الکترونیک سلامت

🚩 معیار:

دریافت به هنگام بیش از ۹۰٪ قابل قبول است.

🚩 شیوه مداخله:

- آموزش
- نظارت
- پیگیری

شاخص ۱۰: آمار نوزادان با نتیجه ارجاع و دارای عامل خطر کم شنوایی ، قبل / بعد از یک ماهگی کودک،

در غربالگری نوبت دوم (AABR) که در سال پایه

🚩 تعریف شاخص:

درصد اعلام نتیجه ارجاع و دارای عامل خطر کم شنوایی در غربالگری شنوایی نوبت دوم (AABR) نوزادان

🚩 نظام محاسبه شاخص:

تعداد نتایج ارجاع، دارای عامل خطر در غربالگری شنوایی نوبت دوم
$$۱۰۰ \times \frac{\text{درصد نتیجه ارجاع در غربالگری نوبت دوم}}{\text{تعداد کل آزمایش‌های غربالگری انجام شده}}$$

🚩 شیوه جمع‌آوری اطلاعات:

داده‌ها از روی کارت غربالگری شنوایی استخراج و سپس در سامانه پرونده الکترونیک سلامت ثبت شود.

🚩 سطوح جمع‌آوری اطلاعات:

از واحد بیماری‌ها و مراکز غربالگری شنوایی منتخب

🚩 شیوه محاسبه شاخص:

استفاده از سامانه پرونده الکترونیک سلامت

🚩 معیار:

دریافت به هنگام بیش از ۹۰٪ قابل قبول است.

🚩 شیوه مداخله:

- آموزش

- نظارت
- پیگیری

شاخص ۱۱: آمار نوزادان با نتیجه ارجاع در غربالگری نوبت دوم (AABR) نسبت به آمار نتایج گذر و دارای عامل

خطر کم شنوایی در مرحله اول غربالگری با OAE در سال پایه

🚩 تعریف شاخص:

درصد اعلام نتیجه ارجاع در غربالگری نوبت دوم (AABR) نوزادان نسبت به تعداد نتایج گذر و دارای عامل خطر کم شنوایی

در مرحله اول غربالگری با تست OAE

🚩 نظام محاسبه شاخص:

تعداد نتایج ارجاع در غربالگری نوبت دوم با AABR

$$\times 100 = \frac{\text{درصد نتیجه گذر در غربالگری نوبت دوم}}{\text{تعداد کل نتایج گذر، دارای عامل خطر در غربالگری شنوایی نوبت اول}}$$

تعداد کل نتایج گذر، دارای عامل خطر در غربالگری شنوایی نوبت اول

🚩 شیوه جمع آوری اطلاعات:

داده ها از روی کارت غربالگری شنوایی استخراج و سپس در سامانه پرونده الکترونیک سلامت ثبت شود.

🚩 سطوح جمع آوری اطلاعات:

از واحد بیماری ها و مراکز غربالگری شنوایی منتخب

🚩 شیوه محاسبه شاخص:

استفاده از سامانه پرونده الکترونیک سلامت

🚩 معیار:

دریافت به هنگام بیش از ۹۰٪ قابل قبول است.

🚩 شیوه مداخله:

- آموزش
- نظارت
- پیگیری

شاخص ۱۲: آمار نوزادانی که دارای حداقل یک عامل خطر کم شنوایی در ۳-۵ روزگی بوده اند.

تعریف شاخص:

درصد اعلام تعداد نوزادانی که دارای حداقل یک عامل خطر کم شنوایی در ۳-۵ روزگی بوده اند

نظام محاسبه شاخص:

$$\text{درصد نوزادان دارای حداقل یک عامل خطر کم شنوایی در ۳-۵ روزگی} = \frac{\text{تعداد کل نوزادان غربالگری شده}}{\text{تعداد نوزادان دارای عامل خطر}} \times 100$$

شیوه جمع آوری اطلاعات:

داده ها از روی شرح حال نوزاد و کارت غربالگری شنوایی استخراج و سپس در سامانه پرونده الکترونیک سلامت ثبت شود.

سطوح جمع آوری اطلاعات:

از واحد بیماری ها و مراکز غربالگری شنوایی منتخب

شیوه محاسبه شاخص:

استفاده از سامانه پرونده الکترونیک سلامت

معیار:

دریافت به هنگام بیش از ۹۰٪ قابل قبول است.

شیوه مداخله:

- آموزش
- نظارت
- پیگیری

شاخص ۱۳: آمار نوزادانی که دارای حداقل یک عامل خطر کم شنوایی در ۱۴-۱۵ روزگی بوده اند.

تعریف شاخص:

درصد اعلام تعداد نوزادانی که دارای حداقل یک عامل خطر کم شنوایی در ۱۴-۱۵ روزگی بوده اند

نظام محاسبه شاخص:

$$\text{درصد نوزادان دارای حداقل یک عامل خطر کم شنوایی در ۱۴-۱۵ روزگی} = \frac{\text{تعداد کل نوزادان غربالگری شده}}{\text{تعداد نوزادان دارای عامل خطر}} \times 100$$

🚩 شیوه جمع آوری اطلاعات:

داده ها از روی شرح حال نوزاد و کارت غربالگری شنوایی استخراج و سپس در سامانه پرونده الکترونیک سلامت ثبت شود.

🚩 سطوح جمع آوری اطلاعات:

از واحد بیماری ها و مراکز غربالگری شنوایی منتخب

🚩 شیوه محاسبه شاخص:

استفاده از سامانه پرونده الکترونیک سلامت

🚩 معیار:

دریافت به هنگام بیش از ۹۰٪ قابل قبول است.

🚩 شیوه مداخله:

- آموزش
- نظارت
- پیگیری

شاخص ۱۴: تعداد شیرخواران ارجاع شده از مرحله غربالگری به مراکز تشخیصی در قبل و پس از ۳ ماهگی

🚩 تعریف شاخص:

درصد نوزادان دارای نتیجه ارجاع (Refer) در آزمایش غربالگری نوبت دوم با AABR (قبل و پس از ۳ ماهگی) به مراکز تشخیصی کم شنوایی

🚩 نظام محاسبه شاخص:

تعداد نوزادان دارای نتیجه ارجاع در غربالگری دوم
درصد نوزادان ارجاع شده به مراکز تشخیصی در قبل و پس از ۳ ماهگی = $\frac{\text{تعداد نوزادان ارجاع شده به مراکز تشخیصی در قبل و پس از ۳ ماهگی}}{\text{تعداد کل نوزادان غربالگری شده}} \times 100$

🚩 شیوه جمع آوری اطلاعات:

از طریق پیگیری سامانه پرونده الکترونیک سلامت و کارت غربالگری شنوایی استخراج می شود.

🚩 سطوح جمع آوری اطلاعات:

مرکز غربالگری شنوایی منتخب شهرستان و معاونت بهداشت دانشگاه

🚩 شیوه محاسبه شاخص:

تعیین درصد با استفاده از برنامه نرم افزاری آماری

🚩 معیار:

معیار ۱۰۰٪ مطلوب است.

🚩 راهبردها:

○ آموزش

○ نظارت

○ پیگیری

شاخص ۱۵: تعداد کودکان شیرخوار دارای نتیجه ارجاع در غربالگری نوبت دوم و با نتیجه کم شنوایی اثبات شده

در مرحله تشخیص قطعی (کل کم شنوایی ها)

🚩 تعریف شاخص:

درصد کودکان شیرخوار دارای نتیجه ارجاع در غربالگری نوبت دوم با AABR (قبل از ۳ ماهگی) که به مراکز تشخیصی کم شنوایی مراجعه کرده اند و کم شنوایی آنها به اثبات رسیده است.

🚩 نظام محاسبه شاخص:

تعداد نوزادان دارای کم شنوایی اثبات شده در مرحله تشخیص
 $100 \times \frac{\text{درصد نوزادان ارجاع شده به مراکز تشخیصی در قبل از ۳ ماهگی}}{\text{تعداد کل نوزادان غربالگری شده}}$

🚩 شیوه جمع آوری اطلاعات:

از طریق پیگیری سامانه پرونده الکترونیک سلامت و کارت غربالگری شنوایی استخراج می شود.

🚩 سطوح جمع آوری اطلاعات:

مرکز غربالگری شنوایی منتخب شهرستان و معاونت بهداشت دانشگاه

🚩 شیوه محاسبه شاخص:

تعیین درصد با استفاده از برنامه نرم افزاری آماری

🚩 معیار:

معیار ۱۰۰٪ مطلوب است.

🚩 راهبردها:

- آموزش
- نظارت
- پیگیری

شاخص ۱۶: تعداد کودکان شیرخوار دارای نتیجه کم شنوایی اثبات شده در مرحله تشخیصی به تفکیک درجه کم

شنوایی (ملایم، متوسط، متوسط تا شدید، شدید و عمیق) و گوش کم شنوا

📌 تعریف شاخص:

درصد کودکان شیرخوار دارای نتیجه کم شنوایی اثبات شده در مرحله تشخیصی به تفکیک درجه کم شنوایی (ملایم، متوسط،

متوسط تا شدید، شدید و عمیق و بر اساس جدول شماره ۲۰۱ صفحه ۱۰۴ مربوط به استانداردهای سازمان جهانی بهداشت)

📌 نظام محاسبه شاخص:

تعداد نوزادان دارای کم شنوایی اثبات شده (به تفکیک درجه)

$\times 100 = \frac{\text{تعداد نوزادان دارای کم شنوایی اثبات شده (به تفکیک درجه)}}{\text{تعداد کل نوزادان غربالگری شده}}$

تعداد کل نوزادان غربالگری شده

تعداد نوزادان دارای کم شنوایی اثبات شده (به تفکیک درجه)

$\times 100 = \frac{\text{تعداد نوزادان دارای کم شنوایی اثبات شده (به تفکیک درجه)}}{\text{تعداد کل نوزادان غربالگری شده}}$

تعداد کل نوزادان غربالگری شده

📌 شیوه جمع آوری اطلاعات:

از طریق پیگیری سامانه پرونده الکترونیک سلامت و کارت غربالگری شنوایی استخراج می شود.

📌 سطوح جمع آوری اطلاعات:

مرکز غربالگری شنوایی منتخب شهرستان و معاونت بهداشت دانشگاه

📌 شیوه محاسبه شاخص:

تعیین درصد با استفاده از برنامه نرم افزاری آماری

📌 معیار:

معیار ۱۰۰٪ مطلوب است.

📌 راهبردها:

- آموزش

- نظارت
- پیگیری

شاخص ۱۷: تعداد کودکان شیرخوار با پاسخ های OAE نرمال و نتیجه غیرطبیعی در آزمایش ABR تشخیصی

🚩 تعریف شاخص:

درصد کودکان شیرخواری که در آزمایش OAE تشخیصی سالم گزارش شده اند نسبت به کودکانی که نتیجه آزمایش ABR تشخیصی آنها غیر طبیعی و یا بدون پاسخ گزارش شده است.

🚩 نظام محاسبه شاخص:

$$100 \times \frac{\text{تعداد نوزادان با نتیجه غیرطبیعی در آزمایش ABR تشخیصی}}{\text{تعداد کل نوزادان با نتیجه سالم در آزمایش OAE}} = \text{درصد نوزادان با احتمال نوروپاتی شنوایی}$$

🚩 شیوه جمع آوری اطلاعات:

از طریق کارت غربالگری شنوایی در پیگیری از مراکز سطح ۲ و ۳ مراقبت های تشخیصی منتخب شنوایی در شهرستان و ثبت در پرونده الکترونیک سلامت و معاونت بهداشت دانشگاه

🚩 سطوح جمع آوری اطلاعات:

مرکز تشخیصی شنوایی شناسی منتخب شهرستان، پزشک منتخب متخصص گوش، گلو، بینی و معاونت بهداشت دانشگاه

🚩 شیوه محاسبه شاخص:

تعیین درصد با استفاده از برنامه نرم افزاری آماری

🚩 معیار:

معیار ۱۰۰٪ مطلوب است.

🚩 راهبردها:

- آموزش
- نظارت
- پیگیری

شاخص ۱۸: آمار تعداد کل کودکان شیرخوار با نتیجه قطعی کم شنوایی (با هر درجه و هر نوع به تفکیک گوش

مبتلا)

تعریف شاخص:

درصد کودکان شیرخواری که در مرکز تشخیصی کم شنوایی آنها با هر نوع و درجه به اثبات رسیده باشد.

🚩 نظام محاسبه شاخص:

$$100 \times \frac{\text{تعداد کل کودکان با کم شنوایی اثبات شده با هر نوع و درجه در سال پایه}}{\text{تعداد کل کودکان غربالگری شده}} = \text{درصد کل کم شنوایی ها در گوش چپ}$$
$$100 \times \frac{\text{تعداد کل کودکان با کم شنوایی اثبات شده با هر نوع و درجه در سال پایه}}{\text{تعداد کل کودکان غربالگری شده}} = \text{درصد کل کم شنوایی ها در گوش راست}$$

🚩 شیوه جمع آوری اطلاعات:

از طریق پیگیری سامانه پرونده الکترونیک سلامت و کارت غربالگری شنوایی استخراج می شود.

🚩 سطوح جمع آوری اطلاعات:

مرکز تشخیصی شنوایی شناسی منتخب شهرستان، پزشک منتخب متخصص گوش، گلو، بینی و معاونت بهداشت دانشگاه

🚩 شیوه محاسبه شاخص:

تعیین درصد با استفاده از برنامه نرم افزاری آماری

🚩 معیار:

معیار ۱۰۰٪ مطلوب است.

🚩 راهبردها:

- آموزش
- نظارت
- پیگیری

شاخص ۱۹: تعداد کودکان شیرخوار ارجاع شده از مرحله تشخیصی به مداخله درمانی / توانبخشی شنوایی قبل و

بعد از ۶ ماهگی

🚩 تعریف شاخص:

درصد نوزادان ارجاع شده با کم شنوایی اثبات شده از مرحله تشخیصی (قبل و پس از ۶ ماهگی) به مراکز سطح ۲ و ۳ برای انجام مراقبت های درمانی / توانبخشی شنوایی

🚩 نظام محاسبه شاخص:

تعداد ارجاعات کودکان شیرخوار با کم شنوایی به مراکز سطح ۲ و ۳
 $100 \times \frac{\text{درصد ارجاع کودکان به مراکز درمانی توانبخشی قبل و پس از ۶ ماهگی}}{\text{تعداد کل نوزادان غربالگری شده}}$

🚩 شیوه جمع آوری اطلاعات:

از طریق کارت غربالگری شنوایی در پیگیری از مراکز سطح ۲ و ۳ مراقبت های درمانی توانبخشی منتخب شنوایی در شهرستان و ثبت در پرونده الکترونیک سلامت و معاونت بهداشت دانشگاه

🚩 سطوح جمع آوری اطلاعات:

مراکز سطح ۲ و ۳ مراقبت های درمانی توانبخشی منتخب شنوایی در شهرستان و معاونت بهداشت دانشگاه

🚩 شیوه محاسبه شاخص:

تعیین درصد با استفاده از برنامه نرم افزاری آماری

🚩 معیار:

معیار ۱۰۰٪ مطلوب است.

🚩 راهبردها:

- آموزش
- نظارت
- پیگیری

شاخص ۲۰: تعداد کودکان شیرخوار تحت مراقبت های درمانی / توانبخشی شنوایی به تفکیک نوع مداخله

🚩 تعریف شاخص:

درصد کودکان شیرخوار دریافت کننده خدمات درمانی / توانبخشی شنوایی به تفکیک نوع مداخله (تجویز و فیتینگ انواع سمعک ها، پروتز کاشت حلزون شنوایی، اقدامات دارویی-جراحی و مداخلات توانبخشی شنوایی) قبل و بعد از ۶ ماهگی در مراکز سطح ۲ و ۳ منتخب کشور

🚩 نظام محاسبه شاخص:

تعداد کودکان شیرخوار تحت مراقبت درمانی توانبخشی
۱۰۰ × ----- = درصد مراقبت درمانی به تفکیک نوع مداخله قبل و پس از ۶ ماهگی
تعداد کل نوزادان غربالگری شده

🚩 شیوه جمع آوری اطلاعات:

از طریق کارت غربالگری شنوایی در پیگیری از مراکز سطح ۲ و ۳ مراقبت های درمانی توانبخشی منتخب شنوایی در شهرستان و ثبت در پرونده الکترونیک سلامت و معاونت بهداشت دانشگاه

🚩 سطوح جمع آوری اطلاعات:

مراکز سطح ۲ و ۳ مراقبت های درمانی توانبخشی منتخب شنوایی در شهرستان و معاونت بهداشت دانشگاه

🚩 شیوه محاسبه شاخص:

تعیین درصد با استفاده از برنامه نرم افزاری آماری

🚩 معیار:

معیار ۱۰۰٪ مطلوب است.

🚩 راهبردها:

- آموزش
- نظارت
- پیگیری

۵.۸.۶ شاخص های کیفی اجرای برنامه جهت پایش ها

فعالیت های مختلف برنامه غربالگری شنوایی نوزادان را می توان در ۳ گروه مجزا تقسیم بندی نمود. این فعالیت ها برای طراحی چک لیست های پایش برنامه مفید هستند.

۵.۸.۶.۱ فرآیندهای پیش از انجام آزمایش (غربالگری) ..... Pre-analytic Processes

این بخش فعالیت هایی که پیش از انجام آزمایش غربالگری شنوایی نوزاد در پایگاه غربالگری انجام می شود را در بر می گیرد.

الف. در پایگاه غربالگری شنوایی

(۱) انجام آموزش های عمومی، والدین و مادران باردار و دختران سن ازدواج

(۲) تعداد والدینی که از انجام غربالگری شنوایی نوزادشان اجتناب می نمایند و ذکر علت آن؟

(۳) تعداد نوزادانی که تحت غربالگری شنوایی قرار گرفته اند در مقایسه با تعداد نوزادان زنده متولد شده (بر اساس آمار ثبت

احوال)

- ۴) وجود تجهیزات غربالگری شنوایی نوزاد (دستگاه OAE و AABR) به همراه پروبها و الکترودهای مربوطه
- ۵) وجود فرمها و دفاتر گزارش دهی برنامه و تکمیل دقیق آنها (در صورتی که از سیستم نرم افزاری استفاده می شود، وجود نرم افزار و امکانات استفاده مناسب از آن)
- ۶) مدارک دال بر انجام غربالگری شنوایی نوزاد در موارد واجد شرایط بر اساس شیوه نامه برنامه
- ۷) مدارک دال بر ارسال آمار به هنگام به سطح بالاتر
- ۸) مدارک دال بر برگزاری دوره های بازآموزی برنامه شناسایی و مداخله به موقع کم شنوایی نوزاد
- ۹) و ...

۵.۸.۶.۲ فرآیندهای حین انجام آزمایش (غربالگری)..... Analytic Processes

در این بخش به بررسی و پایش کلیه فعالیت های مربوط به زمان انجام آزمون غربالگری شنوایی نوزاد پرداخته می شود.

- ۱) وجود شیوه نامه انجام آزمون غربالگری شنوایی
- ۲) وجود مدارک دال بر صحت، دقت، اعتبار و تکرار نتیجه آزمون غربالگری شنوایی
- ۳) Inter- assay and Intra- assay variability of standards and controls
- ۴) مدارک دال بر مناسب بودن عوامل خارجی موثر بر آزمون غربالگری مثل دمای محیط آزمایش و رعایت ساکت بودن در محیط آزمایش، کالیبره بودن تجهیزات مورد استفاده در انجام آزمون و ...
- ۵) مدارک دال بر نظارت کامل بر روند انجام آزمون غربالگری شنوایی توسط ادیولوژیست مربوطه
- ۶) مدارک دال بر اعلام فوری و به هنگام موارد مشکوک و غیر طبیعی به پایگاه منتخب تشخیصی شنوایی شناسی.
- ۷) و ...

۵.۸.۶.۳ فرآیندهای پس از انجام آزمایش (غربالگری)..... Post-analytic Processes

این بخش فعالیت هایی که پس از انجام آزمایش غربالگری شنوایی نوزاد به دست می آید را در بر می گیرد.

- ۱) آزمایش های غربالگری شنوایی بایستی قبل از اجرای سایر غربالگری ها مانند غربالگری تیروئید در مورد نوزاد اجرا شود.
- ۲) کیفیت و قابل استفاده بودن گزارش آزمایش شامل مشخص بودن گوش مورد آزمایش به تفکیک و نوع آزمایش انجام شده، تاریخ انجام غربالگری و تاریخ ارجاع برای اقدامات تشخیصی و نام مرکز تشخیصی به همراه مهر و امضای

ادیولوژیست مسئول برنامه و نتیجه کلی غربالگری در مواردی که دو تست OAE و AABR با هم اجرا می‌شود.

۳) امکان نگهداری به هنگام و دقیق نتایج آزمایش‌های غربالگری شنوایی نوزاد پس از انجام آزمایش و امکان دسترسی

سریع به اطلاعات مربوطه جهت انجام آزمایش مجدد احتمالی و یا اهداف پژوهشی

۴) مستندسازی دقیق نتایج آزمون‌های غربالگری، کنترل‌ها، و استانداردهای مورد استفاده

۵) اعلام به هنگام نتایج کلی آزمون‌های غربالگری شنوایی به ادیولوژیست و کارشناس برنامه (با چک زمان اعلام)

۶) کیفیت اعلام نتایج با توجه به شماره‌دار و مرتب بودن هویت نوزاد، خوانابودن، داشتن ستون ملاحظات و توضیحات،

نتایج آزمایشات، مشخص بودن نتایج مشکوک به کم‌شنوایی و عوامل خطر

۷) مدارک دال بر فراخوان موارد مشکوک به کم‌شنوایی در زمان مناسب (قید روز تشخیص کم‌شنوایی از زمان تولد نوزاد)

۸) تعداد موارد عدم پذیرش فراخوان و عدم انجام آزمایش‌های تایید تشخیص توسط والدین (Rejection Rate)

۹) مدارکی دال بر تشخیص قطعی کم‌شنوایی در زمان مناسب (قید روز تشخیص کم‌شنوایی از زمان تولد نوزاد)

۱۰) قید زمان شروع مداخله درمانی - توانبخشی به هنگام بر اساس شیوه نامه

۱۱) تعداد موارد شروع درمان برای کودکان مبتلا به کم‌شنوایی در بخش‌های دولتی و خصوصی

۱۲) تعداد موارد ادامه درمان در بخش‌های دولتی و خصوصی

۱۳) تعداد کارت گزارش برنامه شناسایی و مداخله به موقع شنوایی نوزادان که درست و کامل تکمیل شده است.

۱۴) تعداد موارد منفی کاذب ابتلا به کم‌شنوایی و ثبت اطلاعات مربوط به مورد بر اساس شیوه نامه برنامه (در مواردی که

غربالگری شده‌اند)

۱۵) تعداد بروز موارد مبتلا به کم‌شنوایی در نوزادانی که مورد غربالگری قرار نگرفته‌اند و علت عدم انجام غربالگری در

آنان

۱۶) و ...

۵.۸.۷ پژوهش‌های کاربردی

برای تاثیر بیشتر اجرای برنامه‌های کشوری نیاز به پژوهش‌های مفید و کاربردی وجود دارد و برای پژوهش‌های مفید نیز باید

اولویت‌های پژوهشی در زمینه‌های مختلف تعیین گردد. سپس با کمک نتایج حاصل از آنها سیاست‌گذاری‌های بهداشتی موثرتر

انجام خواهد شد.

موارد زیر در ابتدای برنامه و سپس در فواصل معین بعنوان ارزشیابی، در مناطقی که مجری برنامه هستند، بصورت تحقیقات پیشنهاد می‌گردد.

۵.۸.۸ اولویت‌های پژوهشی در این برنامه

۱. بررسی میزان بروز و شیوع ابتلا به کم‌شنوایی گذرا و دائمی در نوزادان در مناطق تحت پوشش دانشگاه های علوم پزشکی کشور
۲. بررسی عوامل خطر منتسب به بروز اختلالات شنوایی نوزادی و طراحی اقدامات مداخله‌ای در راستای اصلاح عوامل قابل تغییر
۳. بررسی میزان بروز ناتوانی یا معلولیت ناشی از اختلال شنوایی دائمی در کودکان زیر ۳ سال به تفکیک سن، جنس و منطقه جغرافیایی
۴. بررسی وضعیت مراقبت بیماران شناسایی شده در «برنامه ملی شناسایی و مداخله درمانی به موقع کم‌شنوایی نوزادان»
۵. بررسی میزان بروز اختلالات تکامل گفتاری و زبانی ناشی از کم‌شنوایی در نوزادان به تفکیک سن، جنس و منطقه جغرافیایی
۶. بررسی میزان اثربخش مداخلات زود هنگام درمانی توانبخشی نوزادان بر روی بهبود اختلالات تکامل گفتاری و زبانی کودک در قبل و پس از ۶ ماهگی به تفکیک سن، جنس و منطقه جغرافیایی
۷. تعیین میزان هزینه — اثربخشی و هزینه — سود ناشی از اجرای برنامه ملی شناسایی و مداخله درمانی به موقع کم‌شنوایی نوزادان در مقایسه با قبل از اجرای برنامه در مناطق مختلف کشور (Investment Case Ear and Hearing Care)
۸. ارزیابی امید به زندگی و محاسبه QALY در افراد مبتلا به کم‌شنوایی مادرزادی
۹. میزان حساسیت و اختصاصی بودن آزمایش های غربالگری شنوایی نوزادان و کودکان کشور
۱۰. ارزیابی عوامل خطر بروز اختلالات شنوایی نوزادان در دانشگاه های مختلف و در کشور
۱۱. ارزیابی اثربخشی کلی اجرای برنامه غربالگری شنوایی نوزادان در دانشگاه های مختلف و در کشور
۱۲. ارزشیابی وضعیت اجرای برنامه سلامت گوش و مراقبت از شنوایی نوزادان و کودکان در دانشگاه های مختلف و در کشور
۱۳. تجزیه و تحلیل وضعیت موجود سلامت گوش و مراقبت شنوایی نوزادان در دانشگاه های مختلف و در کشور

پیوست ها

پیوست ۱:

اجزای برنامه آموزشی غربالگری شنوایی نوزادان

تعیین مربیان

- افرادی که در برنامه غربالگری شنوایی مجاز به همکاری هستند، باید در ابتدا دوره آموزشی برنامه ملی پیشگیری و کنترل کم شنوایی را گذرانده و پس از ارزشیابی توسط متخصصان با تجربه گوش و شنوایی شناسی در اجرای تکنیک ها و شیوه های غربالگری تجربه لازم در این خصوص را کسب نمایند. این گواهینامه باید توسط اداره سلامت گوش و شنوایی دفتر مدیریت بیماری های غیرواگیر وزارت بهداشت نیز به تایید برسد. در خصوص آموزش ها فقط تخصص های شنوایی شناسی، متخصصان گوش، گلو، بینی و مدیران برنامه های غربالگری با تجربه متصل به شبکه ارائه خدمات الکترونیک سلامت دانشگاه های علوم پزشکی و انجمن علمی شنوایی شناسی مجاز به تدریس در این دوره ها هستند (به بند ۲.۲.۴ صفحه ۱۴ مراجعه شود).
- سازماندهی برنامه آموزشی "تربیت مربی" به افزایش تعداد کارآموزان غربالگری کمک می کند.

برنامه آموزش

- اجزای برنامه آموزشی باید دربر گیرنده موارد زیر باشد: روش های غربالگری و استفاده از تجهیزات، کالیبراسیون و نگهداری تجهیزات؛ بهینه سازی وضعیت غربالگری نوزاد؛ توضیح روش ها و نتایج آزمون و مستندسازی و گزارش.
- باید به روش های کنترل عفونت و مهارت های نگهداری نوزاد توجه شود.

ارتقاء و بروز رسانی آموزش ها

- در اجرا برنامه، آموزش های ضمن خدمت به طور منظم برای مجریان غربالگری انجام شود و پرسنل اجرایی برنامه باید شایستگی و مهارت های لازم را برای اجرای برنامه ملی پیشگیری و کنترل کم شنوایی نشان دهند.

کارآموزان باید حداقل یک دوره آموزشی اولیه را تکمیل کنند و شایستگی و مهارت آنها در زمینه های زیر

اثبات شوند:

- اصول و مزایای غربالگری شنوایی بر اساس شیوه نامه و الزامات برنامه را بدانند.
- روش های غربالگری شنوایی را بشناسند و مراحل مختلف اجرایی آنها را بدانند. حصول اطمینان از:

- فضایی آرام برای اجرای غربالگری؛
- وضعیت غربالگری ایده آل (مثلاً برای نوزادان، ترجیحاً در خواب یا وضعیت آرام)؛
- مراحل صحیح آماده سازی و تنظیم تجهیزات غربالگری؛
- جایگذاری صحیح پروب در گوش نوزاد (یعنی تأیید باز بودن کانال گوش).
- نحوه انجام غربالگری (استفاده و مراقبت از تجهیزات):
- انجام روزانه کالیبراسیون پروب و هدفون دستگاه غربالگر و بررسی این تجهیزات بمنظور حداقل رساندن خطاها،
برای مثال:
- بررسی اتصالات بشکل ضعیف و یا معیوب بین پروب و سخت افزار. یا
- بررسی مشکلات مربوط به انسداد احتمالی نوک پروب دستگاه با درگاه های بلندگو یا میکروفون
- سیاست ها و رویه های برنامه غربالگری شنوایی در مراکز بهداشتی و بیمارستان ها مطابق با الگوی ابلاغی استاندارد وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی.
- شناخت عوامل خطرات کم شنوایی و شناخت عوامل عاطفی و هیجانی والدین در مسیر اجرای برنامه غربالگری نوزاد.
- آگاهی از مراقبت ها و نگهداری عمومی از نوزادان در بخش های مختلف بیمارستانی، به ویژه خدمات NICU، در راستای سیاست ها و رویه های بیمارستانی.
- آگاهی از ثبت اسناد و مدارک پزشکی مندرج در پرونده نوزاد که مشتمل بر موارد زیر باشد:
  - اخذ رضایت نامه امضا شده؛
  - ثبت نتایج (مانند موارد گذر دوطرفه؛ ارجاع یکطرفه؛ ناقص؛ ارجاع دوطرفه)؛
  - روش غربالگری مورد استفاده (برای نمونه اجرای غربالگری TEOAE، غربالگری DPOAE، غربالگری AABR و غیره
  - ارجاع نوزاد به مراکز تشخیصی- و تعیین مرکز ارجاع در شبکه.
- بازخورد نتایج به والدین/سرپرست نوزاد و همچنین به سایر ذینفعان دستگاه بهداشت که مشتمل بر نکات زیر باشد:
  - توضیح در خصوص نتیجه غربالگری نوزاد- به عنوان مثال روشن نمودن مفهوم نتیجه مندرج روی کارت غربالگری، مراحل بعدی (مثلاً ارجاع به ارزیابی های تشخیصی برای نتیجه "ارجاع" یا پیگیری در مراقبت ای بعدی کودک و یا پیگیری انجام آزمایشات تشخیصی در مراقبت یک سالگی در مواردی که کودک دارای حداقل یک عامل خطر منسوب به کم شنوایی می باشد).
  - اطمینان از درک اهمیت پیگیری فوری والدین/سرپرست.

- در صورت مواجه شدن والدین/سرپرست نوزاد با نتیجه غربالگری "ارجاع"، بهترین واکنش چگونه است.
- گزارش و جمع آوری داده ها، با در نظر گرفتن:
  - محرمانه بودن اطلاعات و داده های غربالگری؛ و
  - مقررات/ قوانین مربوطه
- آموزش اجباری کارکنان در مراکز و پایگاههای بهداشتی و یا بیمارستان ها از قبیل:
  - اقدامات کنترل عفونت و بهداشت دست؛
  - امنیت؛ و
  - آموزش های ایمنی آتش نشانی
- حساسیت فرهنگی.

کم شنوایی در نوزادان و کودکان:

ملاحظات مربوط به ارائه دهندگان خدمات اولیه مراقبت کودکان

نوزادان و کودکان کمتر از ۳ سال با احتمال کم شنوایی در وهله نخست با وجود علائم ذیل مشخص می شوند:

- نگرانی والدین در مورد کم شنوایی فرزند
- در غربالگری شنوایی نوزادان با نتیجه مثبت یا ارجاع مشخص شده باشند
- واجد یک یا چند عامل خطر برای کم شنوایی، صرف نظر از نتیجه غربالگری باشند (به شاخص های خطر مراجعه کنید)
- نتایج تست های ادیولوژیک نشان دهنده کم شنوایی در یک یا هر دو گوش باشد

تمامی نوزادان و کودکان را در هر سنی حتی در بدو تولد می توان از نظر وضعیت سلامت شنوایی مورد آزمایش قرار داد: تاخیر در دریافت خدمات مراقبتی مربوط به مداخله درمانی می تواند منجر به آسیب های جدی در رشد زبان، کاهش سطح ارتباطات فردی و اجتماعی و عملکردهای تحصیلی کودک گردد. در مورد سطوح مراقبت برنامه شنوایی نوزادان ترتیب اعداد ۶-۳-۱ را همواره به خاطر داشته باشید :

- تا سن ۱ ماهگی، در صورت عدم انجام خدمت غربالگری شنوایی ضروری است کودک ظرف مدت ۲۴ ساعت ارجاع شده و حداکثر تا سن ۱ ماهگی نتیجه غربالگری شنوایی وی تعیین شده باشد.
- تا سن ۳ ماهگی، در صورتیکه نتیجه غربالگری شنوایی کودک مثبت (با نتیجه ارجاع) باشد و ارزیابی های شنوایی شناسی در مورد وی انجام نشده باشد، بلافاصله (ظرف ۲۴ ساعت) کودک باید به یک ادیولوژیست دارای صلاحیت ارجاع شود. وضعیت شنوایی باید از طریق ارزیابی های ادیولوژیک استاندارد تا قبل از ۳ ماهگی تایید شود.
- تا سن ۶ ماهگی در صورتیکه کم شنوایی تایید شد، ورود به خدمات مداخله زود هنگام درمانی کودک نباید به بعد از ۶ ماهگی موکول گردد.

نکته: هر گاه کودکی در غربالگری شنوایی دارای نتیجه منفی (سالم) گزارش شد ولی دارای عوامل خطر شناخته شده برای سلامت شنوایی در هر مرحله از مراقبت ها بود در آنصورت باید: وجود عوامل خطر آنها بررسی شده و کودک برای انجام آزمایش های تشخیصی ادیولوژیک مربوطه ارجاع گردد. کم شنوایی-دیر آغاز در هر زمانی پس از تولد می تواند اتفاق بیافتد این وضعیت صرفنظر از نتیجه منفی (سالم) غربال شنوایی نوزاد پس از تولد می تواند اتفاق افتد.

نکات اصلی برنامه

- ❖ تمامی نوزادانی که در غربالگری شنوایی دارای نتیجه مثبت یا ارجاع می باشند باید برای انجام ارزیابی های تشخیصی دقیق ادیولوژیک ارجاع شوند.
- ❖ هنگامی که هر درجه ای از کم شنوایی تشخیص داده شد (مثل کم شنوایی "موقت و یا گذرا" مربوط به شکاف کام) باید ظرف مدت ۷ روز کاری پس از تأیید کم شنوایی، جهت انجام مداخله درمانی زود هنگام شنوایی ارجاع صورت پذیرد.
- ❖ پیگیری مراقبت های مرتب و جاری برای تمام انواع کم شنوایی (چه بصورت "گذرا" و چه دائمی) می بایستی توسط ادیولوژیست دارای صلاحیت همراه با مراقبت های پزشکی انجام پذیرد.
- ❖ آن دسته از کودکانی که در غربالگری شنوایی بدو تولد خود دارای نتیجه گذر (سالم) بوده اند ولیکن واجد عامل خطر برای بروز کم شنوایی بوده اند، باید در مورد آنها اطمینان حاصل شود که حداقل یک بار در ۱۲ تا ۳۰ ماهگی تحت ارزیابی های تشخیصی ادیولوژیک قرار گرفته اند.
- ❖ صرف نظر از نتایج غربالگری شنوایی قبلی، تمامی نوزادان با یا بدون عوامل خطر باید از نظر مهارت های تکاملی شنوایی، شاخصه های تکامل زبانی و اختلالات گوش میانی در جریان مراقبت های بعدی کودک-سالم در مراکز و پایگاههای بهداشتی مورد پیگیری مراقبتی قرار گیرند.

ارزیابی تکامل کلامی - شنیداری کودک

مراحل رشد و تکامل کلامی-شنوایی در کودکان، با رشد متفاوتی رخ می دهد. در عین حال، اکثر کودکان در طول مسیر تکاملی خود، از مهارت های قابل تمایزی عبور می کنند. پاسخ های رفتاری به اصوات، با رشد جسمانی و عقلانی کودک پیچیده تر می شوند. این رفتارها با سطح بلوغ و سن کودک مطابقت دارد. مهارت های تکاملی قابل پیش بینی، از ساده تا پیچیده که در طول دوره های زندگی کودک اتفاق می افتند تحت عنوان راهنماهای تکاملی^{۱۳} خوانده می شوند. به عنوان مثال، یک کودک باید بتواند قبل از ۴-۶ ماهگی حروف تک هجایی را ادا نماید و قبل از ۷-۹ ماهگی حروف چند هجایی را در گفتار خود بکار برد و همچنین توانایی ساخت جملات ۲ کلمه ای را در ۱۸-۲۴ ماهگی داشته باشد. ارزیابی نمودارهای تکامل کلامی - شنیداری کودک نشان دهنده "جدول زمانی" تسلط بر این مهارت ها است که موید راهنمای تکامل کلامی شنیداری "هنجار" در کودک می باشد. با این حال، همواره به خاطر داشته باشید که تکامل کلامی-شنیداری کودکان متفاوت است و ممکن است تک تک کودکان در منطقه ای سریعتر از ناحیه دیگر تکامل نشان دهند.

در بخش زیر شیوه نامه کلی برای مراحل تکامل شنیداری، شناختی، گفتاری (مراحل تولیدی اصوات) و زبان (گوش دادن، درک و استفاده از کلمات) برای شما تشریح شده است. اکثر کودکان این مهارت ها را ظرف مدت شش ماه از زمان های ذکر شده نشان خواهند داد. در حقیقت، محدوده های زمانی همپوشانی داشته بدلیل تکامل تدریجی در یک محدوده و تقویت شنیداری-کلامی در محدوده های دیگر زمانی می باشد.

صدا، گفتار و زبان چه مفهومی دارند؟

صدا، گفتار و زبان ابزارهایی هستند که برای برقراری ارتباط افراد با یکدیگر از آنها استفاده می کنیم.

صدا: وقتی هوا از ریه های ما در حالت بازدم، بین تارهای صوتی در حنجره جریان پیدا می کند، باعث ارتعاش آنها شده و باعث تولید صدا می شود.

گفتار: همان تکلم و گفتگو کردن است، که یکی از راه های بیان زبان بشمار می آید. در گفتار، حرکت عضلات زبان، لب ها، فک و مجرای صوتی در حنجره بطور کاملاً هماهنگ برای تولید اصوات قابل تشخیص گفتاری که زبان را می سازند عمل می کنند.

زبان: مجموعه ای از قواعد مشترک می باشد که به افراد اجازه می دهد افکار خود را به شیوه ای معنادار بیان کنند. زبان ممکن است به صورت شفاهی یا نوشتاری، اشاره یا انجام حرکات در چهره مانند پلک زدن یا حرکات دهانی (لبها) بیان شود.

¹³ developmental milestones

چک لیست تکامل شنوایی و ارتباطی کودک

بدو تولد تا ۳ ماهگی		
☐ خیر	☐ بلی	به صداهای بلند واکنش نشان می دهد.
☐ خیر	☐ بلی	وقتی با او صحبت می شود آرام می شود یا لبخند می زند.
☐ خیر	☐ بلی	صدای والدین را می شناسد و در صورت گریه آرام می شود.
☐ خیر	☐ بلی	هنگام شیر خوردن، عمل مکیدن را در پاسخ به صدا شروع یا متوقف می کند.
☐ خیر	☐ بلی	زمزمه و اصوات خوشایند را ایجاد می کند.
☐ خیر	☐ بلی	برای نیازهای مختلف روش خاصی برای گریه کردن دارد.
☐ خیر	☐ بلی	وقتی شما را می بیند لبخند می زند.
۴ تا ۶ ماهگی		
☐ خیر	☐ بلی	اصوات را با چشمان خود دنبال می کند.
☐ خیر	☐ بلی	به تغییرات در لحن صدای شما پاسخ می دهد.
☐ خیر	☐ بلی	به اسباب بازی هایی که صدا تولید می کنند توجه می کند.
☐ خیر	☐ بلی	به موسیقی توجه می کند.
☐ خیر	☐ بلی	قان وقون، به شکلی شبیه به گفتار دارد و از اصوات مختلفی استفاده می کند، از جمله اصواتی که با p ، b ، و m شروع می شوند.
☐ خیر	☐ بلی	لبخند میزند.
☐ خیر	☐ بلی	هنگام هیجان یا ناراحتی قان وقون های آهنگین خاصی می کند.
☐ خیر	☐ بلی	هنگام تنهایی یا بازی با والدین اصوات نفس آلود غرغر مانند ایجاد می کند.
۷ ماهگی تا ۱ سالگی		
☐ خیر	☐ بلی	از بازی کردن با والدین لذت می برد.
☐ خیر	☐ بلی	می چرخد و در جهت صداها نگاه می کند.
☐ خیر	☐ بلی	وقتی با او صحبت می شود گوش می کند.
☐ خیر	☐ بلی	مفهوم کلمات رایجی مانند "لیوان" ، "کفش" یا "آبمیوه" را درک می کند.
☐ خیر	☐ بلی	به درخواست ها پاسخ می دهد ("بیا اینجا").
☐ خیر	☐ بلی	قان وقون با استفاده از اصوات بلند و کوتاه مانند "تاتا، آپ آپ، بی بی بی" دارد.
☐ خیر	☐ بلی	برای جلب توجه و حفظ آن از قان وقون آهنگین استفاده می کند.
☐ خیر	☐ بلی	با استفاده از حرکاتی مانند تکان دادن یا بالا بردن بازوها ارتباط برقرار می کند.
☐ خیر	☐ بلی	صداهای مختلف گفتار را تقلید می کند.
☐ خیر	☐ بلی	یک یا دو کلمه مانند "دادا" یا "ماما" را صداسازی می کند.
۱ تا ۲ سالگی		
☐ خیر	☐ بلی	چند قسمت از بدن را می شناسد و با درخواست می تواند به آنها اشاره کند.
☐ خیر	☐ بلی	دستورات ساده را دنبال می کند ("توپ را غل بده") و سوالات ساده را می فهمد ("کفشات کجاست؟").
☐ خیر	☐ بلی	از قصه ها، آهنگ ها و اشعار ساده لذت می برد.
☐ خیر	☐ بلی	به تصاویر، در صورت نامگذاری، در کتاب ها اشاره می کند.
☐ خیر	☐ بلی	کلمات جدید را به طور منظم به دست می آورد.

☐ خیر	☐ بلی	از چند سوال یک یا دو کلمه‌ای استفاده می‌کند («مامان کجاست؟» یا «به بگو بای بای؟»).
☐ خیر	☐ بلی	دو کلمه را کنار هم قرار می‌دهد.
☐ خیر	☐ بلی	از بسیاری از اصوات همخوان مختلف در ابتدای کلمات استفاده می‌کند.
۲ تا ۳ سالگی		
☐ خیر	☐ بلی	تقریباً برای همه چیز یک کلمه دارد.
☐ خیر	☐ بلی	از عبارات دو یا سه کلمه ای برای صحبت کردن و درخواست چیزها استفاده می‌کند.
☐ خیر	☐ بلی	از صداهای d, t, f, g, k و n استفاده می‌کند.
☐ خیر	☐ بلی	طوری صحبت می‌کند که برای اعضای خانواده و آشنایان قابل درک باشد.
☐ خیر	☐ بلی	وقتی از آنها بخواهید اشیاء را نام می‌برد یا به آنها توجه جلب می‌کند.
۳ تا ۴ سالگی		
☐ خیر	☐ بلی	وقتی از اتاق دیگری آنها را صدا می‌کنید به صدای شما پاسخ می‌دهند.
☐ خیر	☐ بلی	صدای تلویزیون یا رادیو را در همان سطح صوتی که اعضای دیگر خانواده می‌شنوند بدان توجه شنیداری دارند.
☐ خیر	☐ بلی	پاسخ سوالات ساده را می‌دهند مانند "کیه؟" "چی؟" "کجا؟" و "چرا؟"
☐ خیر	☐ بلی	در مورد فعالیت های مهدکودک، پیش دبستانی یا دوستان تو خانه حرف میزنند.
☐ خیر	☐ بلی	از جمله هایی با چهار کلمه یا بیشتر استفاده می‌کند.
☐ خیر	☐ بلی	بدون نیاز به تکرار بخش ها یا کلمات به راحتی صحبت می‌کنند.
۴ تا ۵ سالگی		
☐ خیر	☐ بلی	به یک داستان کوتاه توجه می‌کند و به سوالات ساده در مورد آن پاسخ می‌دهد.
☐ خیر	☐ بلی	بیشتر آنچه را که در خانه و مدرسه گفته می‌شود می‌شنود و می‌فهمد.
☐ خیر	☐ بلی	از جملاتی استفاده می‌کند که جزئیات زیادی را ارائه می‌دهد.
☐ خیر	☐ بلی	داستان هایی را بیان می‌کند که در حول و حوش موضوع می‌باشد.
☐ خیر	☐ بلی	به راحتی با سایر کودکان و بزرگسالان ارتباط برقرار می‌کند.
☐ خیر	☐ بلی	اکثر اصوات را بجز چند مورد بطور صحیح بیان می‌کنند.
☐ خیر	☐ بلی	از کلمات موزون استفاده می‌کند.
☐ خیر	☐ بلی	برخی از حروف و اعداد را نام می‌برد.
☐ خیر	☐ بلی	از دستور زبان بزرگسالان استفاده می‌کند.

این چک لیست بر اساس «کودک چگونه می‌شنود و صحبت می‌کند؟»، توسط انجمن گفتار-زبان-شنوایی آمریکا تهیه شده است

آموزش به والدین:

باید به والدین نوزادان و کودکان آموزش داد که حتی اگر شنوایی نوزاد طبیعی تشخیص داده شود لازم است فهرست زیر را نزد خود نگه دارند و هر چند وقت یکبار آن را مطالعه نموده، به هر مورد پاسخ «بله» یا «خیر» بدهند و در صورتی که به مورد مشکوک یعنی پاسخ «خیر» برخورد کردند، حتماً به مراقب سلامت/بهورز و یا شنوایی شناس خود مراجعه و اطلاع دهند.

۱.۲ جدول آموزش به والدین

سن کودک*	رفتار کودک	واکنش به صدا	صداسازی
بدو تولد	- کودک در مواجهه با صدای ناگهانی و بلند واکنش‌هایی بصورت بیدارشدن، توقف مکیدن یا پلک‌زدن را نشان می‌دهد و یا واکنش گریه از خود بروز می‌دهد.		
۱ ماهگی	- به صداهای طولانی مدت ناگهانی مثل جاروبرقی واکنش نشان می‌دهد. - با شروع سر و صدا مکث کرده و گوش می‌کند.		
۴ ماهگی	- با شنیدن صدای آشنا یا مادر آرام می‌گیرد و یا می‌خندد و با شنیدن صدای آشنا حتی اگر گوینده را نبیند، بطرف صدا توجه می‌کند.		- هنگامی که بیدار است، صدا ایجاد می‌کند.
۶ ماهگی			- صداهای شبیه خندیدن و صداهای بلند و موزیکال مانند آه، آو، در، آدا، وه ایجاد می‌کند.
۷ ماهگی	- فوراً بطرف صدای آشنا واکنش نشان می‌دهد و یا اگر سرگرم چیز دیگری نباشد به صداهای خیلی آهسته ایجاد شده، توسط اجسام عکس‌عمل نشان می‌دهد.		
۹ ماهگی	- فعالانه به صداهای آشنای رومزه گوش می‌دهد و صداهای خیلی آهسته ایجاد شده در اطراف را جستجو می‌کند.		- هنگامی که ارتباط دوست‌تانه یا اذیت‌کننده‌ای با کودک برقرار شود صداهایی را ایجاد می‌کند (مانند دادا، ماما) و همچنین تقلید سرفه کردن و ملچ‌ملچ کردن
۱۲ ماهگی	- به اسم خود عکس‌عمل نشان می‌دهد. - به کلماتی مثل نه و بای بای حتی اگر نبیند، پاسخ رفتاری می‌دهد. - اسباب‌بازی را بدون اینکه اشاره کنید، به شما می‌دهد.		- ممکن است یک یا دو کلمه قابل تشخیص را بکار برد و صداهای ساده مانند بلبل و مامان را تکرار می‌کند.
۱۸ ماهگی	- دستورات یک مرحله‌ای را اجرا می‌کند. - به ۱ تا ۳ قسمت از بدنش اشاره می‌کند.		- ۳ تا ۲۰ کلمه را بکار می‌برد.
۲ سالگی	- به ۵ قسمت از بدنش اشاره می‌کند. - حدود ۲۰۰ کلمه یا بیشتر را می‌فهمد.		- حداقل ۵۰ کلمه را بکار می‌برد.
۳ سالگی			- محدوده بسیار وسیعی از مجموعه لغات را بکار می‌برد. - می‌تواند با اشخاص ارتباط کلامی برقرار کند.

* منظور سنین ذکر شده در جدول و یا سنین کمتر از آن می‌باشد.

پیوست ۲:

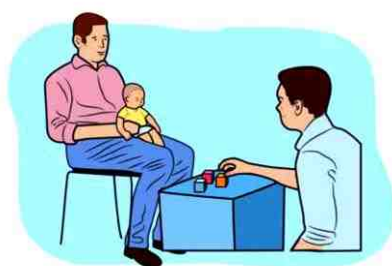
آزمایش حواس پرتی^{۱۴} برای شناسایی کم شنوایی کودکان

الزامات:

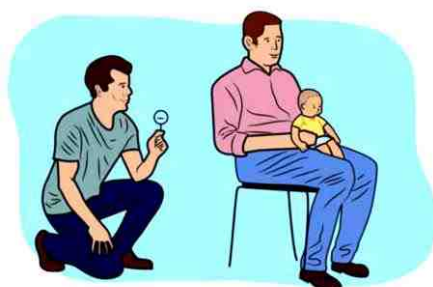
- برای اجرای آزمایش دو نفر باید همکاری داشته باشند. یکی از این افراد به عنوان حواس پرت کننده و دیگری به عنوان آزمایش کننده عمل می کنند.
- بلوک های چوبی رنگارنگ یا اسباب بازی های مشابه باید تهیه شود (اسباب بازی نباید صدا ایجاد کند).
- یک حوله یا ملحفه.
- جفجغه (در صورت وجود).

روش:

۱. مطمئن شوید که در یک اتاق ساکت هستید.
۲. کودک باید روی پاهای پدر و یا مادر بنشیند. باید از والدین خواسته شود که بی حرکت و ساکت بمانند.
۳. فرد حواس پرتگر باید با بلوک های چوبی (یا اسباب بازی های دیگر) جلوی نوزاد بنشیند (طبق شکل زیر)

۴. فرد آزمایش کننده باید پشت و کنار نوزاد بنشیند و جفجغه را نگه دارد. همچنین آزمایش کننده باید حدود یک متر با نوزاد فاصله داشته باشد.

نکات دیگر:

اگر جغغه در دسترس نباشد، آزمایشگر می تواند از صدای خود استفاده کند. بطور مثال از کف زدن یک بار با صدای متوسط استفاده کند و یا از سمت هر یک از گوش های کودک در هر طرف می تواند از صدایی با شدت کم

۵. فرد حواس پرتگر با نوزاد بازی می کند. مثلاً قرار دادن بلوک های چوبی روی هم.

۶. فرد حواس پرتگر بازی را متوقف می کند و بلوک ها (یا اسباب بازی) را با حوله یا ملحفه می پوشاند.

۷. فرد آزمایش کننده به آرامی جغغه را به مدت پنج ثانیه تکان می دهد. سر نوزاد باید به سمت منبع صوتی حرکت کند.

۸. آزمایش کننده به سمت پشت دیگر نوزاد حرکت می کند. مراحل ۵ تا ۷ تکرار می شود.

۹. مراحل ۵ و ۶ را تکرار کنید. هیچ صدایی ایجاد نکنید. کودک نباید سر خود را بچرخاند. این تأیید می کند که کودک در واقع به دلیل صدا سر خود را می چرخاند.

۱۰. اگر سر کودک نچرخد، می توان آزمایش را با صدای بلندتری تکرار کرد. در صورت عدم پاسخ، کودک باید برای اجرای

آزمایشات تشخیصی دقیق به نزد شنوایی شناس و متخصص گوش ارجاع داده شود.

پیوست ۳:

آزمایش شنوایی نجوا^{۱۵}

آزمایش غربالگری شنوایی نجوا باید تنها زمانی اجرا گردد که روش های استاندارد دیگر برای آزمایش در دسترس نباشند.

نحوه انجام آزمون غربالگری شنوایی نجوا^{۱۶}:

تصویر ۱: آزمون غربالگری شنوایی نجوا

آزمایش غربالگری شنوایی نجوا

۱ در حالی که شخص روی صندلی معاینه نشسته است، به اندازه یک بازو (تقریباً ۶۰-۷۰ سانتی متر) پشت بیمار بایستید. این وضعیت امکان لب خوانی را از بین می برد.

۲ گوش یک سمت را با فشار ملایم روی زبانه جلوی گوش (تراگوس) با خود انگشت مسدود کنید. از فرد بخواهید انگشت را به آرامی در یک حرکت دایره ای حرکت دهد.

۳ به فرد آزمایش شونده بگویید: «در حین انجام آزمایش شنوایی، از شما می خواهم گوشی را که آزمایش نمی شود بپوشانید، و سپس حروف و اعداد را با صدای بلند می گویم. با گذاشتن انگشت خود روی زبانه جلوی گوش، آن فشار داده و ببندید.»

قبل از عمل نجوای ترکیب عدد-حرف، نفس عمیقی بکشید و به طور کامل بازدم کنید.

۴ سپس یک ترکیب "عدد-حروف-عدد" را (مثلاً ۷-ک-۲).

¹⁵ Whisper Voice Test

¹⁶ Adapted from the University of California, San Francisco, United States of America

(<https://geriatrics.ucsf.edu/sites/geriatrics.ucsf.edu/files/2018-06/whisperstest.pdf>, accessed 18 May 2021).

از فرد آزمایش شونده بخواهید، آنچه را که می شنود تکرار کند

۵

۴-م-۱

۳-ج-۲

۵-ر-۱

۷-س-۲

اگر فرد آزمایش شونده با موفقیت ترکیب "عدد-حروف-عدد" را تکرار نمود، به آزمایش گوش دیگر بروید. اطمینان حاصل کنید که ترکیب عدد، حرف و عدد برای هر گوش متفاوت باشد.

۶

اگر فرد آزمایش شونده ناموفق بود، آزمایش را با ترکیبی از "حروف-عدد" متفاوت تکرار کنید. اگر شخص ۳ حرف و/یا عدد را در تلاش دوم آزمایش صحیح تکرار کند (از مجموع ۶ عدد یا حرف گفته شده برای هر گوش)، در آنصورت نتیجه آزمون به عنوان "گذر" و یا هنجار در آن گوش آزمایشی در نظر گرفته می شود.

۷

به یاد داشته باشید که نتایج را مستند کنید.

۸

کارت گزارش غربالگری، تشخیص و مداخله زودهنگام کم شنوایی نوزادان و شیرخواران کشور

نام مرکز غربالگری	نام مرکز تشخیص:	نام مرکز درمانی:																																						
استان: شهر: کد مرکز:	استان: شهر: کد مرکز:	استان: شهر: کد مرکز:																																						
نام کودک: سن کودک:	نام کودک: سن کودک:	نام کودک: سن کودک:																																						
شماره ملی مادر: تماس:	شماره ملی: تلفن تماس:	شماره ملی: تلفن تماس:																																						
مایل خطر ☐ دارد ذکر مایل خطر:	تاریخ مراجعه: تاریخ تکمیل تشخیص: آزمایشات انجام شده:																																							
<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th>آزمون</th> <th>تاریخ</th> <th>گوش</th> <th>گذر</th> <th>ارجاع</th> <th>ناکامل</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>AOAE</td> <td></td> <td>راست .....</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td>چپ .....</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>AABR</td> <td></td> <td>راست .....</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td>چپ .....</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> </tbody> </table>	آزمون	تاریخ	گوش	گذر	ارجاع	ناکامل	AOAE		راست						چپ				AABR		راست						چپ				<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th>تاریخ</th> <th>گذر</th> <th>ارجاع</th> <th>ناکامل</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> </tbody> </table>	تاریخ	گذر	ارجاع	ناکامل					<p>تاریخ شروع مداخله: روش مداخله منتخب: ☐ درمان طبی ☐ استفاده از سمعک ☐ توانبخشی شنوایی ☐ کاشت پروتز حلزون شنوایی ☐ گوش راست ☐ گوش چپ تاریخ انجام</p> <p>عمل کاشت حلزون شنوایی: تاریخ استفاده از سمعک: تعداد جلسات توانبخشی: ☐ نیاز به مداخلات تخصصی دیگر (گفتار درمانی، کاردرمانی، ...) ذکر نوع: توضیح: پزشک متخصص: تاریخ: مهر متخصص:</p> <p>تاریخ: کد پیگیری کننده: استان: نام و مهر مرکز</p>
آزمون	تاریخ	گوش	گذر	ارجاع	ناکامل																																			
AOAE		راست																																						
		چپ																																						
AABR		راست																																						
		چپ																																						
تاریخ	گذر	ارجاع	ناکامل																																					
<p>نتیجه کلی: ☐ نرمال ☐ کم شنوا</p> ☐ نیازی به ارجاع ندارد ☐ ارجاع برای توانبخشی شنوایی ☐ ارجاع برای کاشت حلزون شنوایی ☐ تجویز سمعک: گوش راست ☐ گوش چپ ☐ <p>تاریخ: مهر ادیولوژیست:</p>	<p>در صورت ارجاع نظر پزشک منتخب: تاریخ: مهر متخصص:</p> <p>تاریخ: کد پیگیری کننده: استان: نام و مهر مرکز</p>	<p>مهر ادیولوژیست ناظر:</p> <p>تاریخ: کد پیگیری کننده: استان: نام و مهر مرکز</p>																																						

توجه: کارت غربالگری بایستی توسط ادیولوژیست مجری غربالگری شنوایی نوزاد (در مرحله غربالگری و تشخیصی) تکمیل و پس از مهر و امضاء یک نسخه از آن به والدین کودک داده شود تا در هنگام مراجعه به مراکز بهداشتی توسط مراقب سلامت رویت و در سامانه پرونده سلامت ثبت گردد و همچنین در هر یک از سطوح بعدی ارجاع، شامل مراحل تشخیصی و انجام مداخلات درمانی و توانبخشی شنوایی کودک نیز در قسمت های مشخص شده روی کارت توسط متخصصین مربوطه تایید و مهر و امضا گردد. هریک از این مراحل بایستی توسط مراقب سلامت در پرونده الکترونیک سلامت کودک به ثبت برسد تا مراقبت های بعدی نیز انجام پذیرد.

۲.۱ جدول مقدار و درجه کم شنوایی

مقدار و درجه کم شنوایی بر اساس پیشنهاد سازمان جهانی بهداشت			
شنوایی در محیط ساکت	شنوایی در محیط پر سروصدا	طبقه آسیب شنوایی	سطح شنوایی گوش بهتر *(معیار دسی بل HL)
مشکلی ندارد، مگر آنکه صدا نزدیک و از طرف گوش با شنوایی ضعیف تر ارایه شود.	فرد ممکن است دچار مشکلاتی باشد / در گفتگوها شرکت می کند.	کم شنوایی یک طرفه	> ۲۰ دسی بل در گوش بهتر ≤ ۳۵ دسی بل در گوش بدتر
مشکلی در شنیدن آنچه گفته می شود وجود ندارد	فرد ممکن است دچار مشکلاتی باشد / در گفتگوها شرکت می کند.	ملازم	۲۰-۳۴
ممکن است در شنیدن اصوات هنجار (طبیعی) مشکل داشته باشد	فرد دچار مشکل شنوایی است ولی می تواند در مکالمات روزمره مشارکت داشته باشد.	متوسط	۳۵-۴۹
گفتار با صدای بلند را می تواند بشنود.	فرد مشکلات زیادی در شنیدن محاورات روزمره دارد	متوسط تا شدید	۵۰-۶۴
فقط وقتی نزدیک گوش او صحبت شود صداهای گفتاری بلند را می تواند تا حدودی بشنود.	مشکلات بسیار زیادی فرد در شنیدن محاورات روزمره دارد.	شدید	۶۵-۷۹
در همه حال مشکلات بسیار شدیدی در شنیدن دارد.	نمی تواند هر نوع صدای گفتاری و یا محاوره را بشنود.	عمیق	۸۰-۹۴

* میانگین فرکانس های ۵۰۰، ۱۰۰۰، ۲۰۰۰ و ۴۰۰۰ هرتز

Ref.: Lancet, Wilson et al (2017); [https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(17\)31073-5](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(17)31073-5)

۲.۲ میزان درجات آسیب شنوایی بر اساس پیشنهاد سازمان جهانی بهداشت

درجات توصیه شده آسیب شنوایی			
طبقه کم شنوایی	سطح آستانه شنوایی در گوش بهتر* (dBHL)	شنوایی در محیط سکوت	شنوایی در محیط سرو صدا
یکطرفه	< ۲۰ در گوش بهتر ≥ 35 در گوش بدتر	مشکلی ندارد مگر اینکه صدا در نزدیکی گوش کم شنوا باشد	ممکن است در پیگیری گفتار/شرکت در مکالمات روزمره، واقعاً مشکل داشته باشد
ملازم	۲۰ - ۳۴	در شنیدن آنچه گفته می شود مشکلی ندارد	ممکن است در پیگیری/شرکت در یک مکالمه واقعاً مشکل داشته باشید
متوسط	۳۵ - ۴۹	ممکن است در شنیدن صدای معمولی مشکل داشته باشد	در شنیدن و شرکت در مکالمه مشکل دارد
متوسط تا شدید	۵۰ - ۶۴	می تواند صدای بلند را بشنود	در شنیدن و شرکت در مکالمه مشکل زیادی دارد
شدید	۶۵ - ۷۹	می تواند مستقیماً گفتار بلند را در یک گوش بشنود	در شنیدن و شرکت در مکالمه بسیار مشکل دارد
عمیق	۸۰ - ۹۴	در شنوایی مشکل زیادی دارد	نمی تواند هیچ گفتاری را بشنود

*Averaged over frequencies 0.5, 1, 2 and 4 kHz

Ref.: Lancet, Wilson et al (2017); [https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(17\)31073-5](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(17)31073-5)

به نام خدا
چک لیست پایش عملکرد فنی

وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی
معاونت بهداشت دانشکده / دانشگاه علوم پزشکی
مرکز بهداشت شهرستان .....
مرکز خدمات جامع سلامت .....

زمان پایش (تاریخ.....)
(سال.....)

جمع امتیاز کسب شده:.....

اطلاعات کلی موجود توسط کارشناس شنوایی معاونت بهداشت دانشگاه / دانشکده در خصوص مراکز
ارائه خدمت

تعداد	
	لیست تعداد ادبولوژیست های مجری ارائه خدمت در سطح دانشگاه موجود است.
	لیست تعداد مراکز غربالگری شنوایی در سطح دانشگاه موجود است.
	لیست تعداد مراکز تشخیصی کم شنوایی در سطح دانشگاه موجود است.
	لیست تعداد مراکز مداخله درمانی / توانبخشی کم شنوایی در سطح دانشگاه موجود است.
	لیست تعداد دستگاه های غربالگری مجهز به OAE در سطح دانشگاه موجود است.
	لیست تعداد دستگاه های غربالگری مجهز به AABR در سطح دانشگاه موجود است.

۱- مشخصات کارشناسان برنامه در محیط (ستاد مرکز بهداشت / مراکز خدمات جامع سلامت):

ردیف	نام و نام خانوادگی	سن	مقطع و رشته تحصیلی	محل خدمت	سابقه کار

۲- پایش وضعیت شاخص های اجرای برنامه سلامت گوش و پیشگیری از کم شنوایی در سطح دانشگاه: (جمع امتیاز: ۱۵۰)

ردیف	عنوان	امتیاز	امتیاز کسب شده
۱	تهیه و در دسترس بودن اطلاعات و عوامل خطر مرتبط با آسیب شنوایی	۵	
۲	چگونگی تحلیل و تفسیر شاخص های آسیب شنوایی	۱۰	
۳	چگونگی مداخلات انجام شده برای بهبود وضعیت شاخص های آسیب شنوایی	۲۰	

۳. دو عامل خطر کم شنوایی دارای شیوع بالا در حوزه تحت پوشش خانه بهداشت / پایگاه بهداشتی (جمع امتیاز: ۵):

.....

۴- وضعیت پایش اجرای برنامه غربالگری / تشخیص و مداخله زود هنگام شنوایی نوزادان: (جمع امتیاز: ۶۰)

ردیف	عنوان در پایش	بله	خیر	امتیاز	ملاحظات
۱	جلسه با معاون محترم بهداشتی و تبادل اطلاعات در خصوص انجام غربالگری شنوایی نوزادان و کودکان انجام شده است.			۳	
۲	مستندات فعالیت های برنامه در بارگذاری سامانه برنامه عملیاتی موجود است.			۳	
۳	مستندات جلسه برای هماهنگی و رفع نقطه نظرات با سازمان بهزیستی آن استان موجود است			۳	
۴	مستندات جلسه هماهنگی سالیانه (با حضور بهداشت خانواده، گسترش شبکه، مسئولین برنامه و همکاران بهزیستی ...) موجود است.			۳	
۵	آیا آمار و شاخص های برنامه موجود است؟			۳	
۶	آیا دستورالعمل و متون آموزشی برنامه موجود است؟			۳	
۷	مستندات آموزش برنامه و ارائه دستورالعمل به کارشناسان محیطی موجود است.			۲	
۸	آیا آمار تعداد موالید شهرستان و تعداد موالید در استان در سال موجود است.			۳	
۹	آیا آمار پوشش برنامه غربالگری کم شنوایی نوزادان و کودکان در سال پایه موجود است؟			۳	
۱۰	آیا میزان پوشش خدمات تشخیصی کم شنوایی به تفکیک نوع، میزان و یکطرفه بودن کم شنوایی ها موجود است؟			۳	
۱۱	آیا میزان پوشش خدمات درمانی توانبخشی اجرای برنامه توسط مراکز منتخب کاشت حلزون شنوایی، مراکز شنوایی شناسی و مراکز توانبخشی شنوایی موجود است؟			۳	
۱۲	آیا در مورد صدور برگه نتایج غربالگری شنوایی به والدین نوزاد و یا کودک در مراکز غربالگری شنوایی اقدامی انجام شده است؟			۳	
۱۴	آیا لیست مراکز غربالگری ، تشخیص، و مداخله درمانی توانبخشی کم شنوایی در سطح شهرستان موجود است؟			۳	
۱۵	آیا لیست تعداد دستگاه های غربالگری مجهز به OAE، AABR در سطح شهرستان موجود است؟			۲	
۱۶	آیا تعداد ادیولوژیست های شاغل در بخش دولتی و خصوصی در سطح شهرستان موجود است؟			۳	
۱۹	آیا جلسات آموزشی در ارتباط با اهمیت کم شنوایی، ناشنوایی و لزوم انجام غربالگری نوزادان برای مادران			۳	

			باردار، مسئولین محلی، رابطین بهداشت اجرا شده است؟	
	۳		آیا گزارش برنامه های آموزش همگانی: در بزرگداشت روز جهانی شنوایی (کارناوال، فعالیت بدنی، نمایش، مسابقات نقاشی، عروسکی...) و سایر اقدامات انجام شده است؟	۲۱
	۳		آیا گزارش پیش از مراکز تابع انجام غربالگری شنوایی نوزادان موجود است؟	۲۲
	۲		آیا بحث در زمینه کمبود نیروی انسانی و غیره ... انجام شده است؟	۲۴
	۳		آیا فرم های آماری و فرم های ثبت مشخصات دریافت کننده خدمت و فعالیت ها و تجهیزات مورد نیاز غربالگری موجود است؟	۲۵
	۳		آیا آمار غربالگری و مراقبت از بیماران به صورت ماهیانه به مرکز بهداشت شهرستان گزارش شده است؟	۲۶
جمع امتیاز (۶۰)				

امتیاز کل: .....

1. Hearing screening: considerations for implementation. Geneva: World Health Organization; 2021. Licence: CC BY-NC-SA 3.0 IGO.
  2. U.S. Department of Health and Human Services. National Institutes of Health NIDCD Fact Sheet, Hearing and Balance NIDCD. Website at <http://www.nidcd.nih.gov>.
  3. WHO. Community-based rehabilitation: promoting ear and hearing care through CBR. 1 ed. Geneva: WHO Press; 2012.
  4. Supplement to: Wilson B S, Tucci D L, Merson M H, O'Donoghue G M. Global hearing health care: new findings and perspectives. Lancet 2017; published online July 10. [http://dx.doi.org/10.1016/S0140-6736\(17\)31073-5](http://dx.doi.org/10.1016/S0140-6736(17)31073-5).
  5. Wilson BS, Tucci DL, Merson MH, O'Donoghue GM. Global hearing health care: new findings and perspectives. Lancet. 2017 Dec 2; 390(10111):2503-2515. doi: 10.1016/S0140-6736(17)31073-5. Epub 2017 Jul 10. Review. PMID: 28705460.
  6. Addressing the rising prevalence of hearing loss. Geneva: World Health Organization; 2018. Licence: CC BY-NC-SA 3.0 IGO.
  7. Healthy Hearing Program Universal Newborn Hearing Screening: Protocols and Guidelines [database on the Internet]. [Queensland government. 2009 [cited. Available from: <http://www.health.qld.gov.au/healthyhearing/pages/protocols.asp>.
  8. American Speech-Language-Hearing Association (ASHA). (2005) How Does Your Child Hear and Talk? <https://www.asha.org/public/speech/development/chart/>
  9. National Institute on Deafness and Other Communication Disorders/NIDCD. (2001) Speech and Language Developmental Milestones. <https://www.nidcd.nih.gov/health/speech-and-language>
  10. Tuohy, J., Brown, J., Mercer-Moseley, C. (2005) St. Gabriel's curriculum for the development of audition, language, speech, cognition, early communication, social interaction, fine motor skills, gross motor skills: A guide for professionals working with children who are hearing impaired (birth to six years). 2nd ed. Sydney: St. Gabriel's Auditory-Verbal Early Intervention Centre. <https://www.worldcat.org/title/st-gabriels-curriculum-for-the-development-of-audition-language-speech-cognition/oclc/51629206>
  11. Farhadi M, Mahmoudian S, Mohammad K, Daneshi A. The pilot study of a nationwide neonatal hearing screening in Iran: Akbarabadi and Mirzakouchak- Khan Hospitals in Tehran (June 2003-October 2004) Hakim Research Journal 2006 9(3): 65-75. URL http://hakim.hbi.ir/browse.php?a_code=A-10-5-24&slc_lang=en&sid=1.
  12. Shafayetullah KM, Gopal Datta P, Abdullah M. National Strategy on Prevention of Deafness and Hearing Impairment in Bangladesh: 2011-2016. Dhaka; 2011 Contract No.: Document Number.
  13. Oudesluis-Murphy AM, van Straaten HL, Ens-Dokkum MH, Kauffman-de Boer MA. [Neonatal hearing screening]. Ned Tijdschr Geneesk. 2000 1-594(13) 44
۱۴. محمودیان سعید، علاءالدینی فرشید، فیروزبخت محسن، اسماعیلزاده منصور، رحیمی فرزاد، امیرجباری شیرین. گزارش طرح بررسی دقت برنامه ملی شناسایی و مداخله به موقع کم‌شنوایی نوزادان کشور، دفتر مدیریت بیماری‌های غیرواگیر، برنامه ملی سلامت گوش و شنوایی، انتشارات وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی. (تیرماه ۱۳۹۶)
۱۵. محمودیان سعید، علاءالدینی فرشید، فیروزبخت محسن، اسماعیلزاده منصور، رحیمی فرزاد، امیرجباری شیرین. گزارش طرح بررسی هزینه / سود و هزینه / اثربخشی برنامه ملی شناسایی و مداخله به موقع کم‌شنوایی نوزادان کشور، دفتر مدیریت بیماری‌های غیرواگیر، برنامه ملی سلامت گوش و شنوایی، انتشارات وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی. (مردادماه ۱۳۹۶)
۱۶. محمودیان سعید، شمس محسن. گزارش طرح تدوین ابزار، سنجش سواد سلامت گوش و شنوایی در جوانان و نوجوانان ایرانی، و طراحی مداخله برای ارتقای آن در کشور (از تیرماه ۱۳۹۴ تا شهریور ۱۳۹۶). دفتر مدیریت بیماری‌های غیرواگیر، برنامه ملی سلامت گوش و شنوایی، انتشارات وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی. (مردادماه ۱۳۹۶)

۱۷. محمودیان سعید، فرهادی محمد، برکاتی سیدحامد، مسیبی مریم، گوهری نسرین. گزارش طرح بررسی بررسی مقایسه‌ای غربالگری کم‌شنوایی کودکان با استفاده از دو روش تست نجوا و ادیومتری تون خالص، دفتر مدیریت بیماری‌های غیرواگیر، برنامه ملی سلامت گوش و شنوایی، انتشارات وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی. (۱۳۹۵)
۱۸. محمودیان سعید، شمس محسن، فرهادی محمد و همکاران. مراقبت‌های اولیه گوش و شنوایی (راهنمای آموزش به‌روز / مراقب سلامت)، نشر مجسمه. ۱۳۹۷.
۱۹. محمودیان سعید، شمس محسن، فرهادی محمد و همکاران. مراقبت‌های اولیه گوش و شنوایی (محتوای آموزشی - کتاب کار به‌روز / مراقب سلامت)، نشر مجسمه. ۱۳۹۷.
۲۰. محمودیان سعید، شمس محسن، فرهادی محمد و همکاران. مراقبت‌های اولیه گوش و شنوایی (محتوای آموزشی سطح پایه / دریافت‌کنندگان خدمت)، نشر مجسمه. ۱۳۹۷.
۲۱. محمودیان سعید، شمس محسن، فرهادی محمد و همکاران. مراقبت‌های اولیه گوش و شنوایی (راهنمای آموزشی ویژه پزشک)، نشر مجسمه. ۱۳۹۷.